

Lääne-Viru maakondliku integreeritud teenusmudeli väljaarendamine koolist väljalangemise ennetamiseks teenusedisaini meetodil

Projekti uuringute raport

2023

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

LÄÄNE-VIRU
OMAVALITSUSTE LIIT

Sotsiaalse
innovatsiooni
labor

Stories For
Impact

Raport koostati osana hanke „Lääne-Viru maakondliku integreeritud teenusmudeli väljaarendamine koolist väljalangemise ennetamiseks teenusedisaini meetodil“ teostamisest Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu tellimusel Sotsiaalse Innovatsiooni Labor MTÜ ja Stories For Impact OÜ poolt ning seda rahastati Euroopa Majanduspiirkonna ning Norra finantsmehhanismi 2014-2021 toel läbi Riigi Tugiteenuste Keskuse.

Raporti koostaja: Jaan Aps.

Raporti koostajad on sisuka koostöö eest tänulikud tellija esindaja (Maia Kärkla) ja uuringu läbiviimisse panustanud omavalitsuste (s.o Haljala vald, Kadrina vald, Rakvere linn, Rakvere vald, Tapa vald, Väike-Maarja vald, Vinni vald, Viru-Nigula vald) töötajatele ning teiste osapoolte esindajatele.

Sotsiaalse Innovatsiooni Labor arendab, rakendab ja õpetab koosloome metoodikaid ühiskondlike probleemide lahendamiseks ja osalusdemokraatia arendamiseks.

Stories For Impacti missioon on suurendada inimeste heaollu ja arengusse panustavate organisatsioonide positiivset mõju. Selleks jagab ettevõtte oskusteavet ja teostab uuringuid ning analüüse seoses sotsiaalse mõju hindamise ja juhtimisega.

Sisukord

Sisukord	3
Uuringu eesmärk, meetodika ja sihtgrupid	6
1. Tegurite analüüs ja mõõdikud	7
1.1 Analüüsi taust	7
1.2 Varajast koolist väljalangevust soodustavad tegurid	7
1.3 Võimalikud mõõdikud	11
2. Lääne-Virumaa omavalitsuste ülevaade	14
2.1 Sihtgrupid	14
2.2 Ülevaade tugispetsialistidest	18
2.3 Teenused ja programmid	20
3. Haljala vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest	22
3.1 Universaalse ennetuse sihtrühm	22
3.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	22
3.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	24
3.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	25
3.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	25
3.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	26
3.5 Teenused	27
3.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	27
3.5.2 Nõustamisteenused	28
3.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	28
3.6. Haridusprogrammid	29
4. Kadrina vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest	30
4.1. Universaalse ennetuse sihtrühm	30
4.2. Riskis sihtrühmad haridusasutustes	31
4.3. Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	33
4.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	34
4.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	34
4.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	36
4.5 Teenused	37
4.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	37
4.5.2 Nõustamisteenused	37
4.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	38
4.6 Haridusprogrammid	38
5. Rakvere linn: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest	40
5.1. Universaalse ennetuse sihtrühm	40

5.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	40
5.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	43
5.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	43
5.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	43
5.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	46
5.5 Teenused	47
5.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	47
5.5.2 Nõustamisteenused	48
5.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	49
5.6 Haridusprogrammid	49
6. Rakvere vald: detailsem ülevaade sihtgruppide ja ressurssidest	51
6.1 Universaalse ennetuse sihtrühm	51
6.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	51
6.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	54
6.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	55
6.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	55
6.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	57
6.5 Teenused	58
6.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	58
6.5.2 Nõustamisteenused	58
6.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	59
6.6 Haridusprogrammid	60
7. Tapa vald: detailsem ülevaade sihtgruppide ja ressurssidest	61
7.1 Universaalse ennetuse sihtrühm	61
7.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	62
7.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	64
7.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	65
7.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	65
7.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	67
7.5 Teenused	68
7.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	68
7.5.2 Nõustamisteenused	68
7.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	69
7.6 Haridusprogrammid	70
8. Vinni vald: detailsem ülevaade sihtgruppide ja ressurssidest	71
8.1 Universaalse ennetuse sihtrühm	71
8.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	71
8.3. Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	74

8.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	74
8.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	74
8.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	77
8.5 Teenused	78
8.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	78
8.5.2 Nõustamisteenused	78
8.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	79
8.6 Haridusprogrammid	79
9. Viru-Nigula vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressursidest	81
9.1 Universaalse ennetuse sihtrühm	81
9.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	81
9.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	83
9.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	84
9.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	84
9.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	86
9.5 Teenused	87
9.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	87
9.5.2 Nõustamisteenused	87
9.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	88
9.6 Haridusprogrammid	88
10. Väike-Maarja vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressursidest	90
10.1 Universaalse ennetuse sihtrühm	90
10.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes	90
10.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi	92
10.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid	93
10.4.1 Spetsialistid haridusasutustes	93
10.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi	95
10.5 Teenused	96
10.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused	96
10.5.2 Nõustamisteenused	96
10.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele	97
10.6 Haridusprogrammid	97
Kasutatud allikad	99

Uuringu eesmärk, metoodika ja sihtgruppid

Uuring viidi läbi projekti „Lääne-Viru maakondliku integreeritud teenusmodeli väljaarendamine koolist väljalangemise ennetamiseks” raames. Projekti rahastatakse Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra finantsmehhanismide 2014–2021 programmist „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine” rahastatavast taotlusvoorust „Integreeritud tugiteenused koolist väljalangevuse ennetamiseks”.

Uuringusse olid kaasatud kõik Lääne-Virumaa omavalitsused: Rakvere linn, Haljala vald, Viru-Nigula vald, Rakvere vald, Kadrina vald, Tapa vald, Väike-Maarja vald ja Vinni vald.

Projekti raames töötatakse teenusedisaini ja juhitud koosloome protsessis välja uuendatud valdkonnaülene mudel, mis põhineb olemasolevatel ressurssidel ja teenustel. Selleks kaardistati antud uuringu käigus olemasolev olukord ja ressursid igas omavalitsuses. Kogutud andmed olid sisendiks koosloome töötubadele.

Uuringu esimeses etapis selgitati välja ja analüüsiti varajast koolist väljalangevust soodustavaid tegureid ning pakuti välja mõõdikud nende seireks. Tegurite analüüs põhines nii Eesti kui rahvusvahelisel allikatel, sealjuures keskenduti ülevaateartiklitele ja rahvusvaheliste organisatsioonide nagu Euroopa Komisjon ja UNICEF raportitele. Mõõdikute välja pakkumisel tugineti lisaks kirjalikele allikatele ka omavalitsuste sisendile ja raporti koostajate kogemustele.

Võimalike koolist väljalangemise ennetamise sihtgruppide kaardistus viidi läbi ajavahemikus september kuni oktoober 2022 ning tugispetsialistide ja teenuste kaardistus ajavahemikus november 2022 kuni jaanuar 2023.

Esimeses etapis koguti osalevatelt omavalitsustelt kirjalikult andmeid väljalangevusriskis olevate sihtgruppidest. Teises etapis uuriti peredele ja lastele pakutavate teenuste ja tugispetsialistide kohta. Hariduslike erivajadustega õpilaste ja riskis sihtrühmade kohta koguti täiendavalt infot Eesti Hariduse Infosüsteemi EHISE andmepäringutega.

KOV spetsialistidelt koguti infot teenuste saajate arvu, haridusasutuste väliste riskis sihtrühmade, spetsialistide arvu ja koormuse ning KOV territooriumil pakutavate teenuste kohta. Haridusasutused esitasid riskis sihtrühmade, spetsialistide arvu, koormuse ja haridusprogrammides osalemise kohta informatsiooni.

Kogutud andmete põhjal koostati faktilehed töötubade jaoks ning antud uuringu kokkuvõte.

1. Tegurite analüüs ja mõõdikud

1.1 Analüüsi taust

Ehkki koolist väljalangevust mõjutavaid tegureid (edaspidi: riskitegureid) on maailmas uuritud palju, pole ühegi uuringu tulemusi võimalik Eestis kasutamiseks üks-ühele üle võtta. Peamised põhjused on järgmised:

- oluline osa ingliskeelsetest käsitlustest käsitleb Ameerika Ühendriikide olukorda, kus mõned olulisematest (nt rassilise ebavõrdsusega) seotud teguritest pole Eestis asjakohased;
- Eesti kohta on vastavaid analüüse koostatud pigem vähe ja alati väikese arvu võimalike tegurite lõikes.

Seetõttu on järgneva materjali koostamisel lähtutud järgnevast:

- arvesse on võetud tunnustatumad ja tsiteeritud kirjanduse ülevaated, mis võtavad kokku erinevate usaldusväärsete uuringute järeldused;
- samuti on arvestatud järeldustega rahvusvaheliste organisatsioonide nagu Euroopa Komisjoni ja UNICEFi raportitest;
- riskitegurite valikul on lähtutud andmetest või hinnangutest selle kohta, kas nad on või võiksid olla ka Eesti kontekstis asjakohased.

Allpool esitatud riskitegurite kategoriseering on originaalne, eesmärgiga aidata haridusasutustel ja koolipidajatel mõista uuringute põhjal välja selgitatud riskitegureid ning nende põhjal mõõdikuid kujundada.

Kategoriseeringule järgnevad mõõdikute ettepanekute koostamisel on lisaks kirjalikele allikatele kasutatud hanke elluviimise käigus omavalitsuste poolt antud sisendit. Samuti on tuginetud raporti koostajate valdkondlikel kogemustel.

Kuna enamus tegureid kajastub mitmetes allikates, pole järgnevalt iga tegurit eraldi viitama hakatud. Ainsaks erandiks on mõned konkreetsed viited Eesti erisustele võrreldes Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega. Ülevaade peamistest kasutatud allikmaterjalidest on esitatud raporti lõpuosas.

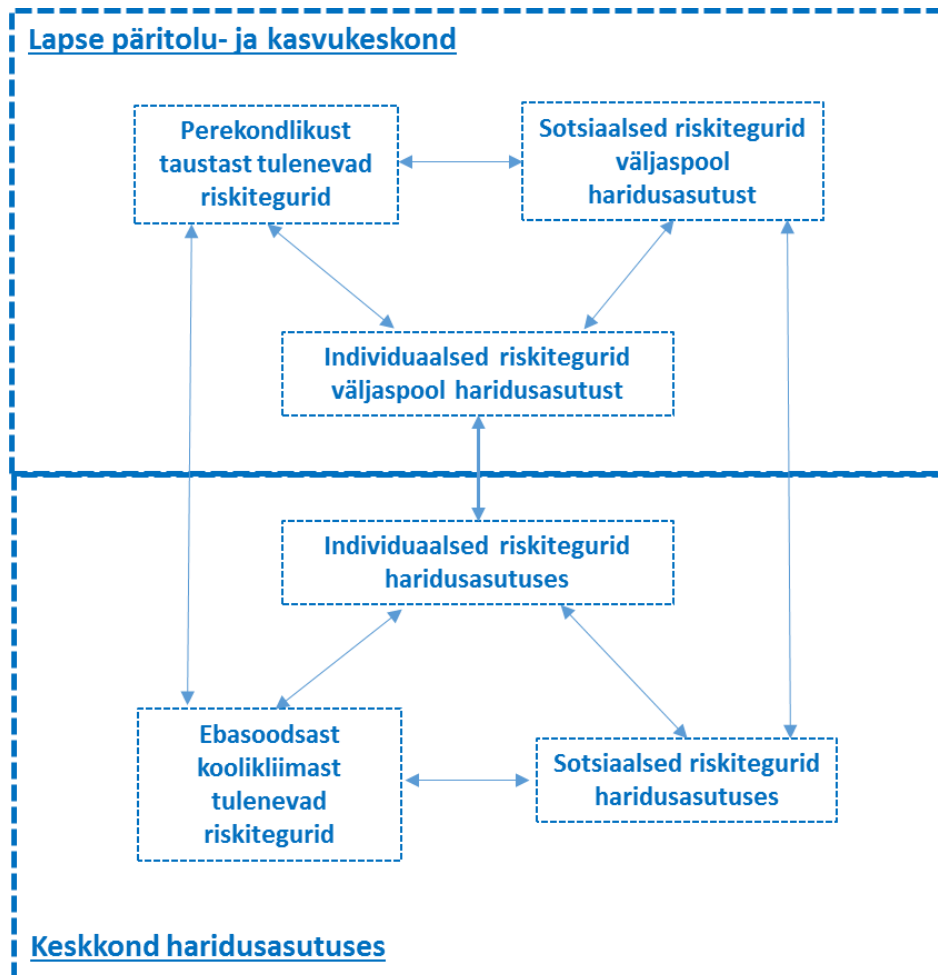
1.2 Varajast koolist väljalangevust soodustavad tegurid

Varajast koolist väljalangevust soodustavad tegureid (edaspidi: riskitegureid) on uuringute tulemusena välja selgitatud kümneid. Sealjuures on nad seotud nii lapse ja noore perekondliku ja kogukondliku tausta ning individuaalsete karakteristikutega kui ka keskkonnaga koolis, milles õpilane asub haridust omandama.

Tegurid esinevad tihti **kombineeritult** ja **mõjutavad üksteist**. Samuti võib tegurite kategoriseerimine olla tinglik. Näiteks lapsevanema ja kooli töötajate konfliktid võivad tuleneda korraga mõlema osapoole negatiivsetest hoiakutest ja ebapiisavatest oskustest taoliste

olukordade lahendamiseks, mida omakorda võimendavad kõneks oleva õpilase käitumismustrid.

Riskitegureid on nende parema mõistmise eesmärgil siiski võimalik kategoriseerida, kusjuures kategooriate loomise viise on erinevaid. **Üks võimalik jaotus on kujutatud alloleval joonisel**, mille loogika põhineb kahel peakategoorial, millest kumbki jaguneb kaheks alamkategooriaks.

Joonis 1. Koolist väljalangevuse riskitegurite peamised kategooriad.

Riskitegurid on jaotatud kahte peamisse kategooriasse:

- riskid, mis on seotud lapse päritolu ja kasvukeskkonnaga ning mis on olemas või võivad välja kujuneda haridusasutusest sõltumatult;
- riskid, mis avalduvad ainult seoses lapse või noore kokkupuutes haridussüsteemi ja – asutus(t)ega.

Lapse päritolu ja kasvukeskkonnast tulenevad riskitegurid jaotuvad omakorda allolevatesse kategooriatesse:

- perekondlikust taustast tulenevad riskitegurid;
- individaalsed riskitegurid väljaspool haridusasutust;
- sotsiaalsed riskitegurid väljaspool haridusasutust.

Perekondlikust taustast tulenevad peamised riskitegurid tulenevad keskkonnast, millesse laps sünnib ning milles laps üles kasvab.

1. Elukoht maa-asulas (s.o alevikus, külas)¹.
2. Vanemate madal haridustase.
3. Elamine üksikvanemaga peres.
4. Ebasoodne sotsiaalmajanduslik taust².
5. Vanemate välismaal töötamine.
6. Pere sagedane kolimine.
7. Vajadus hoolitseda erivajadusega või terviseprobleemiga pereliikme eest.
8. Vanemate hoiakud ei soosi hariduse omandamist.
9. Vanemate hoolimatu suhtumine lapsedesse.
10. Peresisesed konfliktid.

Individuaalsed riskitegurid väljaspool haridusasutust tähistavad lapse või noorega olemuslikult seotud asjaolusid, mis on muuhulgas seotud sooga, staatusega ühiskonnas ja füüsilise ning vaimse tervisega.

1. Meessoost olemine.
2. Muu riigi kodakondsus või kodakondsusetus³.
3. Füüsilise ja/või vaimse tervise probleemid.
4. Puude olemasolu.
5. Keskendumishäired.
6. Puudulikud probleemilahendusoskused.
7. Madal enesehinnang.
8. Suhtlemisraskused.

Sotsiaalsed riskitegurid väljaspool haridusasutust toovad esile asjaolud, mis seonduvad lapse või noore vaba aja veetmise eelistuste ning perevälise suhtlusvõrgustikuga.

1. Vähene osavõtt huvitegevustest.
2. Suhtlemine antisotsiaalselt käituvate sõpradega.
3. Alkoholi ja narkootikumide tarvitamine.
4. Õigusrikkumiste sooritamine⁴.

Riskid, mis avalduvad ainult seoses lapse või noore kokkupuutes haridussüsteemi ja – asutustega, jaotuvad samuti kolme alamkategoriasse:

¹ Võrreldes teiste liikmesriikidega on Eestis maa-asulates elamine palju suurem varakult haridussüsteemist lahkumise riskitegur. Peaaegu iga viies 18–24aastane noormees, kes elab alevikus või külas, piirdub põhihariduse või sellest madalama haridustasemega. Kõige suuremas koolist väljalangemise ohus on Eesti maakoolides õppivad poisid, kelle puhul võib eeldada, et paljud neist on pärit majandusprobleemidega peredest, kus murede lahendusena nähakse noore kiiret tööle asumist. (Kallip, K., & Heidmets, M., 2017)

² Eestis on sellel näitajal ebaedule koolis ja PISA testi tulemustele siiski palju väiksem mõju võrreldes enamuse teiste EL ja OECD riikidega. Kallip, K., & Heidmets, M. (2017)

³ Rahvuse pinnal eestlastest ja mitte-eestlastest Eesti kodanike vahel erisusi pole (Kallip, K., & Heidmets, M. (2017)). Ukraina sõjapõgenikest õpilaste haridustee katkestamist Eestis käesoleva raporti koostamise seisuga süsteemselt veel uuritud pole.

⁴ Muud õigusrikkumised lisaks eelmises punktis mainitud alkoholi ja narkootikumide tarvitamisele, millest esimene on alaealiste puhul samuti õigusrikkumine.

- ebasoodsast koolikliimast tulenevad riskitegurid;
- individuaalsed riskitegurid haridusasutuses;
- sotsiaalsed riskitegurid haridusasutuses.

Ebasoodsast koolikliimast tulenevad riskitegurid seonduvad keskkonnaga, milles laps õppima asub. Kuigi allpool on esitatud hulk eraldiseisvaid riskitegureid, tuuakse ebasoodsat koolikliimat välja ka eraldi riskitegurina. Koolikliima (eba)soodsust mõõdetakse kombinatsioonina erinevatest näitajatest nagu kooliülene puudumiste määr, koolikorra rikkumiste hulk, õpetajate hoiakud õpilaste suhtes jt.

1. Nõrgad sotsiaalsed sidemed koolis.
2. Ebapiisav koostöö lapsevanemate ja kooli vahel.
3. Vähene akadeemiline kuuluvustunne (sh õpilaste poolne tajumine, et kool ei toeta neid).
4. Koolijuhtide vähene kriitikameel oma õpetajaskonna⁵ suhtes.
5. Õpilaste individuaalsete vajadustega arvestamata jätmine.
6. Õpetajate madalad ootused õpilaste suhtes ja õpilaste vähene julgustamine nende potentsiaali avamisel
7. Õpetajate ja õpilaste halvad suhted.
8. Õppimine keskkonnas, milles õpilaste käitumine takistab õppetööd.

Individuaalsed riskitegurid haridusasutuses on õpilasega olemuslikult seotud asjaolud, mis avalduvad õpilase kokkupuutel haridussüsteemi ja –asutus(t)ega.

1. Hariduslik(ud) erivajadus(ed),
2. Madal õpimotivatsioon⁶.
3. Vähene ambitsioon hariduse omandamiseks.
4. Sage koolist puudumine.
5. Madal õppeedukus⁷.
6. Klassi kordama jäämine⁸.
7. Koolivahetus.

Sotsiaalsed riskitegurid haridusasutuses on seotud õpilase suhetega kaasõpilaste ja kooli töötajatega.

1. Raskused kooli reeglitele ja distsipliinile allumisel.
2. Käitumisprobleemid koolis.
3. Konfliktised suhted õpetajatega.
4. Konfliktised suhted klassikaaslastega.
5. Kiusatava rollis olemine.

⁵ Hinnangut tugispetsialistidele viidatud uuringus ei käsitletud.

⁶ Keskmiselt on õpimotivatsioon madalam poistel, sh koolis igavuse tundmise tõttu.

⁷ Keskmiselt on õppeedukus madalam poistel.

⁸ Eestis on sellel siiski palju väiksem mõju võrreldes enamuse teiste Euroopa Liidu riikidega. (Kallip, K., & Heidmets, M., 2017)

1.3 Võimalikud mõõdikud

Võimalikud mõõdikud on mõeldud haridusasutuste ja koolipidaja tasandile, mille alusel seirata väljalangevust soodustavaid tegureid ning kavandada sekkumis- ja toetegevusi. Mõõdikute ettepanekute koostamisel on lähtunud teaduskirjanduses välja toodud varajast koolist väljalangevust soodustavad tegurid (vt eelmine peatükk), mida on seostatud aspektidega, mille kohta Eestis teemaga seotud osapooled infot koguvad või võiksid seda kaaluda.

Järgnevatel tabelites toodud näiteid tüüpilistest osapooltest, kes võivad märkaja rolli võtta või olla isikuteks, keda märkajad teavitavad. Siinjuures on oluline märkida, et märkajatena aktiivse rolli võtvate osapooled sõltuvad iga haridusasutuse ja omavalitsuse ressursidest (s.o eelkõige loodud ametikohtadest ja olemasolevatest töötajatest) ning töökorralduse eripäradest. Tähtis on lihtsalt see, et selged kokkulepped märkamise ja teavitamise osas oleksid osapooltega tehtud.

Riskitegurite jälgimist on koolipidaja ehk reeglina omavalitsuse tasandil võimalik alustada ebasoodsast koolikliimast tulenevatest riskiteguritest. Nendele keskendumine aitab ennetada ja leevendada individuaalsete riskitegurite koolieelset ja –aegset võimendumist.

Tabel 1. Ebasoodsast koolikliimast tulenevad riskitegurid

Riskitegur	Näiteid osapooltest, kes võivad riskitegurit eelkõige märgata ning keda seejärel informeeritakse
Õppijate hinnang oma heaolule klassis ja koolis	<ul style="list-style-type: none"> • Hinnangud selguvad klassipõhistest ja kooliülelistest regulaarsetest küsitlustest • Klassipõhiste küsitluste tulemustele peab olema ligipääs koolijuhil, tulemused on sisendiks juhtimisotsusteks seoses koolikliima kujundamisega • Kooliüleste küsimuste tulemustele peab olema ligipääs koolipidaja esindajal, tulemused on sisendiks juhtimisotsuste toetamiseks seoses koolikliima kujundamisega
Õppijate hinnang õpetajate poolsele toetusele	
Lapsevanemate rahulolu koostööle kooliga	
Kooliülene statistika puudumiste, hilinemiste, õppeedukuse ja käitumisega seotud märkuste kohta	<ul style="list-style-type: none"> • Ligipääs on koolijuhil ja koolipidaja esindajal, tulemused on sisendiks juhtimisotsuste toetamiseks seoses koolikliima kujundamisega
Õppijad, kelle vanematega on õpetajatel või tugispetsialistidel korduvalt konflikte	<ul style="list-style-type: none"> • Juhtumite kaardistamine haridusasutuse spetsialistide vahelistel ümarlaudadel • Juhtumite kaardistamise tulemused on sisend võrgustikutöök ja juhtumikorralduseks
Õpetajad või tugispetsialistid, kellel on korduvalt konflikte õppijate, vanematega, teiste õpetajate või tugispetsialistidega	
Õppijad, kellel on konflikte õpetajate või tugispetsialistidega	

Kiusamise määr koolis ja kiusamisjuhtumite tõsidus	<ul style="list-style-type: none"> • Hinnangud juhtumite arvukuse ja tõsiduse kohta selgub küsitlustest • Küsitluste tulemused on koolijuhile sisendiks juhtimisotsusteks seoses kiusamise ennetustööga ja juba aset leidnud juhtumite tagajärgede leevendamise
--	---

Konkreetsete indiviididega seotud riskitegurite märkamised võivad tulla lisaks haridusasutuse töötajatele ka haridusasutuse välistelt osapooltelt. Valik on esitatud allolevas tabelis.

Tabel 2. Konkreetsete indiviididega seotud riskitegurid

Riskitegur	Näiteid osapooltest, kes võivad riskitegurit eelkõige märgata ning keda seejärel informeeritakse
Ebasoodne sotsiaalmajanduslik taust leibkondades, kus kasvavad lapsed	<ul style="list-style-type: none"> • KOV sotsiaaltöötaja informeerib lastekaitsetöötajat • Lasteaiaõpetaja või klassijuhataja informeerib sotsiaalpedagoogi
Vajadus hoolitseda erivajadusega või terviseprobleemiga pereliikme eest leibkonnas, kus kasvavad lapsed	<ul style="list-style-type: none"> • Perearst või pereõde informeerib vajadusel lastekaitsetöötajat • KOV sotsiaaltöötaja informeerib vajadusel lastekaitsetöötajat
Vanemate hoolimatu suhtumine lapsesse	<ul style="list-style-type: none"> • Lasteaiaõpetaja või klassijuhataja informeerib sotsiaalpedagoogi • Lastekaitsetöötaja kogub lähemat infot haridusasutusest
Vägivallajuhtumid leibkondades, kus kasvavad lapsed	<ul style="list-style-type: none"> • Piirkonnapolitseinik informeerib lastekaitsetöötajat, lastekaitsetöötaja küsib ka koolist lähemat infot
Õppijad, kes tulevad haridusasutusse haridusasutuse vahetamise tõttu	<ul style="list-style-type: none"> • Koolijuht informeerib klassijuhatajat ja sotsiaalpedagoogi
Õppijad, kelle vanematega vestlustest ilmneb hariduse madal väärtustamine	<ul style="list-style-type: none"> • Klassijuhataja või aineõpetaja informeerib sotsiaalpedagoogi
Hariduslike erivajadustega õppijad	<ul style="list-style-type: none"> • Aineõpetaja informeerib klassijuhatajat või HEV koordinaatorit
Madala õpimotivatsiooniga õppijad	<ul style="list-style-type: none"> • Aineõpetaja informeerib klassijuhatajat ja sotsiaalpedagoogi
Sagedaste põhjuseeta puudumistega õppijad (või klassijuhataja hinnangul lapsevanema poolt põhjendamatult antud põhjusega puudumistega õppijad)	<ul style="list-style-type: none"> • Märkab klassijuhataja manuaalselt või digitaalse süsteemi abil • Omavalitsuse teavitamine, kui ületatakse kooli kodukorras fikseeritud puudumiste arv

Madala õppeedukusega õppijad	<ul style="list-style-type: none"> • Märkab klassijuhataja manuaalselt või digitaalse süsteemi abil
Klassi kordama jäänud õppijad	<ul style="list-style-type: none"> • Klassijuhataja informeerib HEVKOt ja sotsiaalpedagoogi
Õppijad, kelle olukorrast või käitumisest paistavad välja vanemate hoolimatu suhtumine lapsesse või peresisesed konfliktid või mõni muu perekondlik riskitegur	<ul style="list-style-type: none"> • Lasteaiaõpetaja või klassijuhataja informeerib sotsiaalpedagoogi
Õppijad, kellel on muu riigi kodakondsus või kodakondsusetus	<ul style="list-style-type: none"> • Koolijuht informeerib klassijuhatajat ja sotsiaalpedagoogi
Õppijad, kellel on füüsilise ja/või vaimse tervise probleemid (NB! seos ka põhjusega puudumistega)	<ul style="list-style-type: none"> • Kooliõde, klassijuhataja või aineõpetaja informeerib sotsiaalpedagoogi
Õppijad, kellel on õpetajate või tugispetsialistide hinnangul madal enesehinnang, suhtlemisraskused, keskendumishäired ja/või puudulikud probleemilahendusoskused	<ul style="list-style-type: none"> • Sotsiaalpedagoog informeerib haridusasutuse spetsialistide ümarlauda
Õppijad, kes ei võta osa huvitegevustest	<ul style="list-style-type: none"> • Kaardistab klassijuhataja, informeerib huvijuhti ja/või sotsiaalpedagoogi
Õppijad, kes on jäänud vahele alkoholi ja narkootikumide tarvitamisega	<ul style="list-style-type: none"> • Piirkonnapolitseinik informeerib lastekaitsetöötajat, lastekaitsetöötaja küsib ka koolist lähemat infot
Õppijad, kes on sooritanud muid õigusrikkumisi	<ul style="list-style-type: none"> • Piirkonnapolitseinik informeerib lastekaitsetöötajat, lastekaitsetöötaja küsib ka koolist lähemat infot

2. Lääne-Virumaa omavalitsuste ülevaade

2.1 Sihtgrupid

Järgnevalt on võrreldud Lääne-Virumaa omavalitsusi koolist väljalangemise ennetamise sihtgruppide lõikes. Andmed pärinevad Statistikaametist, Eesti Hariduse Infosüsteemist EHISest ning haridusametustelt. Omavalitsuste esindajatel paluti raportis sisalduvad andmed uuesti üle kontrollida. Siiski võib esitatud andmetes olla ebatäpsusi. Näiteks on EHISesse andmete esitamisel haridusametustel kohati erinevad praktikad ja tõlgendused, mistõttu andmed ei ole ka täielikult võrreldavad.

Statistikaameti andmetel moodustasid 2022. aasta alguses **0-18aastased elanikkonnast** Lääne-Viru omavalitsustes 18-22%, seega ei olnud erinevused väga suured. Alla viiendiku oli kuni 18aastasi Haljala (18%), Viru-Nigula (18%) ja Tapa vallas (19%). Rakvere linnas ja Väike-Maarja vallas oli neid viiendik (20%). Kuni 18aastaste osakaal oli veidi suurem Vinni (21%), Kadrina (22%) ja Rakvere vallas (22%).

Tabel 3. Üldhariduses õppijate arv KOVi koolides 2021/2022 õa haridussilm.ee andmetel ja 0-18aastaste elanike osakaal 1.1.22 seisuga Lääne-Viru KOVides Statistikaameti andmetel

Näitaja	Haljala vald	Kadrina vald	Rakvere linn	Rakvere vald	Tapa vald	Vinni vald	Viru-Nigula vald	Väike-Maarja vald
Alushariduse õppijate arv	186	223	813	278	506	351	224	283
Üldhariduse õppijate arv	300	623	2606	436	1181	613	512	602
0-18aastaste elanike osakaal	18%	22%	20%	22%	19%	21%	18%	20%

Võrdlesime **õpilaste arvu omavalitsustes**. Rakvere linnas on oluliselt rohkem õppureid kui ülejäänud omavalitsustes. Valdades on üle 1000 õppuri vaid Tapa vallas. Omavalitsusest eristuvad veel Haljala ja Rakvere vald, kus haridusametustes **puudub gümnaasiumiosa**. Nendes valdades on ka kõige vähem õppureid.

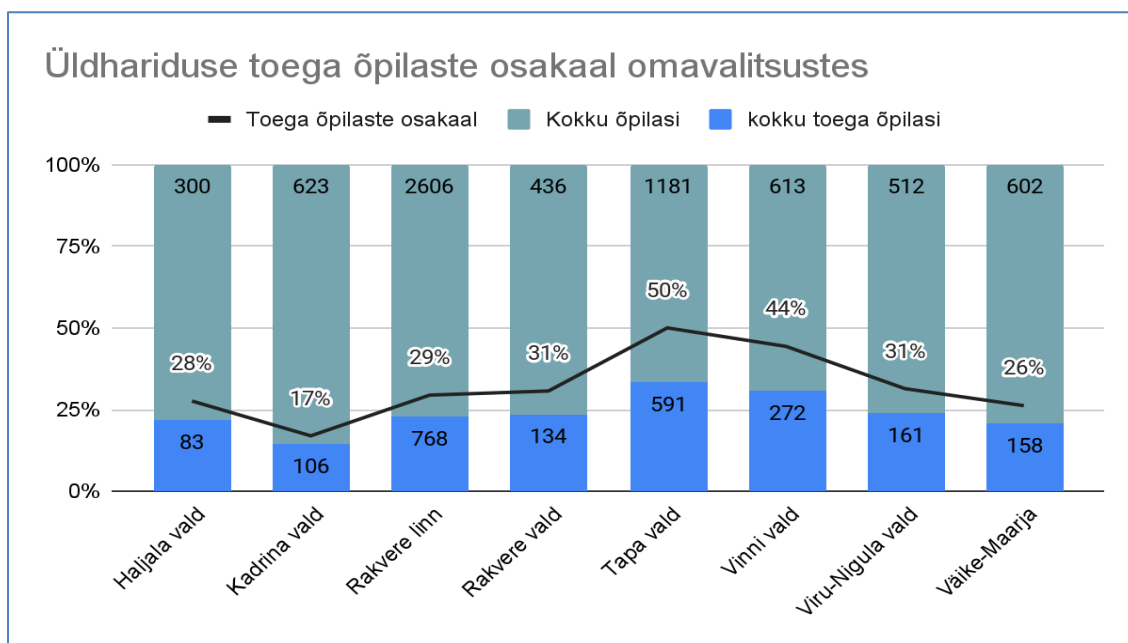
Omavalitsustelt koguti infot ka **koduste eelkooliealiste laste** arvu kohta, kuid andmed ei ole võrreldavad. Osad omavalitsused täpsustasid, et andmetes kajastuvad lapsed vanuses kuni 18 kuud, kes ei ole alushariduse sihtrühmaks. Edaspidi tasuks koguda infot vaid 3aastaste ja vanemate koduste laste arvu kohta, sest nemad on ennetuse seisukohalt oluline sihtrühm.

“Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüsis” prognoositi 2021. aastal, et aastaks 2040 nii lasteaia, põhikooli kui ka gümnaasiumiealiste õpilaste arvu oluliselt väheneb kõigis omavalitsustes. Samas on toevajadusega õppurite osakaal üle-eestiliselt olnud pigem kasvutrendis, seega ei pruugi nende koguarv oluliselt väheneda. Järgnevalt on täpsemalt välja toodud toevajadusega õppurite ülevaade alus- ja üldhariduses 2022. aasta lõpu seisuga.

Alushariduses oli **toevajadusega õppuritele** 2021/22 õppeaastal loodud Kadrina vallas sobitusrühm, Haljala, Viru-Nigula ja Väike-Maarja vallas erirühm (tasandusrühm) ning Rakvere linnas ja Tapa vallas nii sobitus- kui ka tasandusrühm. Rakvere ja Vinni vallas **polnud ei eri- ega sobitusrühmi**. Võib eeldada, et nendes omavalitsustes on toevajadusega lapsed kas tavarühmas, kodused või õpivad teises omavalitsuses.

Tasandusrühma maksimaalne suurus on 12 õpilast, Haljala, Tapa ning Väike-Maarja vallas oli EHISE andmetel 2022. aastal rühmas veidi vähem, 8-11 õpilast. Tasandusrühmad luuakse spetsiifilise arenguhäirega lastele, keda ei pruugi olla omavalitsuses väga palju. Samas võib olla siin kasutamata potentsiaali, sest näiteks vanemad ei ole soovinud või tajunud õigel ajal vajadust tasandusrühma valimiseks.⁹

Üld-, eri- ja tõhustatud toega õpilaste osakaal oli septembri 2022 seisuga EHISE andmetel omavalitsustes erinev, varieerudes 17st kuni 50ne protsendini. Kõige suurem toega õpilaste osakaal oli Tapa (50%) ja Vinni vallas (44%). Alla kolmandiku oli toega õpilasi Rakvere vallas (31%), Viru-Nigula vallas (31%), Rakvere linnas (29%), Haljala (28%), Väike-Maarja (26%) ja Kadrina vallas (17%). Seejuures tuge vajavate lastele suunatud koolid olid Rakvere linnas ning Rakvere ja Tapa vallas. Osaliselt võivad olla erisused tingitud haridusasutuste erinevast praktikast EHISE täitmisel. Lisaks tuleb andmete tõlgendamisel arvesse võtta, et üldtoega õpilaste seas on kajastatud ka andekad õpilased. Uuringu andmeid koguti õppeaasta alguses. Õppeaasta jooksul määratakse täiendavalt toevajadust.

Joonis 2. Üld-, eri- ja tõhustatud toega õpilaste osakaal Lääne-Viru omavalitsuste üldhariduskoolides kokku 9.2022 seisuga EHISE andmetel.

Kõigis omavalitsustes oli üldhariduses **toega õpilaste seas enam poisse kui tüdrukuid**: Haljala vallas 59%, Kadrina vallas 67%, Rakvere linnas 60%, Rakvere vallas 57%, Tapa vallas 60%, Vinni vallas 53%, Viru-Nigula vallas 56% ja Väike-Maarja vallas 61% toega õpilastest

⁹ Koolieelse lasteasutuse seaduse kohaselt on erirühmade alaliigid 1) kehapuudega laste rühm, 2) tasandusrühm, kus käivad spetsiifiliste arenguhäiretega lapsed, 3) arendusrühm, kus käivad vaimse alaarenguga lapsed, 4) meelepuudega laste rühm, 5) liitpuudega laste rühm ning 6) pervasiivsete arenguhäiretega laste rühm. <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006>

olid meessoost. Poiste suurem osakaal toevajadusega õpilaste seas oli ootuspärane ja läheb kokku varasemate uuringutega. Vaata täpsemalt väljalangevust soodustavaid tegureid peatükis 1.2.

Lihtsustatud õppekavaga õpet¹⁰ rakendatakse seadusest tulenevalt intellektipuudega õpilastele, seega on ootuspärane, et neid ei ole väga palju. LÕK õppel õpilasi on peamiselt Rakvere linnas ning Rakvere ja Tapa vallas, kus on ka tuge vajavate lastele suunatud koolid. Teistes omavalitsustes on lihtsustatud õppekaval üksikud õpilased.

Uussisserändajaid oli 2022.aasta lõpus omavalitsuste koolides 3-6% õpilastest, enim Tapa vallas (5%) ja Viru-Nigula vallas (6%). Lasteaedades kokku oli enamikes omavalitsustes kuni 10 uussisserändajast last, veidi enam Rakvere linnas (33) ja vallas (15). Lisaks ei olnud osad noored haridusasutuste juurde veel määratud. Eeldatavasti lähitulevikus uussisserändajate osakaal õpilaste seas suureneb ja haridusasutused vajavad tuge nende integreerimiseks õppetöösse. Lisaks ukrainakeelsetele lastele lisandub eri riikidest lapsi, kelle vanemad on näiteks Eestisse tööle asunud. Ka üksikute muukeelsete laste tulek kollektiivi võib tähendada, et haridusasutusel ei ole võimalik neid piisavalt toetada, sest vajadus investeerida üksikute õppurite tugisüsteemi on liiga suur.

Tervishoiuvaldkonnas paluti haridusasutustel hinnata õpilaste arvu, kes on tihedalt kooliõe vastuvõtul ning kellel on vaimse tervise probleeme. Paljud haridusasutused ei osanud sellist hinnangut anda. Kooliõe vastuvõtul käisid sagedasti üksikud õpilased või andmed puudusid. Vaimse tervise probleemide õpilasi oli Tapa valla haridusasutuste hinnangul 6% ja Väike-Maarja vallas 10% õpilastest. Teistes omavalitsustes vastavad andmed osaliselt või täielikult puuduvad.

Võrdluseks, „Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu“ andmetel esineb 15,9% noorukitel (15-17aastastest) surma- või suitsiidimõtteid, kusjuures mitu korda enam tüdrukutel (22,1%) kui poistel (4,5%). Depressiooni, ärevushäirete, raskete stressireaktsioonide ja kohanemishäirete, somatoformsete häirete ja unehäirete diagnoosi olid saanud kokku 10,6% uuringu valimisse kuulunud noorukitest.¹¹

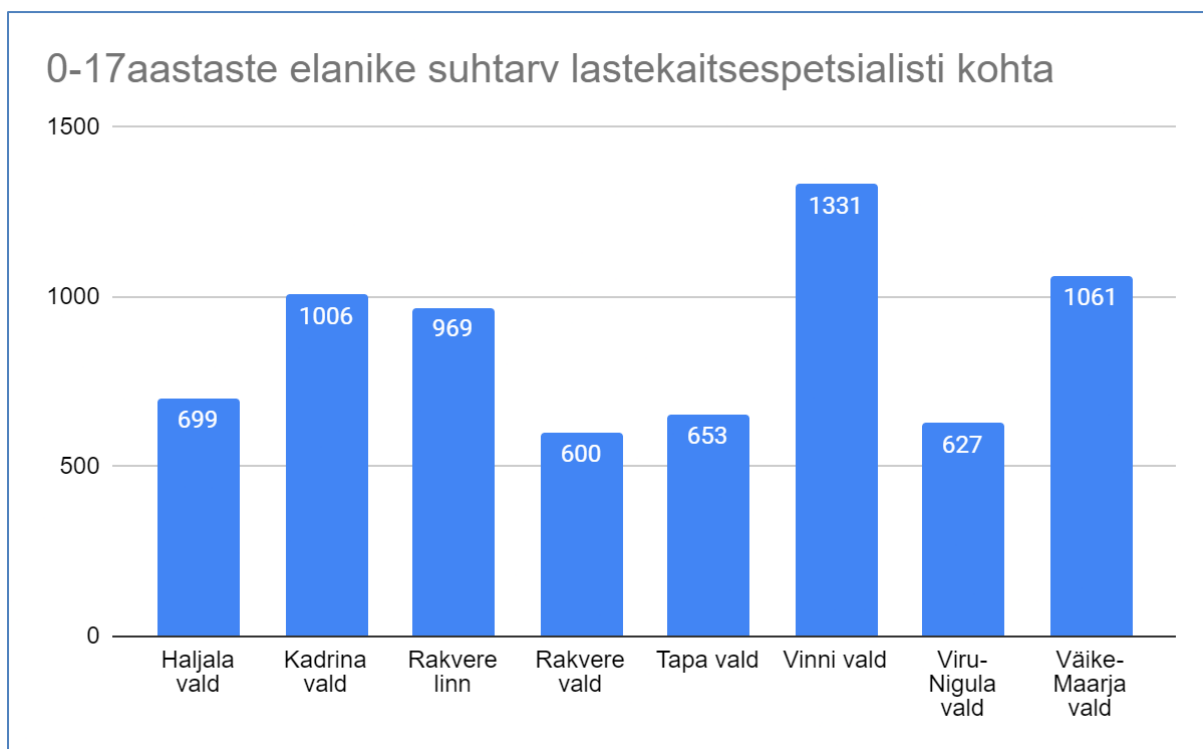
Tervishoiu valdkonna andmete kogumiseks oleks vaja omavalitsuste siseselt või üleselt kokku leppida vajadused ja meetodika. Lastekaitsepspetsialisti, tervishoiutöötajate, psühholoogide jt koostöös on võimalik neid andmeid koguda, kuid selleks on vaja kindlaid eelkõkkuleppeid ja eestvedajaid.

Kui võrrelda omavalitsuste **suhtarvu 0-17aastaseid lastekaitsepspetsialisti kohta**, siis on erinevused üsna suured. Suhtarv oli 600-700 vahel Haljala, Rakvere, Tapa ja Viru-Nigula vallas ning 1000 ligi Kadrina vallas, Rakvere linnas ning Väike-Maarja vallas. Kõige suurem oli suhtarv Vinni vallas (1331) ja see oli ka suurem kui „Laste ja perede arengukavas 2012–2020“ välja toodud sihttase 1274 alaealist elanikku lastekaitsepspetsialisti kohta. Omavalitsuste võrdlemisel tuleb siiski arvesse võtta, et neis on töö erinevalt korraldatud ja lastekaitsepspetsialisti tööülesandeid võivad täita ka teised sotsiaalvaldkonna spetsialistid.¹²

¹⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122010014> (viimati külastatud 22.2.2023)

¹¹ <https://tai.ee/et/valjaanded/eesti-rahvastiku-vaimse-tervise-uuring-lopparuanne> (viimati külastatud 23.2.2023)

¹² Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

Joonis 3. Lääne-Viru omavalitsuste võrdlus: 0-17a elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta 2022.a. Andmeallikad: Elanike arv Statistikaametist, lastekaitse spetsialistide arv kohalikest omavalitsusest.

Juhtumimenetluste arvu poolest eristus veidi Haljala vald, kus 2022. aasta oktoobri lõpu seisuga moodustas juhtumite arv 9% alaealiste arvust. Tapa valla info puudub ning mujal oli see osakaal 3-6% alaealistest.

NEET noorte arv oli omavalitsustes sarnane, 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel 4-6% noortest ei õpi ega tööta. Osad omavalitsused märkisid 15-29aastaste ning teised 16-26aastaste osakaalu. NGTS andmed ei vastanud enamiku omavalitsuste esindajate hinnangul tegelikkusele. Vaid Vinni valla hinnangul oli andmed täpsed. Rakvere linnas leiti, et tegelik arv on suurem. Mujal arvati, et NEET noori on tegelikult vähem.

Lastega perede arv, kus registreeriti 2021.aastal **lähisuhtevägivalla juhtum** oli enamikes omavalitsustes alla 20. Vinni vallas oli juhtumite arv 50, kuid kommentaarides mainiti, et sealhulgas on ka lasteta peresid. Juhtumid registreeritakse juhtumi toimumiskoha alusel, mitte juhtumis osalejate elukoha alusel. Oluline on veel arvestada, et paljudel lähisuhtevägivalla juhtumitega politsei poole ei pöördata. Näiteks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti naistevastase vägivalla uuringust selgus, et ainult 10% Eesti naistest pöörduvad politsei poole ka pärast kõige tõsisemat vägivaldajuhtumit. Seega võib olla tegelik juhtumite arv ka 10 korda kõrgem.¹³

Alaealiste õigusrikkujate arvu kohta puudus info Tapa valla ja Rakvere linna esindajatel. Võimalik, et kuigi küsiti õigusrikkujate arvu, on osad omavalitsused siiski märkinud õigusrikkumiste arvu. Sellisel juhul võib tegelik õigusrikkujate arv olla väiksem, sest üks isik võis toime panna mitu õigusrikkumist.

¹³ http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_et.pdf (viimati külastatud 2.2.2023)

Õigusrikkujaid oli 2021. aastal Rakvere ja Väike-Maarja vallas alla 20, Kadrina vallas vahemikus 20-30 ning Haljala, Vinni ja Viru-Nigula vallas vahemikus 40-50. Seega oli õigusrikkumise toime pannud 1% Rakvere ja Väike-Maarja valla, 3% Kadrina valla, 4% Vinni valla, 5% Viru-Nigula valla ja 7% Haljala valla alaealistest. Haljala vallas toimuvad suvised suurüritused (sh Võsu Rannafest), kus on alaealisi üle kogu Eesti ning pannakse toime tavapärasest rohkem õigusrikkumisi. Seetõttu on ka Haljala valla alaealiste õigusrikkujate arv suurem võrreldes teiste KOVidega.

2.2 Ülevaade tugispetsialistidest

Alljärgnevalt on välja toodud laste ja peredega tegelevate spetsialistide andmed omavalitsustes. Spetsialistide kohta andmeid koguti haridusasutustelt ja omavalitsuste spetsialistidelt. Haridusasutustel paluti märkida tugispetsialistide arv ja koormus ning hinnata neile määratud tööaja piisavust laste toetamiseks.

Kõige rohkem vajati juurde eripedagooge ja logopeede, osades omavalitsustes ka psühholooge. Sotsiaalpedagoogide koormuse piisavust hinnati üldiselt paremaks kui teiste tugispetsialistide koormust. Mõned lasteaiad töid välja, et neil pole sotsiaalpedagoogi ametikohta, kuid tegelikult nad vajaksid sotsiaalpedagoogi tuge.

Täpsemalt hindasid haridusasutused tugispetsialistide koormuse piisavust järgnevalt:

- **Haljala** valla haridusasutused hindasid tugispetsialistide koormust pigem heaks. Võsu koolis on täitmata eripedagoogi ja logopeedi osaline ametikoht.
- **Kadrina** vallas sotsiaalpedagooge ja logopeede juurde pole vaja. Vohnja Lasteaed-Algkoolis oleks vaja psühholoogi ja eripedagoogi.
- **Rakvere linna** haridusasutuste hinnangul ei ole psühholoogide koormus laste toetamiseks piisav. Vaid ühes koolis leiti, et psühholoogi koormus on pigem hea. Eripedagoogide koormust peeti ebapiisavaks pooltes ja logopeedi koormust seitsmes kümnest haridusasutusest.
- **Rakvere vallas** oleks Lasila Põhikooli ja Veltsi Lasteaed-Algkooli oleks juurde vaja sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi. Enamikes haridusasutustes eripedagooge pole, vaid käib valla eripedagoog üksikutel päevadel. Vajadus teenuseks on suurem kui valla eripedagoog suudab pakkuda. Eralasteaed Tiki- Triki, Lasila Põhikool, Veltsi Lasteaed-Algkool ning Uhtna Põhikool vajaksid ka logopeedi.
- **Tapa** valla kaheksast haridusasutusest pidasid koormust ebapiisavaks kolm eripedagoogil ning neli nii sotsiaalpedagoogil, psühholoogil kui ka logopeedil.
- **Vinni** valla kõik haridusasutused vajaksid suurema koormusega eripedagoogi. Lasteaedades tuntakse puudust sotsiaalpedagoogist. Psühholoog on puudu ühes koolis ning peaks olema suurema koormusega teises koolis. Logopeedi koormust pidas ebapiisavaks üks haridusasutus.
- **Viru-Nigula** valla kõik haridusasutused vajaksid suurema koormusega psühholoogi ja logopeedi, kõik koolid ka eripedagoogi. Lasteaias tuntakse puudust sotsiaalpedagoogist.
- **Väike-Maarja** haridusasutustes logopeed kas puudus või oli liiga väikese koormusega kõigis peale ühe. Kõik koolid vajaksid suurema koormusega psühholoogi tuge. Eripedagoogi koormust hindasid ebapiisavaks üks lasteaed ja üks kool. Osade haridusasutuste hinnangud puuduvad.

Tugiisikud ja abiõpetajad olid olemas kõigis omavalitsustes, kuid mitte kõigis haridusasutustes. Koostöömudelite ja sekkumiste disainimisel tuleb arvestada, et tugiisikuid ei ole kõigis haridusasutustes ning enamasti on nende töökohustused seotud kindlate toevajadusega laste abistamisega. Samuti tasub silmas pidada, et enamikes lasteaedades ning osades koolides puuduvad abiõpetajad.

Eraldi **AEVKO**d ehk arenguliste erivajadustega laste õppe koordinaatorid olid vähestes lasteaedades. **HEVKO**d ehk hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordinaatori roll oli osades haridusasutustes eraldi ametikohana, teistes väike osa juhtkonnaliikme või tugispetsialisti ametiülesannetest. Seega on HEV õppurite koordineerimise roll enamikes haridusasutustes kellegi ülesanne, kuid paljudel juhtudel tuleb tal selleks aega leida muude töökohustuste kõrvalt.

Kooliõde või tervishoiutöötaja oli enamikes haridusasutustes, kuid enamasti vaid osalise koormusega. Osades lasteaedades ja väiksemates koolides puudub tervishoiutöötaja.

Muudest spetsialistidest olid haridusasutustes veel:

- **Õpetaja abid või assistendid** pea kõigis lasteaedades ning mõnes üksikus koolis.
- **Õpiabitundide läbiviijad** olid peamiselt gümnaasiumides ja suuremates põhikoolides.
- **Õpilasnõustajad** olid vaid Haljala ja Väike-Maarja valla ühes koolis.
- **Pikapäevarühma juhendajad ja huvijuhid** olid olemas enamikes, kuid mitte kõigis koolides.

Väljaspool haridusasutusi paluti omavalitsuste esindajatel hinnata psühholoogide, logopeedide, eri- ja sotsiaalpedagoogide, HEV koordinaatorite, lastekaitsespetsialistide, sotsiaaltöötajate, juhtumikorraldajate, noorsootöötajate, perede ja laste tugiisikute ning sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialistide koormuse piisavust laste ja perede toetamiseks.

Omavalitsuste esindajad leidsid, et järgnevate **haridusasutuste väliste spetsialistide** koormus ei ole laste ja perede vajaduste rahuldamiseks piisav:

- Pigem ei ole Haljala vallas sotsiaaltöötajate,
- Kadrina vallas oleks vaja sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialisti,
- Rakvere linnas kõigi 4 tugispetsialisti,
- Rakvere vallas logopeedi ja eripedagoogi,
- Tapa vallas kõigi 4 tugispetsialisti, HEV koordinaatori, lastekaitsespetsialistide ning sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialisti,
- Väike-Maarja vallas logopeedi, eripedagoogi, sotsiaalpedagoogi ja sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialisti.

Vinni ja Viru-Nigula vallas ei toodud välja, et väljaspool haridusasutusi peaks spetsialistide koormus olema suurem.

Üldiselt oli omavalitsustes suurimaks probleemiks vajalike tugispetsialistide leidmine. Suuremates haridusasutustes on tavaliselt rohkem tugispetsialiste ja eraldi HEV koordinaator. Väiksemates koolides on HEV lastega tegelemine juhtkonna ja vähete olemasolevate spetsialistide õlgadel.

2.3 Teenused ja programmid

Kohalike omavalitsuste esindajatel paluti hinnata lastele ja peredele suunatud teenuste kättesaadavust.

Esmatasandi tervishoiuteenustest olid puudu või halvasti kättesaadavad järgnevad teenused:

- **Haljala ja Kadrina vallas** vaimse tervise õe teenust ei pakuta, kuid vajadust selleks hinnati suureks.
- **Rakvere linna** perearsti ja pereõe teenuse kättesaadavust hinnati pigem halvaks, sest uutele peredel ei ole seoses nimistute täitumisega võimalik kohapeal teenust saada. Vaimse tervise õe teenus on kättesaadav teistes omavalitsustes, kuid järjekorrad on liiga pikad.
- **Rakvere vallas** leiti, et vaimse tervise õe teenus ei ole piisavalt kättesaadav.
- **Vinni valla** territooriumil ämmaemanda teenust ei pakuta ning selle kättesaadavust ei hinnatud.
- **Viru-Nigula** valla territooriumil ei pakuta vaimse tervise õe, ämmaemanda ega füsioterapeudi teenust ning nende kättesaadavust ei kommenteeritud.
- **Väike-Maarja** valla territooriumil vaimse tervise õe teenust ei pakuta ja ka mujal omavalitsustes ei ole see kohalikele piisavalt kättesaadav.

Nõustamisteenustest olid puudu või halvasti kättesaadavad järgnevad teenused.

- **Rakvere linnas** rõhutati, et puudu on logopeedidest ja eripedagoogidest, rohkem oleks vaja ka psühholooge. Lisaks oleks noorte tervisealase nõustamise järgi oluliselt suurem vajadus.
- **Rakvere vallas** oleks vaja enam eripedagoogilist ja logopeedilist nõustamist. Piisavalt kättesaadav ei ole ka noorte tervisealane nõustamine.
- **Vinni vallas** ei ole eripedagoogiline, logopeediline, sotsiaalpedagoogiline, raseduskriisi ja noorte tervisealane nõustamine valla elanikele piisavalt kättesaadavad.
- **Viru-Nigula ja Väike-Maarja** vallas oleks vaja enam võlanõustamist.

Muudest peredele ja lastele suunatud sotsiaalteenustest olid puudu või halvasti kättesaadavad järgnevad teenused.

- **Rakvere linnas** lapsehoiuteenust puuetega lastele ja turvakoduteenust ei pakuta. Turvakoduteenus on kättesaadav, aga liiga kaugel. Lapsehoiuteenuse pakkujat kohapeal ei ole, vajadust aitavad katta tugiisikud. Samas on ka raskusi sobivate tugiisikute leidmisega. Puudu on ka asendushooldusteenuse kohtadest.
- **Rakvere vallas** leiti, et vajaminevad sotsiaalteenused on tagatud.
- **Vinni vallas** olid lapsehoiuteenus puudega lastele ja turvakoduteenus pigem halvasti kättesaadavad.
- **Viru-Nigula** vallas on pigem halvasti kättesaadavad tugiisikuteenus lastele ja peredele väljaspool haridusasutusi, perelepitusteenus ja kriisiabi. Laste päevakeskuse teenus ja toiduabi on hästi kättesaadavad. Teisi teenuseid kohapeal ei pakuta ning nende kättesaadavust ei kommenteeritud.

- **Väike-Maarja** vallas ei pakuta kohapeal laste päevakeskuse teenust, lapsehoiuteenust puudega lastele, perelepitus- ja turvakoduteenust ning nende teenuste kättesaadavust hinnati pigem halvaks.

Haridusprogrammide valiku osas olid omavalitsused sarnased. Haridusasutused osalesid paljudes erinevates programmides, osades süsteemsemalt ja osades vaid üksikute õpetajatega. Enim mainiti "Tervist edendava lasteaia/kooli" ja "Vaikuseminutite" programme. Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Osaliselt on juba kattuvusi, aga suurema sünergia huvides oleks näiteks hea kui omavalitsuse haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

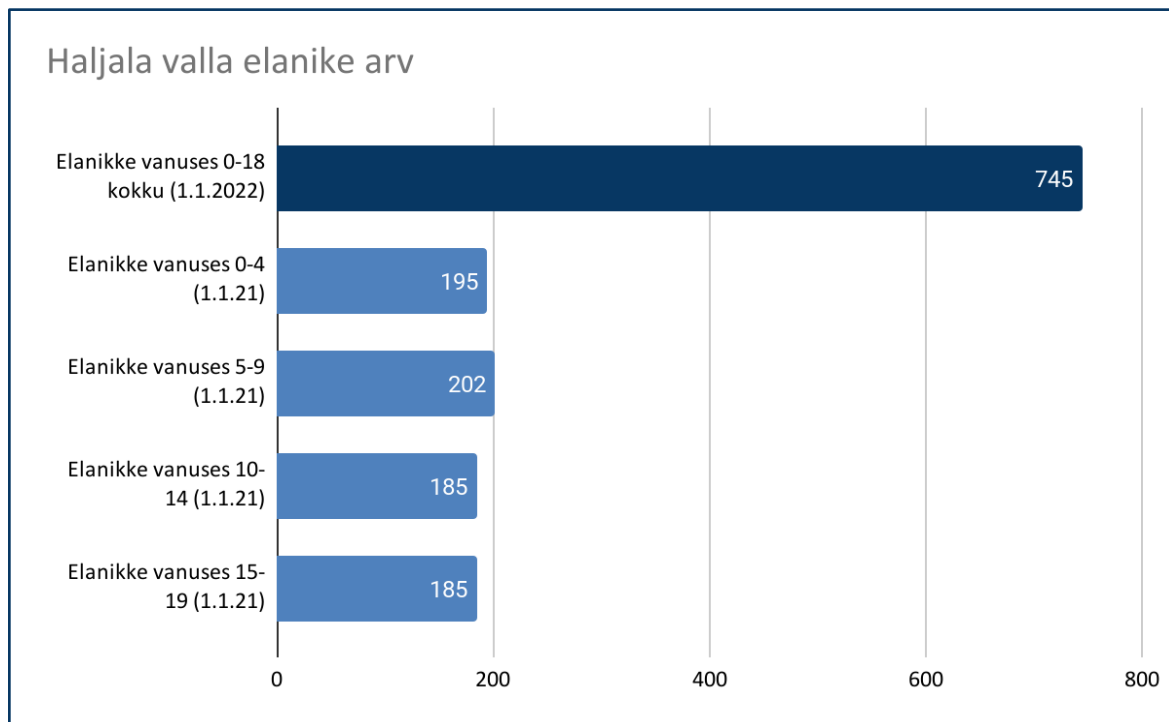
Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud erinevaid vanemlusprogramme, enim „Imeliste aastate“ programmi. Osades omavalitsustes on vanematel olnud võimalik ka osaleda beebikoolis, Lastevanemate koolis ja Gordoni perekoolis. Tulevikus on oluline analüüsida, kuidas jõuavad vanemlusprogrammid nende vajadustele vastavad. Vanemaharidus vajaks terviklikku lähenemist, tulevaste vanemate ettevalmistustest, raseda nõustamiste ning kõigile vanematele võimaluse loomiseni vanemlusprogrammides osalemiseks.

Kuues omavalitsuses toodi välja, et pered on osalenud ka Mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programmis. See programm on suunatud 11-18 aastaste tõsise riskikäitumisega noorte käitumise muutmiseks ja probleemidest eemale suunamiseks koostöös noore lähedastega.

3. Haljala vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

3.1 Universaalse ennetuse sihtrühm

- Haljala vallas elas 1.1.2022 seisuga 745 last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal 300 õpilast (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Joonis 4. Haljala valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

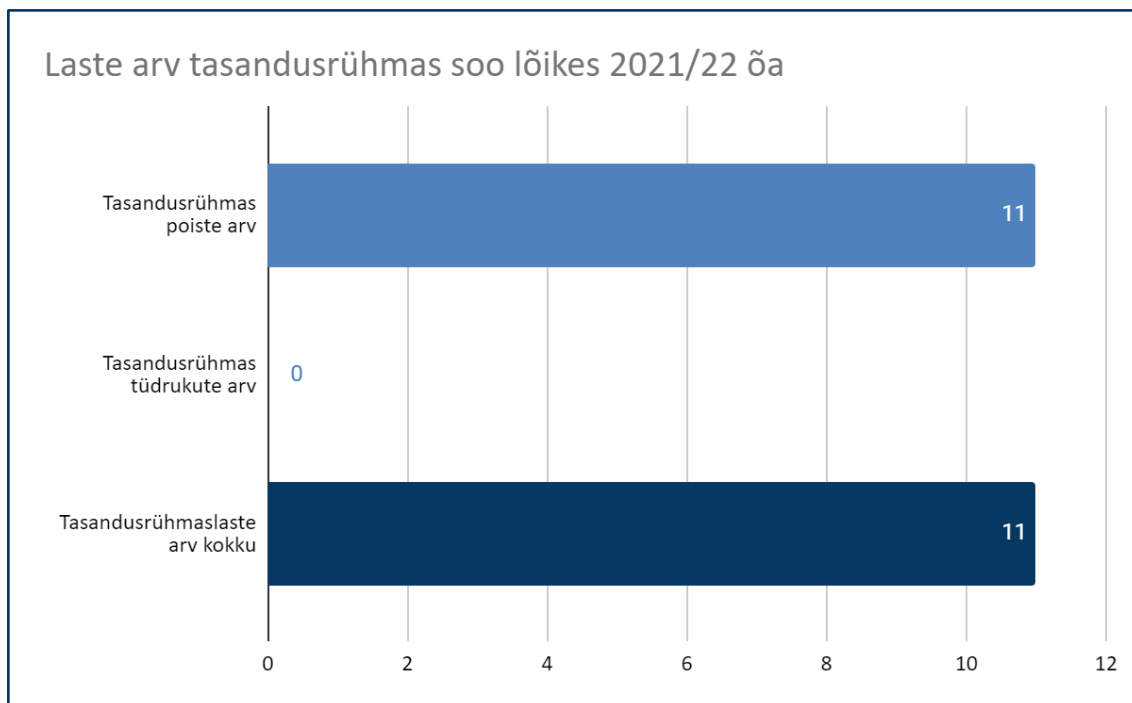
Aastaks 2040 prognoositakse lasteaia ja põhikooli õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Lasteaia ja põhikooli õpilaste arvu vähenemist prognoositakse 19%. Gümnaasiumiealiste õpilaste arvu vähenemist prognoositakse 6%.

Piirkond	Aasta	Lasteaad	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaad	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaad	Põhikool	Gümnaasium
Haljala vald	20/21	195	349	111						
Baas	2030 A	179	339	105	-18	-10	-8	-8%	-3%	-5%
	2040 A	158	281	105	-37	-67	-7	-19%	-19%	-8%
Rände	2030 B	179	339	105	-18	-10	-8	-8%	-3%	-5%
	2040 B	158	281	105	-37	-67	-7	-19%	-19%	-8%

Joonis 5. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

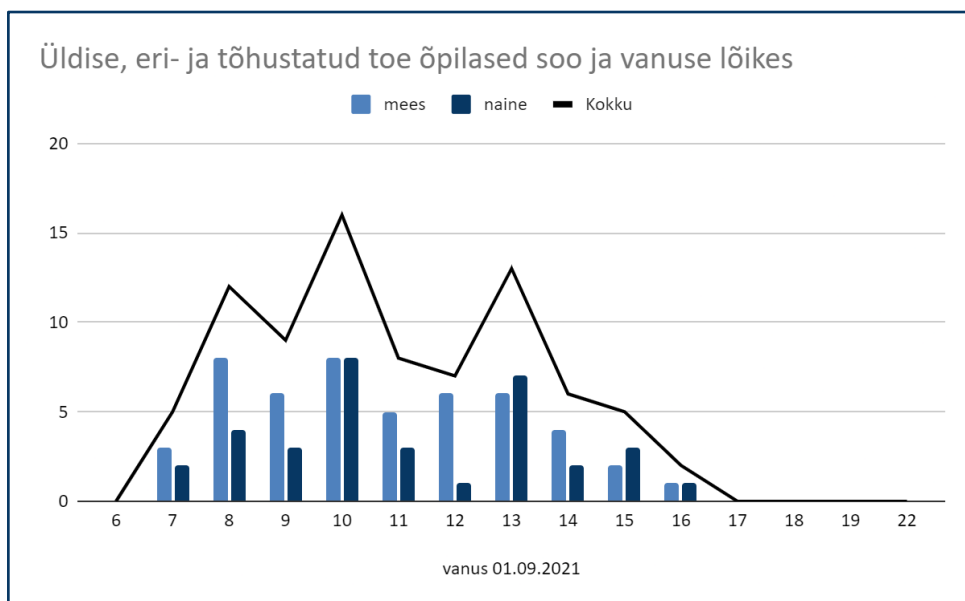
3.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

- Valla lasteaedades oli tasandusrühmades 2021/22 õppeaastal 11 last, neist kõik poisid. Sobitusrühmades lapsi polnud.
- Sagedaste (sh etteteatamata) puudumistega laste arv lasteaia oli 8.
- Koolipikendusega lapsi oli alla 5.

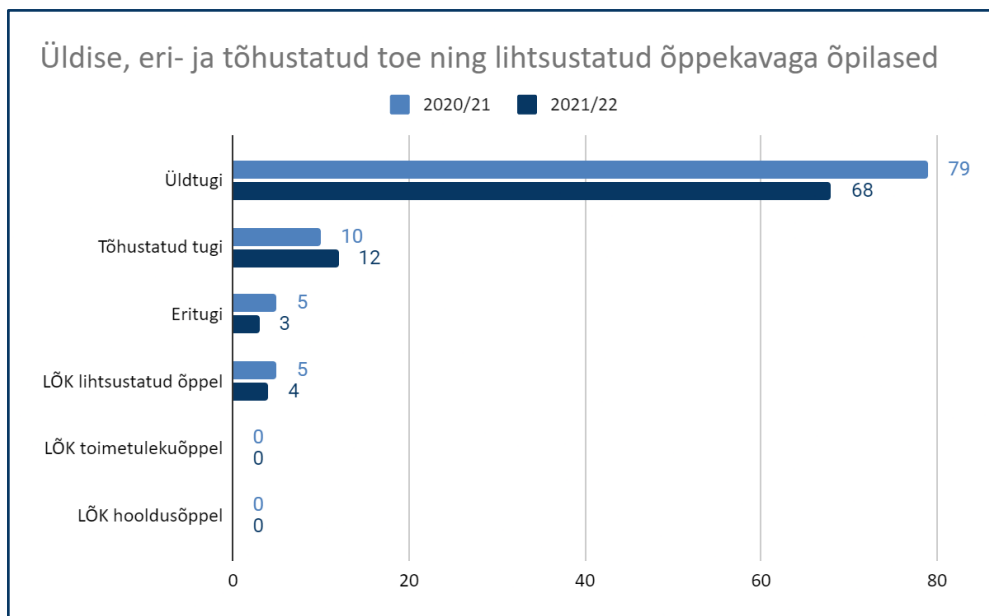
Joonis 6. Laste arv tasandusrühmades soo lõikes 2021/22 õppeaastal EHISE andmetel.

- Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 83 (28% õpilastest)
 - Üldtugi 82%, tõhustatud tugi 14%, eritugi 4%
 - Poisse 59% toega õpilastest
 - Kõige enam vanuses 8-13a (65%)

Joonis 7. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISE andmetel).

- Toega õpilaste arv kahel viimasel õppeaastal veidi vähenes (94-lt 83-le). Lihtsustatud õppekavaga õppel oli viimasel kahel õppeaastal alla 5 õpilase, toimetulekuõppel ja hooldusõppel õpilasi ei olnud.

Joonis 8. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISE andmetel.

Muud näitajad:

- Uussisserändajatest laste arv lasteaedades (seisuga 10.2022): alla 5
- Uussisserändajatest õpilaste arv koolides (seisuga 10.2022): 9
- Vaimse tervise probleemide õpilaste arv (kooliõe, psühholoogi, logopeedi hinnang): 20
- Riskikäitumisega noorte arv (hinnang): 57
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: 0

3.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Haljala vallas oli 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel **25**, see on 4% valla 15-29aastastest noortest. KOV hinnangul oli tegelik NEET noorte arv vaid alla 5.

Veel riskis sihtrühmi:

- Koduste eelkooliealiste laste arv (seisuga 10.2022): **96**
- Laste ja noorte arv, kelle kodune keel ei ole eesti keel (seisuga 10.2022): **34**
- Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusel olevate laste arv: **12**
- Alaealiste õigusrikkujate arv (2021, väärteomenetlused): **49**
- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored (seisuga 10.2022): **13**
- Toimetulekutoetust saavate perede arv 01.01.-06.10.2022: **16**
- Abivajavate laste arv (juhtumi-, mitte lihtmenetlused, seisuga 10.2022): **60**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Uussisserändajatest laste- noorte hinnanguline arv väljaspool haridusasutusi (seisuga 10.2022): 5
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv: alla 5
- Puudega laste tugiisikuga perede arv: alla 5
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele): alla 5
- Turvakodudes või perekodudes elavad lapsed kokku: 0
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 2021a: 10

Enamik juhtumeid on toimunud rannaäärsetes suvilates, kus ohvrid on väljaspool valda elavad isikud.

3.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	väga hea	pigem hea	pigem halb	väga halb	Hinnangut ei antud
---------------------------	-----------------	------------------	-------------------	------------------	---------------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

3.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 4. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Haljala Lasteaed Pesapuu	Haljala Kool	Võsu Kool
Sotsiaalpedagoogide	arv	0	1	1
	koormus	0	1	1
Psühholoogide	arv	0	0	1
	koormus	0	0	0,5
Eripedagoogide	arv	1	1	0
	koormus	0.5	1	0
Logopeedide	arv	2	0	0
	koormus	1.5	0	0

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on mõlemas koolis ja koormust hinnati pigem piisavaks. Lasteaias sotsiaalpedagoogi kohta pole loodud ja vajadus selleks puudub.
- **Psühholoog** on Võsu koolis poole koormusega ja see on pigem piisav. Teistes haridusasutustes psühholooge pole ja nende vajadust ei hinnatud. Võib eeldada, et vähemalt Haljala Koolist tuntakse psühholoogist puudust.
- **Eripedagoog** on Haljala lasteaias (0,5 kohta) ja koolis (1 koht), kuid puudub Võsu Koolis (täitmata 0,2 kohta). Haljala Lasteaias Pesapuu hinnati eripedagoogi koormust pigem piisavaks, koolis väga heaks.
- **Logopeedid** on Haljala lasteaias (1,5 kohta), koolides puudub. Võsu Kooli otsitakse logopeedi. Haljala Koolis eripedagoog toetab õppureid ka logopeediliste probleemide korral.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 5. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Haljala Pesapuu	Lasteaed	Haljala Kool	Võsu Kool
Tugiisikute	arv	0		0	1
	koormus	0		0	1
Abiõpetajate	arv	1		1	0
	koormus	1		1	0
Õpetaja abi/assistentide	arv	9		0	4
	koormus	9		0	4
Õpiabitundide läbivijate	arv	0		4	4
	koormus	0			
Kooliõdede/ tervishoiutöötajate	arv	0		1	1
	koormus	0		Perearstikeskuses	Perearstikeskuses
HEV koordinaatorite	arv	0		1	1
	koormus	0			0.13
Õpilasnõustajate (Õppenõustajate)	arv	0		0	1
	koormus	0		0	0.5
Pikapäevarühma juhendajate	arv	0		1	2
	koormus	0			0.6
Huvijuhtide	arv	0		0	1
	koormus	0		0	0.5

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- Tugiisikuid on vaid 1, Võsu Kooli lasteaias (käsunduslepinguga), enamaks puudub vajadus.
- Õpiabitundide läbivijad on mõlemas koolis, kuid nende koormust oli raske määrata, sest õpiabitundi viib läbi klassiõpetajate vastavalt vajadusele oma tööaja sees.
- Tervishoiutöötaja ei ole haridusasutustes kohapeal, vaid õpilased saavad käia vastavalt vajadusele perearstikeskuses.
- Mõlemas koolis tegutseb HEV koordinaator. Haljala Kool ei ole HEV koordinaatori koormust märkinud. Võsu Koolis on HEV koordinaator 0,13 koormusega.
- Haljala Koolis on võrreldes Võsu Kooliga olemas abiõpetaja, pole aga õpilasnõustajaid ega huvijuhti.

3.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on 699.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem väiksem koormus ja oluliselt väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).¹⁴

¹⁴ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17-aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

Tabel 6. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	0	0
Logopeed	0	0
Eripedagoog	0	0
Sotsiaalpedagoog	0	0
HEV koordinaator	0	0
Lastekaitse spetsialist	1	1
Sotsiaaltöötaja	4	4
Juhtumikorraldaja	0	0
Noorsootöötaja	2	2
Perede tugiisikud	1	1
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	0	0
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist	0	0

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- Vajadusepõhiselt kaastakse psühholooge, logopeede ja eripedagooge väljastpoolt valda. Teenust ostetakse sisse, sh erinevatest REH meeskondadest.
- Vallas on 1 täiskoormusega lastekaitse spetsialist. Vajadust nähti rohkemaks.
- Vallas on 4 täiskoormusega sotsiaaltöötajat, nende koormust hinnati pigem piisavaks.
- Perede tugiisikuid on 1, kuid seda hinnati pigem piisavaks. Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi pole, sest selleks puudub vajadus.
- Noorsootöötajaid on 2, nende töötaja piisavust hinnati pigem heaks.

3.5 Teenused

3.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 7. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Vaimse tervise õde	Ei	
Ämmaemanda teenus	Ei	
Füsioterapeut	Ei	

Omavalitsuse territooriumil pakutakse osaliselt KOV rahastusega perearsti ja pereõe teenust. Teenuse kättesaadavust hinnati pigem heaks. Vaimse tervise õe, füsioterapeudi ja ämmaemanda teenust ei pakuta. Kindlasti oleks vaja vaimse tervise õe teenust.

3.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 8. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine (sh individuaalne ja grupinõustamine)	Jah	täielikult KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	Ei	
Noorte tervisealane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Ei	
Võlanõustamine	Ei (Rakveres)	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Tugispetsialistide teenuseid pakutakse haridusasutustes ja sotsiaalnõustamist KOV spetsialistide poolt. Võlanõustamist ostetakse teenusena ning nõustamine toimub Rakveres. Mõlema teenuse kättesaadavust hinnati pigem heaks. Raseduskriisi nõustamist ja noorte tervisealast nõustamist ei pakuta omavalitsuse territooriumil ning nende kättesaadavust mujal ei hinnatud.

3.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 9. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	ei	
Perelepitusteenus	ei	KOV rahastuseta
Kriisiabi. sh laste leinalaagris osalemine	ei	
Lastele päevakeskuse teenus	ei	
Toiduabi	jah	Toidupank

Turvakoduteenus	ei	
Asendushooldusteenus	ei	
Järelhooldusteenus	ei	

Tähelepanekud sotsiaalteenuste kohta:

- Tugiisikuteenust lastele ja peredele väljaspool haridusasutusi saab vajadusel pakkuda.
- Lapsehoiuteenust puudega lastele pole vallalt küsitud.
- Perelepitusteenust pakutakse Rakveres riikliku rahastusega ja see on väga hästi kättesaadav. 01.09.2022 jõustus Riikliku perelepitusteenuse seadus (RPLS), mille alusel on perelepitusteenus Sotsiaalkindlustusameti poolt rahastatav riiklik teenus, kergesti kättesaadav kõikjal Eestis ning lapsevanematele tasuta.
- Eraldi kriisiabi teenuseid ei pakuta, kuid valla lapsed on käinud leinalaagris, mida veab kriisinõustaja Maire Riis.
- Toiduabi tuuakse inimestele kohapeale Toidupanga poolt ja see on piisavalt kättesaadav.

Muid sotsiaalteenuseid kohapeal ei pakuta ning nende kättesaadavust ei hinnatud.

3.6. Haridusprogrammid

Haljala Lasteaed Pesapuu osaleb "Tervist edendava lasteaia" programmis. Muudes sotsiaalsete oskuste ja tervislike harjumuste arendamise programmides nad ei osale.

Haljala Koolis rakendatakse süsteemselt "Ettevõtliku Kooli" ja "Tervist edendava kooli" ning **Võsu Koolis** "Liikuma Kutsuva Kooli" programmi. Lisaks osalevad üksikud õpetajad Haljala Koolist "Vaikuseminutite" ning "VEPA Käitumisoskuste Mängu" programmis. Võsu Koolist osalevad üksikud õpetajad "Tervist edendava kooli/lasteaia", "Kiusamisest vabaks ehk Sõber Karu" ning "Hooliv Klass" programmis.

Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine koolides, eriti sotsiaalsete oskuste arendamise ja kiusamise vähendamise teemal. Suurema sünergia huvides oleks hea kui valla haridusasutused on näiteks valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

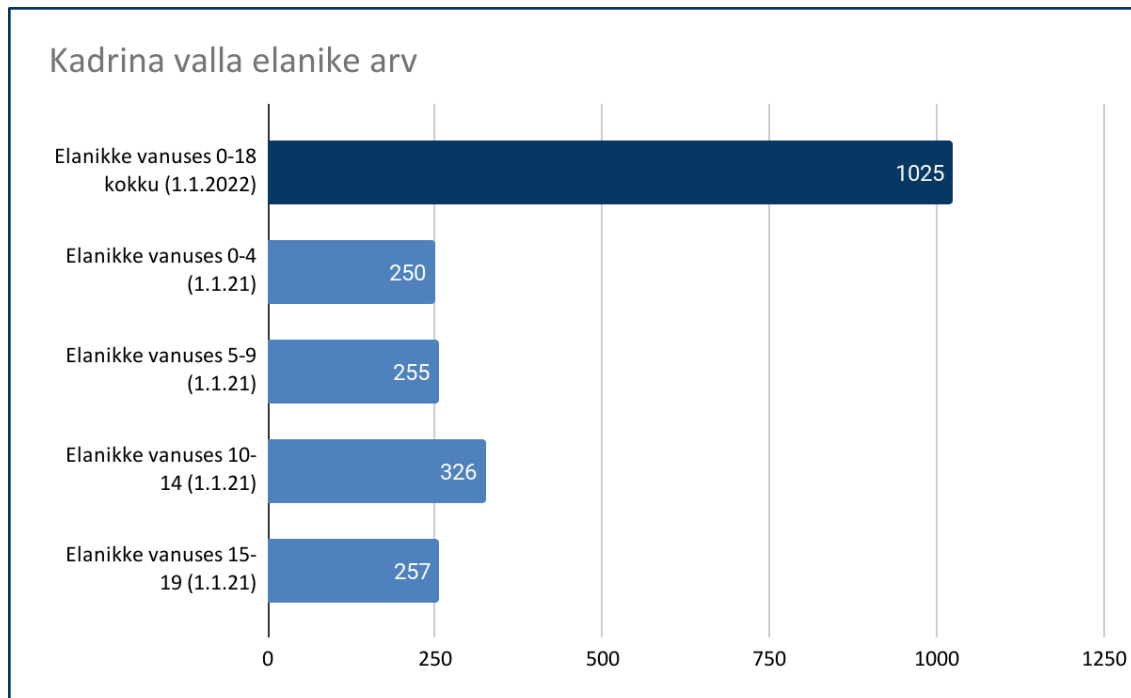
Vanemahariduse valdkonnas on valla elanikele pakutud vanemlusprogrammi „Imelised aastad" ning lisaks on 2 isa läbinud "Hoolivad isad" väljaspool valda. Beebikooli vallas ei tegutse. Lisaks on pakutud mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programmi.

Tulevikus on oluline analüüsida, kuivõrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

4. Kadrina vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

4.1. Universaalse ennetuse sihtrühm

- Kadrina vallas elas 1.1.2022 seisuga 1025 last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal 623 õpilast (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Joonis 9. Kadrina valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

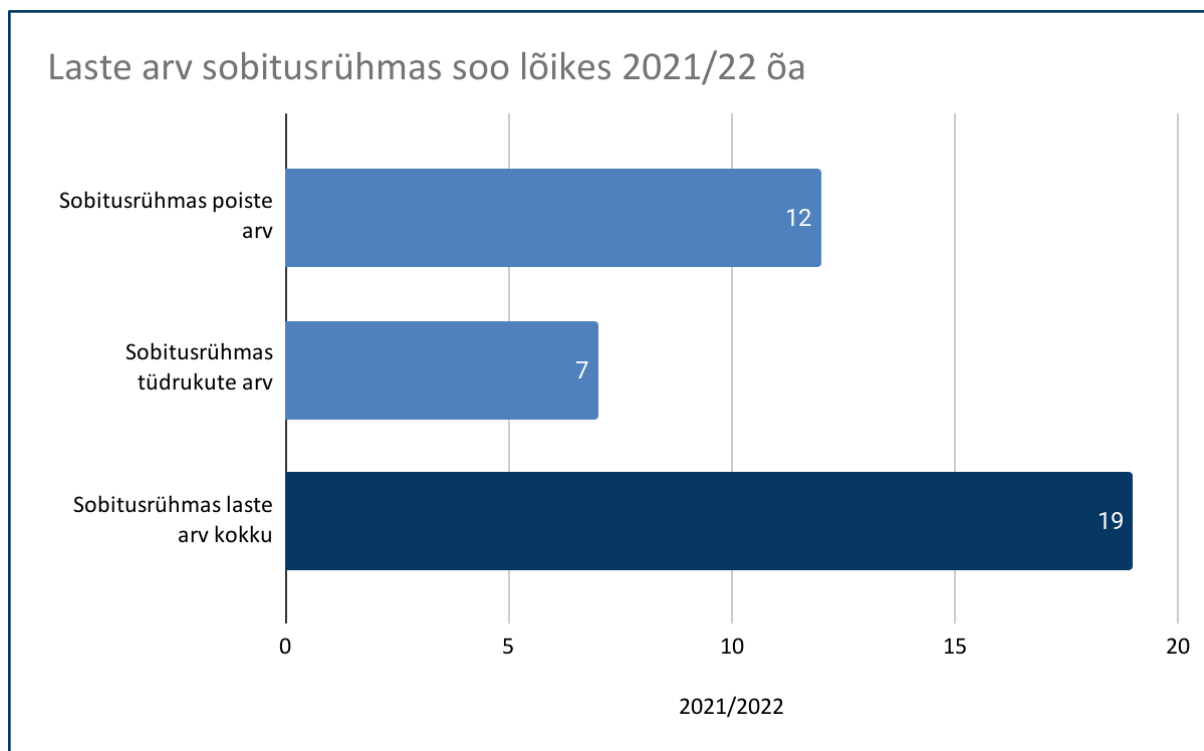
Aastaks 2040 prognoositakse lasteaia ja põhikooli õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Väljarände korral võib põhikooli õpilaste arv väheneda isegi kuni 35%. Gümnaasiumiõpilaste arvu vähenemise prognoos on 3-7%.

Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Kadrina vald	20/21	256	548	144						
Baas	2030 A	244	439	155	-12	-109	11	-5%	-20%	7%
	2040 A	254	399	141	-1	-149	-4	-1%	-27%	-3%
Rände	2030 B	228	435	155	-30	-114	11	-12%	-21%	7%
	2040 B	224	358	134	-32	-191	-10	-12%	-35%	-7%

Joonis 10. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

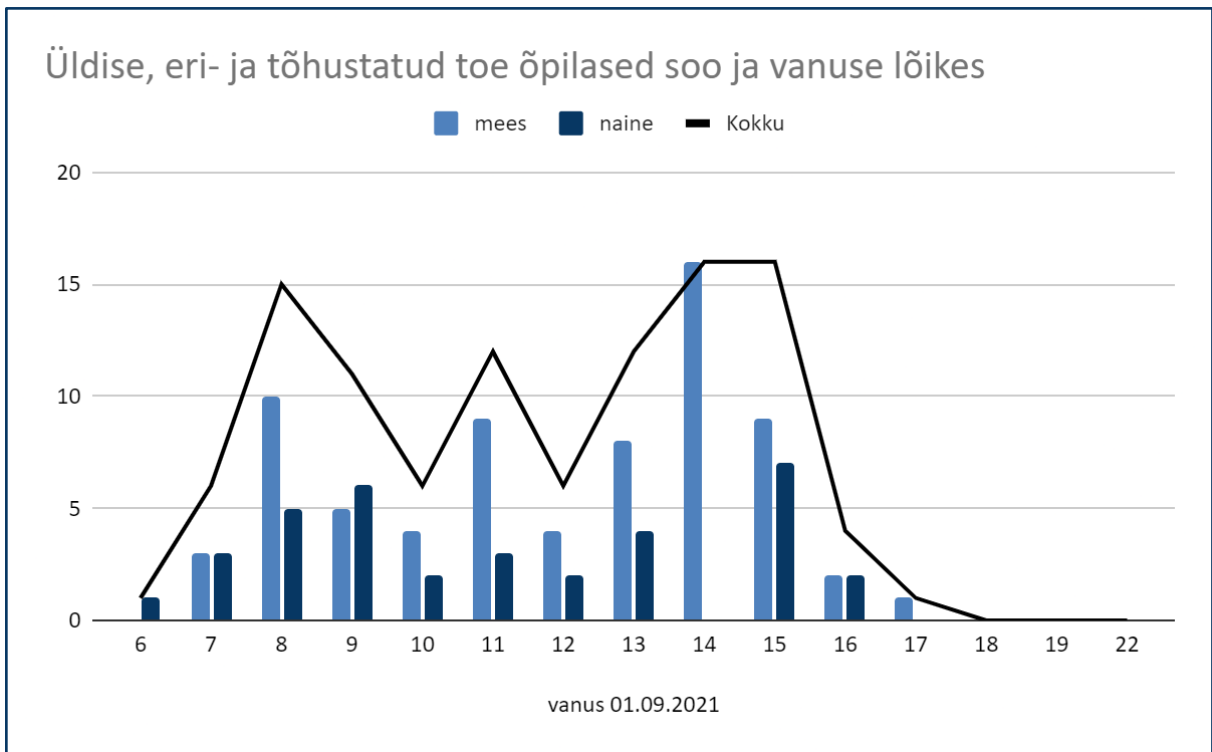
4.2. Riskis sihtrühmad haridusasutustes

- Valla lasteaedades oli sobitusrühmades 2021/22 õppeaastal 19 last, neist 12 poissi ja 7 tüdrukut. Tasandusrühmi polnud.
- Koolipikendusega lapsi oli alla 5.

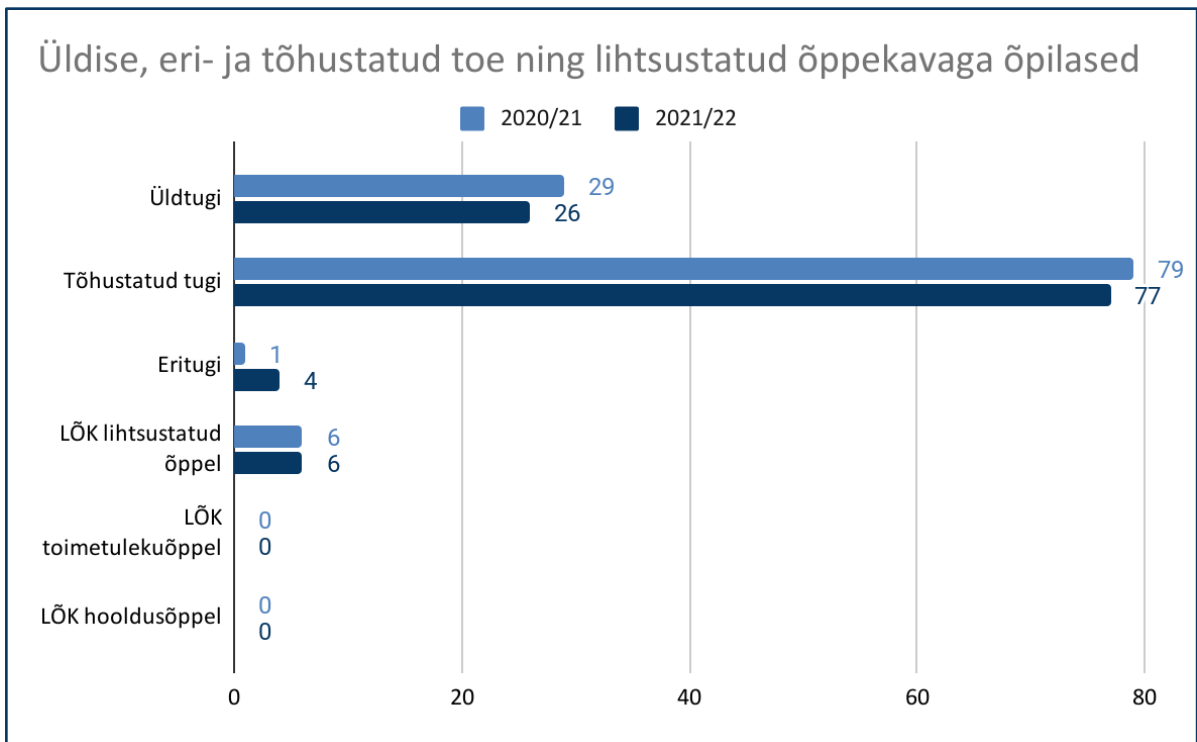
Joonis 11. Laste arv sobitusrühmades soo lõikes 2021/22 õppeaastal EHISe andmetel.

- **Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 106 (17% õpilastest)**
 - Üldtugi 24%, tõhustatud tugi 72%, eritugi 4%
 - Poisse 67% toega õpilastest
 - Kõige enam vanuses 8-9a (24%) ja vanuses 13-15a (42%)

Joonis 12. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISe andmetel).

- Toega õpilaste arv kahel viimasel õppeaastal oluliselt muutunud ei ole. Lihtsustatud õppekavaga õppel oli viimasel kahel õppeaastal 6 õpilast, toimetulekuõppel ja hooldusõppel õpilasi ei olnud.

Joonis 13. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISe andmetel.

Muud näitajad:

- Uussisserändajatest õpilaste arv koolides (9.22 seisuga): **18**
- Gümnaasiumi lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal (2020/21): **16**
- Õpilaste arv KOVi õpilaskodudes 2021/2022: **25**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümmet last või noort:

- Uussisserändajatest laste arv lasteaedades (9.22 seisuga): alla 5
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21 seisuga: alla 5
- Gümnaasiumiastme katkestajate arv (ei lõpeta nominaalaeg + 1 õppeaasta), 2019/2020 seisuga: 9
- Saab keskhariduse 4 aastat peale põhikooli lõppu ka gümnaasiumis või ametikoolis: 0
- Kutsekoolis õppivate ja õpilaskodus elavate õppurite üle KOV arvestust ei pea. Teatakse üldjuhul vaid neid noori, kes mingil põhjusel on lastekaitsetöötaja/sotsiaaltöötaja vaateväljas: 5

4.3. Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Kadrina vallas oli 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel **45**. See on 6% valla 15-29aastastest noortest. KOVi esindajate hinnangul oli tegelik NEET noorte arv vaid **9**.

Veel riskis sihtrühmi:

- Koduste eelkooliealiste laste arv (12.21 seisuga): **144**
- Toimetulekutoetust saavate lastega perede arv: **30**, neist alaealiste lastega peresid 6 ja 5 peret noortega vanuses 18-27-aastat.
- Abivajavate laste arv 2021a (juhtumi-, mitte lihtmenetlused): **38**
- Alaealiste õigusrikkujate arv 2021.a: **32**
 - 2021.aasta näitaja tuleneb ühest suurest peost, tavapäraselt on arv väiksem

Näitajad, mis puudutavad 1-10 last või noort

- Uussisserändajatest õpilaste arv, kes ei täida koolikohustust (9.22 seisuga): alla 5
- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored: alla 5
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv 2021a: alla 5
- Puudega laste tugiisikuga perede arv 2021a: alla 5
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 2021a: 5
- Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusel olevate laste arv 2021a: 8
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele) 2021a: alla 5
- Puudega laste tugiisikuga perede arv 2021a: alla 5
- Meie KOVi lapsed teiste KOVide turvakodudes/perekodudes 2021a: alla 5

4.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	väga hea	pigem hea	pigem halb	väga halb	Hinnangut ei antud
---------------------------	-----------------	------------------	-------------------	------------------	---------------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

4.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 10. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Kadrina Lasteaed Sipsik	Vohnja Lasteaed-Algkool	Kadrina Keskkool
Sotsiaalpedagoogide	arv	0	0	1
	koormus	0	0	1
Psühholoogide	arv	0	0	1
	koormus	0	0	1
Eripedagoogide	arv	3	0	1
	koormus	3	0	1
Logopeedide	arv	2	1	1
	koormus	0.45	0.1	0.7

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on Kadrina Keskkoolis ja seda hinnati väga heaks. Lasteaias ja lasteaed-alkoolis sotsiaalpedagoogi pole, vajadus puudub.
- **Täiskoormusega psühholoog** on Kadrina Keskkoolis ja tema koormust hinnati väga heaks. Lasteaias ja lasteaed-alkoolis psühholoogi pole, aga on võimalik pöörduda valla psühholoogi poole. Lasteaias vajadust enamaks ei nähtud, kuid lasteaed-alkoolis hinnati koormuse piisavust väga halvaks.
- **Täiskoormusega eripedagooge** on Kadrina Lasteaias Sipsik tervelt 3, kuid üks neist on rühmadele tugiõpetajaks, kus vajavad toetust muukeelsetest peredest lapsed. Vohnja Lasteaed-Algkoolis eripedagooge pole, kuid vaja oleks. Kadrina Keskkoolis on täiskoormusega eripedagoog ja seda hinnati väga heaks.
- **Logopeed** on olemas kõigis haridusasutustes osalise koormusega: Kadrina lasteaias 0,45 kohta, Vohnja Lasteaed-Algkoolis 0,1 kohta ja Kadrina Keskkoolis 0,7 kohta. Valla logopeedi töökoormus on jagatud 3 haridusasutuse vahel, lisaks on lasteaias väikse koormusega teine logopeed. Logopeedide koormust peeti piisavaks.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 11. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Kadrina Sipsik	Lasteaed	Vohnja Algkool	Lasteaed-	Kadrina Keskkool
Tugiisikute	arv	1		0		0
	koormus	1		0		0
Abiõpetajate	arv	0		0		4
	koormus	0		0		2.45
Õpetaja abi/assistentide	arv	6		1		0
	koormus	0		0		0
Õpiabitundide läbiviijate	arv	0		0		11
	koormus	0		0		1.25
Kooliõdede/ tervishoiutöötajate	arv	0		0		1
	koormus	0		0		1
HEV koordinaatorite	arv	1		1		1
	koormus	0		0		0.2
Õpilasnõustajate	arv	0		0		0
	koormus	0		0		0
Pikapäevarühma juhendajate	arv	0		1		8
	koormus	0		0.6		1.65
Huvijuhtide	arv	0		0		1
	koormus	0		0		1

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisikuid** on 1, Kadrina Lasteaias Sipsik.
- **Tervishoiutöötaja** on olemas vaid Kadrina Keskkoolis (täiskoormusega)
- **HEV koordinaator** on olemas kõigis haridusasutustes. Lasteaias ja lasteaed-algkoolis on HEV laste koordineerimine ühe töötaja lisaülesanne. Kadrina Keskkoolis on eraldi HEVKO, kuid väikse koormusega (0,2 kohta).
- Kadrina Keskkoolis on võrreldes Vohnja Lasteaed-Algkooliga olemas **abiõpetajad, õpiabitundide läbiviijad ja huvijuht. Pikapäevarühma juhendaja** on mõlemas koolis.

4.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on **1006**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem kõrgem koormus, kuid siiski väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).¹⁵

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

Tabel 12. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	1	0.4
Logopeed	1	1
Eripedagoog	0	REHA-teenuse kaudu
Kognitiiv-käitumisterapeut	1	Vastavalt vajadusele
Sotsiaalpedagoog	0	REHA-teenuse kaudu
HEV koordinaator	0	
Lastekaitse spetsialist	1	1
Sotsiaaltöötaja	1	1
Juhtumikorraldaja (NEET)	1	0,25
Noorsootöötaja	3	3
Perede tugiisikud	0	0
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	1	15 t /kuu
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist	0	0

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- Psühholoogi ja logopeedi koormust hinnati piisavaks, lisaks rahastatakse vastavalt vajadusele kognitiiv-käitumisteraapia teenust. Eripedagoogi ja sotsiaalpedagoogi teenust saab vastavalt vajadusele REHA- teenuse kaudu.
- Vallas on 1 täiskoormusega lastekaitse spetsialist ja 1 täiskoormusega sotsiaaltöötajat, nende kättesaadavus on pigem hea. Puudust tuntakse sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialistist.
- Noorsootöötajaid on 3 ja see on piisav.
- Vallas tegutseb projektipõhiselt 0,25 koormusega NEET noorte juhtumikorraldaja, kelle kaudu saavad NEET noored ka psühholoogilist ja võlanõustamist. Tema koormuse piisavust hinnati pigem heaks.
- Laste tugiisikuid väljaspool haridusasutusi on vaid 1, kuid seda hinnati piisavaks abivajadusest lähtuvalt. Perede tugiisikud väljaspool haridusasutusi puuduvad, kuid vajadusel saab teenust pakkuda.

¹⁵ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitse.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

4.5 Teenused

4.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 13. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	Jah	KOV rahastuseta
Vaimse tervise õde	Ei	Ei pakuta
Ämmaemanda teenus	Jah	KOV rahastuseta
Füsioterapeut	Jah	KOV rahastuseta

Omavalitsuse territooriumil pakutakse KOV rahastuseta perearsti ja pereõe, ämmaemanda ning füsioterapeudi teenust. Nende teenuste kättesaadavust hinnati väga heaks. Vaimse tervise õe teenust ei pakuta kohapeal, kuid vajadus selleks on olemas.

4.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 14. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	Jah	KOV rahastuseta
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Jah	KOV rahastuseta
Võlanõustamine	Ei	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil psühholoogilist, logopeedilist, eripedagoogilist ja sotsiaalpedagoogilist nõustamist ning sotsiaalnõustamist. Lisaks pakutakse KOV rahastuseta noorte tervisealast nõustamist ja raseduskriisi nõustamist. Teenused on piisavalt kättesaadavad. Võlanõustamine ei ole kohapeal kättesaadav, kuid selleks ei nähtud ka vajadust.

Raseduskriisi nõustamist korraldab AS Rakvere Haigla, Kadrina Tervisekeskuses võtab vastu ämmaemand, kes pakub erinevaid teenuseid enne pereplaneerimist ja sünnitusjärgset nõustamist. SA Väärtustades Elu pakub projekti raames lapseootel naistele ja nende

lähedastele raseduskriisi asjakohase nõustamisteenust, et aidata neil langetada informeeritud otsuseid rasedusega seonduvates küsimustes, tõstes samaaegselt teadlikkust võimalikest riskidest ja saades informeeritud riigi poolt pakutavatest tugiteenustest ja toetustest. Koostöös tervishoiutöötajatega tagatakse teenuse kättesaadavus kriisi korral üle Eesti.

4.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 15. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	Jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	Ei	Täielikult KOV rahastusega
Perelepitusteenus	Jah	KOV rahastuseta
Kriisiabi. sh laste leinalaagris osalemine	Ei	Täielikult KOV rahastusega
Lastele päevakeskuse teenus	Ei	
Toiduabi	Jah	KOV rahastuseta
Turvakoduteenus	Ei	Täielikult KOV rahastusega
Asendushooldusteenus	Ei	Täielikult KOV rahastusega
Järelhooldusteenus	Ei	Täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele/peredele. Lisaks pakutakse KOV rahastuseta toiduabi. Need teenused on hästi kättesaadavad abivajajatele.

01.09.2022 jõustus Riikliku perelepitusteenuse seadus (RPLS), mille alusel on perelepitusteenus riiklik teenus (Sotsiaalkindlustusamet), teenus kergesti kättesaadav kõikjal Eestis ning lapsevanematele tasuta.

Muid sotsiaalteenuseid kohapeal ei pakuta, kuid need on vajadusel piisavalt kättesaadavad väljaspool valda. Laste päevakeskuse teenuse pakkumiseks pole vajadust.

4.6 Haridusprogrammid

Kadrina Lasteaias Sipsik rakendatakse süsteemselt "Tervist edendava lasteaia", Eetikakeskuse "Hea kool/lasteaed" ja "Kiusamisest vabaks ehk Sõber Karu" programmi. Lisaks osalevad üksikud õpetajad "Ettevõtliku Kooli" programmis.

Vohnja Lasteaed-Algkoolist osalevad üksikud õpetajad "Liikuma Kutsuv Kooli" ja "Vaikuseminutite" programmis.

Kadrina Keskkoolis rakendatakse süsteemselt "Ettevõtliku Kooli", "Tervist edendava kooli" ja "KiVa" programmi. Lisaks kasutavad üksikud õpetajad "Vaikuseminutite" programmi ja "VEPA Käitumisoskuste Mängu".

Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Osaliselt on juba kattuvusi, näiteks tervisedendamises. Suurema sünergia huvides oleks näiteks hea, kui valla haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

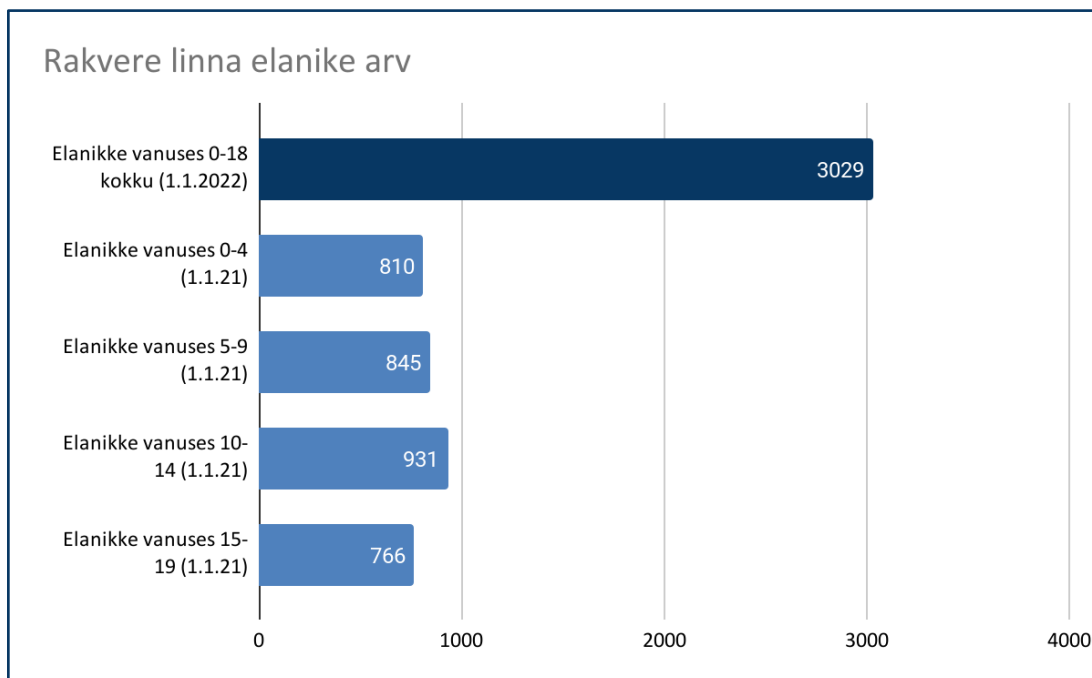
Vanemahariduse valdkonnas on valla elanikele pakutud Lastevanemate kooli (täielikult KOV rahastusega), Pere Lahendusringi (osaline KOV rahastus) ja beebikooli (KOV rahastusega). Lisaks on pakutud mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programmi.

Tulevikus on oluline analüüsida, kuid võrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

5. Rakvere linn: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

5.1. Universaalse ennetuse sihtrühm

- Rakvere linnas elas 1.9.2022 seisuga **3029** last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal **2606 õpilast** (sh teistes KOVides elavad õpilased). Seejuures on oluline märkida, et 2022/23 õppeaastal toimusid ümberkorraldused, keskharidust pakutakse Rakvere Riigigümnaasiumis. Sellega seoses on eeldatavasti muutunud ka õpilaste arv omavalitsuses.

Joonis 14. Rakvere linna elanike arv Statistikaameti andmetel.

Aastaks 2040 prognoositakse Rakvere linnas lasteaia ja põhikooli õpilaste arvu olulist vähenemist. Väljarände korral võib põhikooli õpilaste arv väheneda isegi kuni 44%. Gümnaasiumiõpilaste arvu vähenemise prognoos 2040.aastaks on 12-19%.

Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Rakvere linn	20/21	887	1 620	458						
Baas	2030 A	702	1 370	520	-185	-250	62	-21%	-15%	14%
	2040 A	757	1 148	405	-130	-472	-53	-15%	-29%	-12%
Rände	2030 B	585	1 344	520	-302	-276	62	-34%	-17%	14%
	2040 B	578	905	369	-309	-716	-88	-35%	-44%	-19%

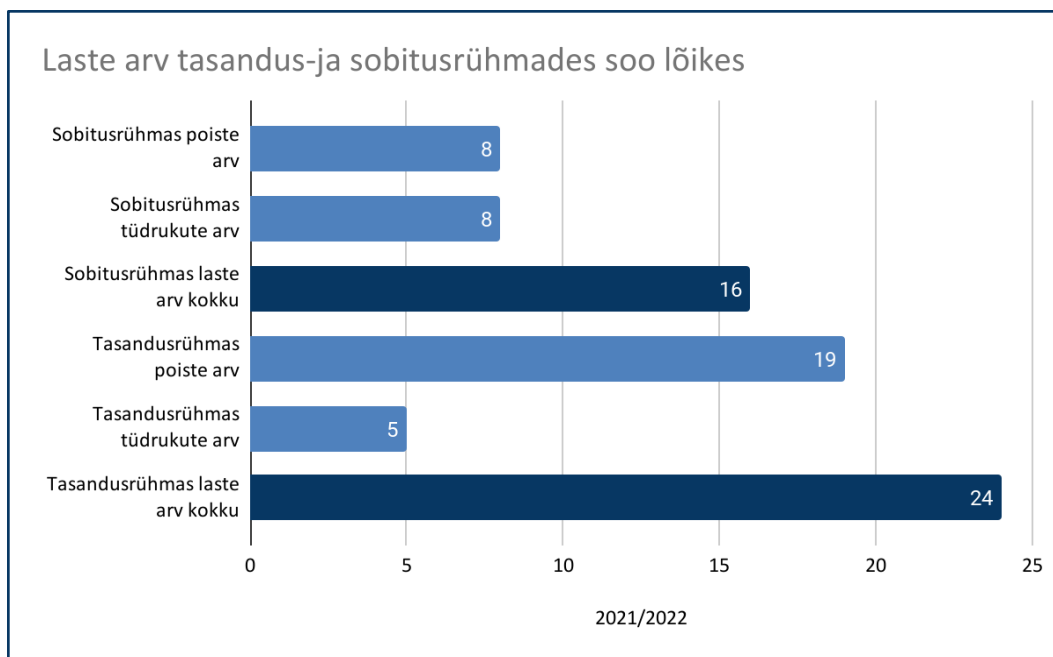
Joonis 15. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

5.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

Rakvere lasteaedades oli sobitusrühmades 2021/22 õppeaastal **16** last, neist 8 poissi ja 8 tüdrukut. Tasandusrühmades oli **24** last, neist 19 poissi ja 5 tüdrukut. Lisaks oli alla 5 lapse teise KOVi tasandusrühmas. Tasandusrühmades õppijate arv on tõusutrendis, sest 2022/23

õppeaastal avati uus tasandusrühm ning plaanis on ka 2023/24 avada täiendav tasandusrühm.

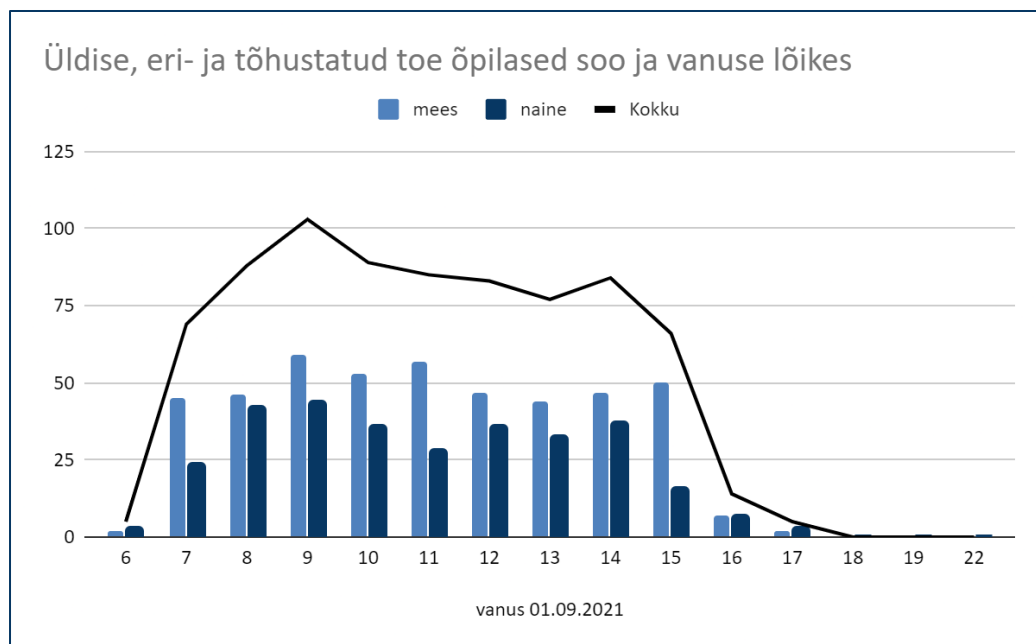
- Sagedaste, sh etteteatamata puudumistega lapsi lasteaedades oli **83**.
- Koolipikendusega lapsi oli **17**.

Joonis 16. Laste arv tasandus- ja sobitusrühmades soo lõikes 2021/22 õppeaastal EHISe andmetel.

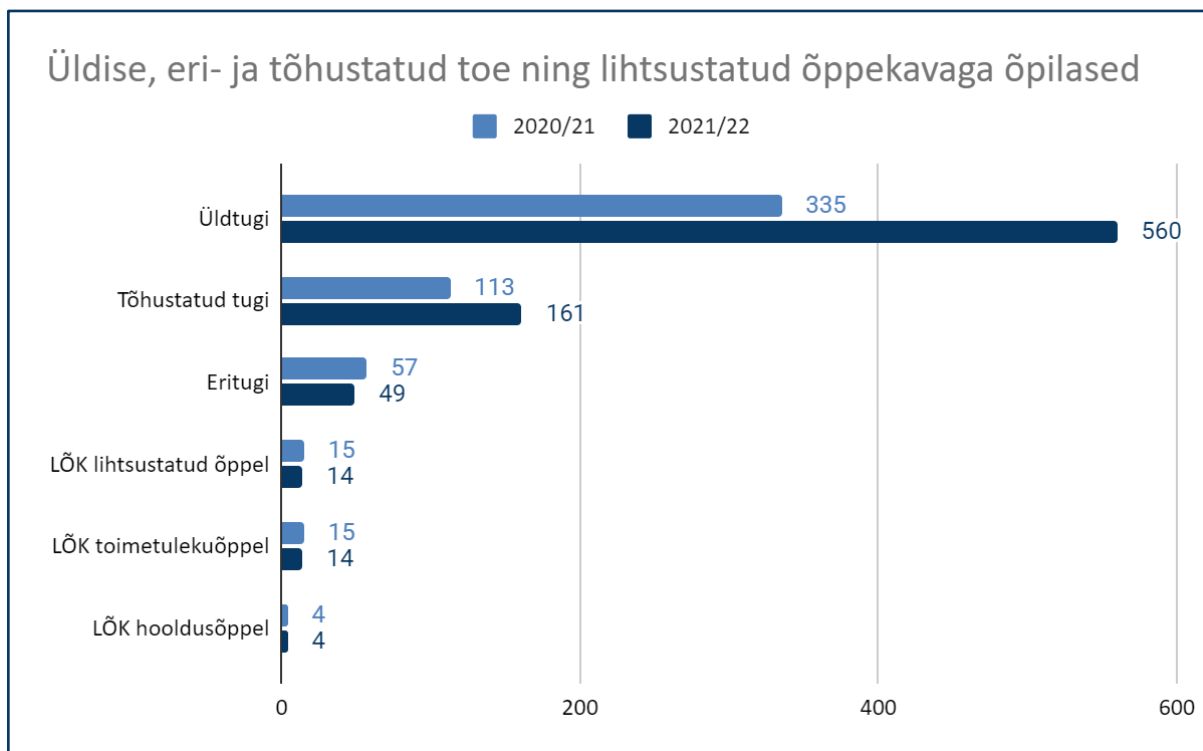
Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi Rakveres oli 2021/22 õppeaastal **768** (29% õpilastest)

- Üldtugi 73%, tõhustatud tugi 21%, eritugi 6%
- Poisse 60% toega õpilastest
- Kõige enam vanuses 7-10a (45%) ja 11-14a (43%)

Joonis 17. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased omavalitsuse üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISe andmetel).

Toega õpilaste arv on kahel viimasel õppeaastal oluliselt tõusnud (539-lt 770-le). Lihtsustatud õppekavaga lihtsustatud ja toimetulekuõppel oli viimasel kahel õppeaastal 14-15 õpilast ning hooldusõppel alla 5 õpilase.

Joonis 18. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv omavalitsuse üldhariduskoolides EHISe andmetel.

Muud näitajad:

- Individuaalsel õppekaval olevate õpilaste arv 2021/22: **110**
- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent vanemad ei tee Rajaleidjaga koostööd: **13**
- Gümnaasiumi lõpetajate arv, kes ei jätkka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: **73**
- Gümnaasiumiastme katkestajate arv (ei lõpeta nominaalaeg + 1 õppeaasta), 2019/2020: **32**
- Uussisserändajatest laste arv lasteaedades 10.2022 seisuga: **33**
- Uussisserändajatest õpilaste arv koolides 10.2022 seisuga EHISe andmetel: **114**
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätkka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: 10
- KOVi õpilaste arv teiste KOVide õpilaskodudes 2021/2022: alla 5

Näitajad, mis on teada vaid osade koolide (Rakvere Eragümnaasiumi, Rakvere Gümnaasiumi ja Realgümnaasiumi kohta), summeeritud tulemus:

- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent Rajaleidja haridussoovitust ei andnud: 6
- Madala õppeedukusega laste arv: 40
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv: alla 5
- Sagedaste põhjuseeta puudujate arv: 15
- Sagedaste või pikemaajaliste põhjusega puudujate arv: 31
- Õpilaste arv, kes on kooliõe vastuvõtul tihedalt: 25
- Vaimse tervise probleemide õpilaste arv (kooliõe, psühholoogi, logopeedi hinnang): 185

- Riskikäitumisega noorte arv (hinnang): 103
- Käitumisprobleemidega õpilased: käitumishinne mitterahuldav/rahuldav: 49
- Klassikursuse kordajate arv 2021/2022. õppeaastal: 17

Osadele näitajate kohta ei andnud haridusasutused infot, sest nende tähendus oli neile ebaselge. Edaspidi tuleb andmete kogumisel sõnastusi veel täpsustada.

5.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Rakvere linnas vanuses 16-26 aastat oli 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel **89**, KOV hinnangul oli tegelik NEET noorte arv suurem, 100 ringis.

Veel riskis sihtrühmi:

- Laste ja noorte arv, kelle kodune keel ei ole eesti keel 9.2022 seisuga: **191**
- Noorte arv (7-19a), kes ei osale huvihariduses/noorsootöös: **419**
- Toimetulekutoetust saavate lastega perede arv 9.2022 seisuga: **70**
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 10.2022 seisuga: **18**
- Abivajavate laste arv (juhtumi-, mitte lihtmenetlused): **80**
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele): **30**
- Meie KOVi lapsed teiste KOVide turvakodudes/perekodudes: **23**

Näitajad, mis puudutavad 1-10 last või noort:

- Uussisserändajatest laste/ noorte hinnanguline arv väljaspool haridusasutusi 10.2022 seisuga EHISe andmetel: 9
- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored 10.2022 seisuga EHISe andmetel: 8
- Välismaalt naasnud Eesti kodanikest lapsed/ noored 10.2022 seisuga: 6
- Puudega laste tugiisikuga perede arv: 8
- Alaealiste lapsevanematega leibkondade arv: 0

5.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	<i>väga hea</i>	<i>pigem hea</i>	<i>pigem halb</i>	<i>väga halb</i>	<i>Hinnangut ei antud</i>
--------------------	-----------------	------------------	-------------------	------------------	---------------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

5.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 16. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Eralasteaed Kaur	Rak. Kungla LA	Rak. Rohuaia LA	Rak. Triinu LA	Rak. Waldorfkool	Mihkli Kool	Rak. Erag.	Rak. Vabaduse Kool	Rak. PK	Rak. Reaalkool
Sotsiaalpedagoogide	arv	0	SAK	SAK	SAK	1	0	1	2	1	2
	koormus	0	1x näd	1x näd	1x näd	0,1	0	0,5	1	1	2
Psühholoogide	arv	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
	koormus	0		0	0	0,3	0,2	0,3		0,3	0,4
Eripedagoogide	arv	0	1 +SAK	SAK	1,5	0	1	2	2	1	2
	koormus	0	0,5 ¹⁶	2x näd	0,9	0	Reh. teenusena	1	1	0,3	2
Logopeedide	arv	1	2	1	3	0	1	1	1	0	0
	koormus	0,5	1,5	0,9	0,9		Reh. teen.	1	1		

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Sotsiaalpedagoogi** ei ole eralasteaias Kaur ja Mihkli Koolis, ülejäänud haridusasutustes on teenus tagatud. Munitsipaallasteaedades käib Rakvere Sotsiaalkeskuse (SAK) sotsiaalpedagoog kord nädalas ja seda hinnati piisavaks. Sotsiaalpedagoogi koormust peeti pigem piisavaks Rakvere Waldorfkoolis (0,1 koormus), Rakvere Eragümnaasiumis (0,5) ja Rakvere Vabaduse Koolis (1). Väga heaks peeti koormust Rakvere Põhikoolis (1) ja Rakvere Reaalkoolis (2).
- **Psühholoog** on olemas kõigis koolides, kuid lasteaedades mitte. Koolides töötab psühholoog 0,2-0,4 koormusega. Kõik haridusasutused peale Mihkli Kooli pidasid psühholoogi koormust ebapiisavaks. Lasteaedade ja Rakvere Reaalkooli hinnangul on seis väga halb.
- **Eripedagoog** puudub eralasteaias Kaur ja Rakvere Waldorfkoolis, ülejäänud haridusasutustes on teenus tagatud. Eripedagoogi koormusega on pigem rahul Rakvere Kungla Lasteaed (0,5 koormus), lisaks käib Kungla LA 2x nädalas Rakvere sotsiaalkeskuse eripedagoog ja Rakvere Triinu Lasteaed (0,9). Rakvere Rohuaia Lasteaias käib eripedagoog 2 korda nädalas ja sellest pigem ei piisa. Eripedagoogi koormust pidasid heaks Rakvere Eragümnaasium (1), Rakvere Vabaduse Kool (1) ja Rakvere Reaalkool (2). Pigem ei ole koormus piisav Mihkli Koolis, kus ostetakse rehabilitatsiooniteenusena sotsiaalpedagoogi teenust. Rakvere Põhikool hindas 0,3

¹⁶ Eripedagoog 0,5 ametikohaga tegeleb tasandusrühma lastega ja õpetab muukeelsetele lastele eesti keelt.

koormust ebapiisavaks, kuid suurema koormusega eripedagoogi pole õnnestunud leida.

- **Logopeed** on olemas lasteaedades ja osades koolides. Logopeed puudub Rakvere Waldorfkoolis, Põhikoolis ja Reaalkoolis, sest pole õnnestunud leida sobivat spetsialisti. Logopeedi koormust hindasid piisavaks Rakvere Kungla Lasteaed (1,5 koormus) ja Rakvere Triinu Lasteaed (0,9), kuid ebapiisavaks Eralasteaed Kaur (0,5) ja Rakvere Rohuaia Lasteaed (0,9). Rakvere Kungla Lasteaias oli õppeaasta alguses 2 logopeedi, kuid 1 lahkus 2023. aastal ja seetõttu teeb 1 logopeed 1,5 koormusega tööd. Koolidest on ainsana pigem rahul Rakvere Eragümnaasium (1 täiskoormusega logopeed), teised vajaksid enam logopeedi tuge.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 17. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Eralasteaed Kaur	Rak. Kungla LA	Rak. Rohuaia LA	Rak. Triinu LA	Rak. Waldorf kool	Mihkli Kool	Rak. Erag.	Rak. Vabaduse Kool	Rak. PKI	Rak. Reaal kool
Tugiisikute	arv	1	2	2	1	1	1	2	3	2	
	koormus	0,5	0,75		0,5		0,63			0	
Abiõpetajate	arv	1	0	0	0	1	2	1	2	1	2
	koormus	0,63	0	0	0	0,1	1	1	1	1	2
Õpetaja abi/assistentide	arv	10	18	22	12	4	0	0	0	0	0
	koormus	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Õpiabitundide läbiviijate	arv	0	0	0	0	1	0	10	17	11	0
	koormus	0	0	0	0	0,1	0		1		0
Kooliõdede/tervishoiutöötajate	arv	0	0	0	0	1	1	1	2	1	1
	koormus	0	0	0	0		0,1			0,3	1
HEV koordinaatorite	arv	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1
	koormus	0	0	0	1	0	0		0	0	1
Õpilasnõustajate	arv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	koormus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Pikapäeva- rühma juhendajate	arv	0		0	0	0	0	1	14	1	8
	koormus	0	0	0	0	0	0		0,14	0,57	0,15
Huvijuhtide	arv	0	0	0	0	0	0		2	1	1
	koormus	0	0	0	0	0	0		1,5	1	1

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisikuid** on kõigis haridusasutustes peale Rakvere Reaalkooli. Rakvere Vabaduse Koolis on 3, mujal 1-2 tugiisikut. Nende koormuseid kas ei märgitud või toodi välja, et nad töötavad 4-6 tundi päevas.
- **Tervishoiutöötajad** on kõigis koolides, kuid puuduvad lasteaedades. Koolides varieerub koormus 0,1st (Mihkli Koolis) kuni täiskoormuseni (Rakvere Reaalkool). Seejuures mitmed haridusasutused ei märkinud koormust.
- **HEV koordinaator** on olemas pooltes lasteaedades, Rakvere Kungla ja Triinu lasteaias ning kõigis koolides. HEVKO roll tundub olevat enamasti muudel ametikohtadel olijate lisaülesanne, sest neile eraldi koormust määratud ei ole. Täiskoormusega HEV koordinaator oli välja toodud Rakvere Triinu Lasteaias ja Rakvere Reaalkoolis.
- **Õpiabitundide läbiviijad** on olemas Rakvere Waldorfkoolis, Rakvere Eragümnaasiumis, Rakvere Vabaduse Koolis ja Rakvere Põhikoolis, kuid puuduvad Rakvere Reaalkoolis ja Mihkli Koolis.
- **Õpilasnõustajaid** üheski õppeasutuses pole.
- **Abiõpetajad** on olemas Eralasteaias Kaur, kuid puuduvad teistes lasteaedades. Kõigis koolides on abiõpetajad olemas.
- **Õpetaja abid või assistendid** on olemas lasteaedades ja Rakvere Waldorfkoolis, kuid puuduvad ülejäänud koolides.
- **Pikapäevarühma juhendajad ja huvijuht** on olemas Rakvere Vabaduse Koolis, Rakvere Põhikoolis ja Rakvere Reaalkoolis. Rakvere Eragümnaasiumis on vaid huvijuht. Rakvere Waldorfkoolis, Mihkli Koolis ning lasteaedades puuduvad mõlemad.

5.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on **969**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem kõrgem koormus, kuid siiski väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).¹⁷

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

¹⁷ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

Tabel 18. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	3	2.75
Logopeed	0	0
Eripedagoog	1	1
Sotsiaalpedagoog	1	1
HEV koordinaator	0	0
Lastekaitse spetsialist	3	3
Sotsiaaltöötaja	3	3
Juhtumikorraldaja	3	3
Noorsootöötaja	3	3
Perede tugiisikud	7	
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	24	
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist	0	0

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Psühholooge** on väljaspool haridusasutusi 3 (2,75 koormusega) ja seda hinnati pigem ebapiisavaks.
- **Logopeedid** väljaspool haridusasutusi puuduvad, kuid neid oleks väga vaja juurde.
- Väljaspool haridusasutusi on 1 täiskoormusega **eripedagoog ja sotsiaalpedagoog**. Nende koormust peeti pigem ebapiisavaks.
- **Lastekaitse spetsialiste ja sotsiaaltöötajaid** on palgatud 3 ja sellest pigem hetkel piisab.
- **Juhtumikorraldajad** on samuti 3: NEET juhtumikorraldaja, isikukeskse teenuse mudeli koordinaator-juhtumikorraldaja ning uussisserändajaid toetav juhtumikorraldaja. Nende koormus on hetkel pigem piisavalt suur.
- **Noorsootöötajaid** on 3, kuid võiks olla rohkem. Arvestatud on vaid Avatud Noortekeskuse noorsootöötajaid, mitte huvihariduse ja -tegevuse juhendajaid ning huvijuhte, kes on tegelikult samuti noorsootöötajad.
- **Perede tugiisikuid** on 7 ja laste tugiisikuid väljaspool haridusasutusi 24. Nende arvu hinnati pigem piisavaks, sest kõik lapsed on saanud vajadusel tugiisiku.
- **HEV koordinaatorit ja sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialisti** eraldi palgatud ei ole ja praegune töökorraldus võimaldab ilma nendeta hakkama saada. Ennetuse planeerimisega tegeleb osakonnajuhataja.

5.5 Teenused

5.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 19. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	jah	KOV rahastuseta
Vaimse tervise õde	ei	
Ämmaemanda teenus	jah	KOV rahastuseta
Füsioterapeut	jah	KOV rahastuseta

Omavalitsuse territooriumil pakutakse KOV rahastuseta perearsti ja pereõe, ämmaemanda ning füsioterapeudi teenust. Puudub vaimse tervise õe teenus.

Perearsti ja pereõe teenuse kättesaadavust hinnati pigem halvaks, sest uutele peredele ei ole seoses nimistute täitumisega võimalik kohapeal teenust saada. Ämmaemanda teenuse kättesaadavus on väga hea ja füsioterapeudi teenusel pigem hea. Vaimse tervise õe teenus on kättesaadav teistes omavalitsustes, kuid järjekorrad on liiga pikad.

5.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 20. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	jah	osaliselt KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	jah	osaliselt KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	jah	osaliselt KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	jah	täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	jah	KOV rahastuseta
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	jah	KOV rahastuseta
Võlanõustamine	jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalnõustamine	jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil sotsiaalpedagoogilist nõustamist, võlanõustamist ning sotsiaalnõustamist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse psühholoogilist, logopeedilist ja eripedagoogilist nõustamist. Lisaks pakutakse KOV rahastuseta raseduskriisi ja noorte tervisealast nõustamist.

Suurt puudust tuntakse logopeedidest ja eripedagoogidest, rohkem oleks vaja ka psühholooge. Sotsiaalpedagoogilise nõustamisega ollakse aga pigem rahul, sest seda on võimalik pakkuda ka lasteaialastele.

Raseduskriisinõustamist pakutakse haiglas ja see on pigem piisavas matus kättesaadav. Noorte tervisealase nõustamise järgi oleks aga olulisemalt suurem vajadus.

Sotsiaalnõustamise vajaduse suudavad katta valla spetsialistid. Ka võlanõustamisega on olukord hea, sest olemas on kogenud nõustaja, kelle teenuseid vajadusele vastavalt saab kasutada.

5.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 21. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	ei	ei pakuta
Perelepitusteenus	jah	KOV rahastuseta
Kriisiabi. sh laste leinalaagris osalemine	jah	täielikult KOV rahastusega
Lastele päevakeskuse teenus	jah	täielikult KOV rahastusega
Toiduabi	jah	osaliselt KOV rahastusega
Turvakoduteenus	ei	täielikult KOV rahastusega
Asendushooldusteenus	jah	täielikult KOV rahastusega
Järelhooldusteenus	jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele ja peredele, kriisiabi ja leinalaagri teenust, lastele päevakeskust, asendushooldus- ja järelhooldusteenust. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse toiduabi. Ilma KOV rahastuseta on kättesaadav perelepitusteenus.

Lapsehoiuteenust puuetega lastele ja turvakoduteenust kohapeal ei pakuta. Mõlemaid teenuseid vajatakse rohkem. Turvakoduteenus on kättesaadav, aga liiga kaugel. Lapsehoiuteenuse pakkujat kohapeal ei ole, vajadust aitavad katta tugiisikud.

Tugiisikuteenus lastele ja peredele on küll kättesaadav, kuid raskusi on sobivate tugiisikute leidmisega. Puudu on ka asendushooldusteenuse kohtadest. Ülejäänud teenuste pakkumisega on hetkel pigem hästi.

5.6 Haridusprogrammid

Haridusasutused töid välja, et nad osalevad 2022/2023 õppeaastal järgnevatel haridusprogrammides:

- **Rohelise Kooli** programmi rakendavad süsteemselt kõik lasteaiad ning osalevad ka osad Rakvere Waldorfkooli õpetajad. Teistes koolides seda ei rakendata.

- **Ettevõtliku kooli** programmi rakendavad süsteemselt Rakvere Rohuaia Lasteaed ja Rakvere Triinu Lasteaed ning osalevad üksikud õpetajad Rakvere Kungla Lasteaiast. Koolidest rakendavad programmi Rakvere Vabaduse Kool ja Rakvere Põhikool.
- **Tervist edendava lasteaia/kooli** programmi rakendavad süsteemselt kõik lasteaiad. Lisaks osalevad üksikud õpetajad Rakvere Vabaduse Koolist ning Rakvere Põhikoolist.
- **Liikuma Kutsuv Kooli** programmi rakendavad süsteemselt Rakvere Vabaduse Kool, Rakvere Põhikool, Rakvere Reaalkool ja osalevad üksikud õpetajad Mihkli Koolist. Programm ei ole suunatud lasteaedadele.
- **Vaikuseminutite** harjutusi kasutavad üksikud õpetajad munitsipaallasteaedades ning -koolides.
- **VEPA Käitumisoskuste Mängu** rakendab süsteemselt Rakvere Põhikool ja üksikud õpetajad Rakvere Vabaduse Koolist ja Rakvere Reaalkoolist.
- **Hea kooli/lasteaia programmi** rakendab süsteemselt Rakvere Kungla Lasteaed, teised ei osale.
- **KiVa programmi** rakendavad süsteemselt Rakvere Kungla Lasteaed, Rakvere Eragümnaasium ja Rakvere Reaalkool.
- **Kiusamisest vabaks** programmi rakendavad süsteemselt Rakvere Kungla Lasteaed, üksikud õpetajad osalevad ka Rakvere Rohuaia Lasteaiast, Rakvere Triinu Lasteaiast ning Rakvere Vabaduse Koolist ja Rakvere Põhikoolist.
- **MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis ehk TORE** programmi rakendab süsteemselt Rakvere Reaalkool.

Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Osaliselt on juba kattuvusi, eriti lasteaedades. Suurema sünergia huvides oleks näiteks hea kui omavalitsuse haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

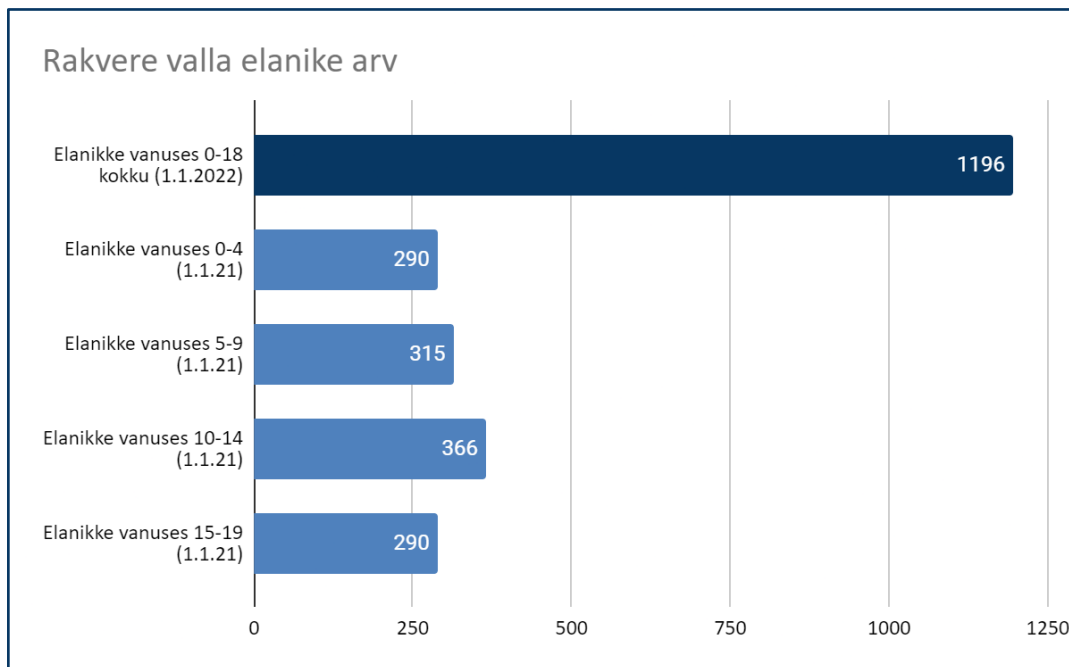
Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud osaliselt KOV rahastusega Gordoni perekooli ja vanemlusprogrammi „Imelised aastad“. Lisaks on KOV rahastuseta olnud kättesaadav beebikool. Pakutakse ka mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programmi.

Tulevikus on oluline analüüsida, kuivõrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

6. Rakvere vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

6.1 Universaalse ennetuse sihtrühm

- Rakvere vallas elas 1.1.2022 seisuga **1196** last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal **436 õpilast** (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Joonis 19. Rakvere valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

Aastaks 2040 prognoositakse õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Lasteaia lapsi võib aastaks 2040 olla 5-11% vähem ja põhikooli õpilasi isegi 16-22% vähem. Gümnaasiumiõpilaste arvu vähenemise prognoos on 4-13%.

Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Rakvere vald	20/21	332	595	189						
Baas	2030 A	286	518	188	-47	-77	-1	-14%	-13%	-1%
	2040 A	295	452	104	-37	-133	-25	-11%	-22%	-13%
Rände	2030 B	292	549	206	-40	-46	17	-12%	-8%	9%
	2040 B	315	497	182	-17	-98	-7	-5%	-16%	-4%

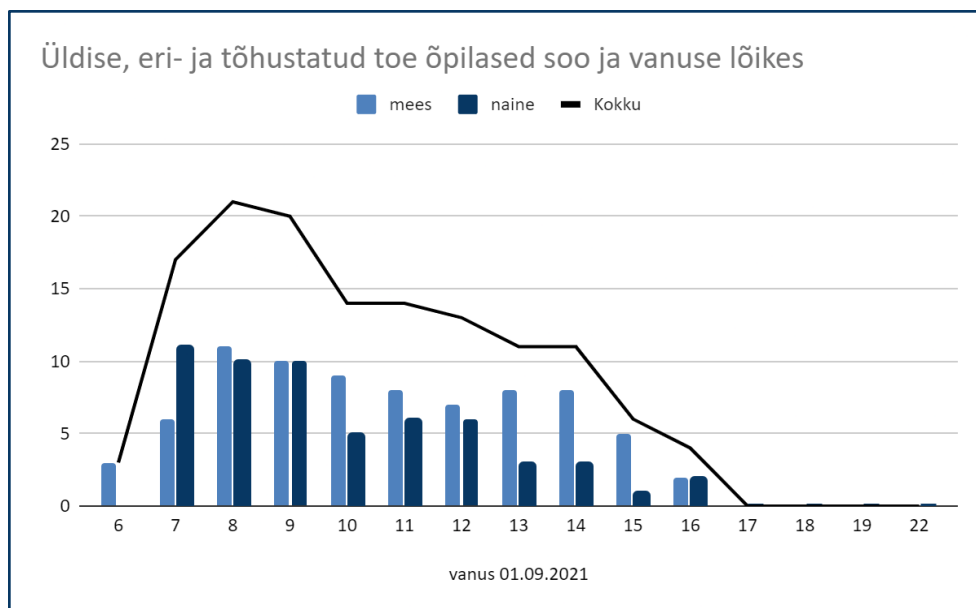
Joonis 20. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

6.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

Valla lasteaedades 2021/22 õppeaastal sobitus- ja tasandusrühmades lapsi ei olnud. Valla lasteaedades ei ole sobitus- ega tasandusrühmi. Teiste omavalitsustes käis nii eri- kui sobitusrühmades alla 5 lapse. Vajadus sobitus- ja erirühma jaoks on 11 lapsel, aga kas vanemad pole nõus olnud või pole protsess pole veel jõudnud nii kaugele. Hinnanguliselt on valla rühmades 15 kõneprobleemidega last, kes ei saa vajalikku abi.

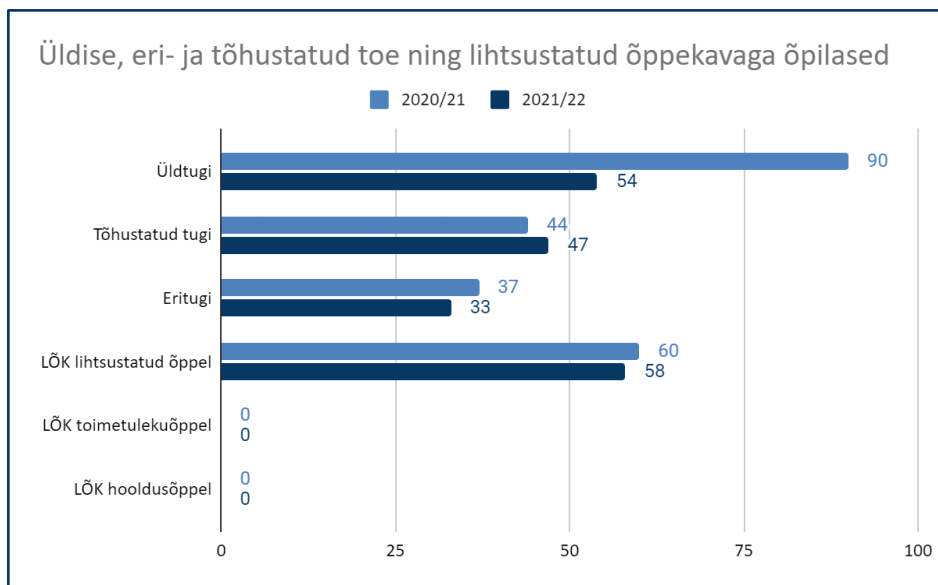
Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 134 (31% õpilastest)

- Üldtugi 40%, tõhustatud tugi 35%, eritugi 25%
- Poisse 57% toega õpilastest
- Kõige enam vanuses 7-9a (43%)

Joonis 21. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISE andmetel).

- Toega õpilaste arv kahel viimasel õppeaastal on oluliselt vähenenud (langes 231lt 134le). Peamiselt vähenes üldtoega õpilaste arv (90lt 54le). Haridusasutuste hinnangul peaksid numbrid olema pigem tõusuteel. Numbrite vähenemise põhjuseks võib olla kas spetsialistide puudumine, mistõttu pole toevajadust määratud või on erisused EHISE andmete täitmisel. Varasematel aastatel oli EHISEs eristatud „eripedagoogiline õpiabi“ ja „logopeediline õpiabi“. Sageli osales sama õpilane mõlemas õpiabi rühmas. See tekitas osaliselt õpilaste arvu kahekordistumise. Samuti võivad olla puudujäägid EHISE andmete sisestamises.
- Lihtsustatud õppekavaga õppel oli 2021/22 õppeaastal 58 õpilast. EHISE andmetel toimetulekuõppel ja hooldusõppel õpilasi polnud, kuid omavalitsuse esindajad täpsustasid, et 6 õpilast siiski olid toimetuleku- ja hooldusõppel. Individuaalsel õppekaval oli 16 õpilast. Hinnanguliselt on koolides 14 kuni 18 kõneprobleemidega last, kes ei saa vajalikku abi.
- Keskkharidust ei ole saanud 4 aastat peale põhikooli lõppu gümnaasiumis või ametikoolis keskmiselt 20,7% valla õpilastest.
- Madala õppe edukusega laste arv: 25
- Sagedaste või pikemaajaliste põhjusega puudujate arv: 31

Joonis 22. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISE andmetel.

Uussisserändajatest lapsi oli nii lasteaedades kui ka koolides 09.2022 seisuga 15.

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Koolipikendusega lapsi: alla 5
- Õpilaste arv KOVi õpilaskodudes 2021/2022: alla 5
- KOVi õpilaste arv teiste KOVi õpilaskodudes 2021/2022: 10
- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent Rajaleidja haridussoovitust ei andnud: 5
- Madala õppeedukusega laste arv: puudulikud aastahinded 2021/2022: 25
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv (mitte direktori käskkirjaga): alla 5
- Sagedaste põhjuseta puudujate arv: 7
- Klassikursuse kordajate arv 2021/2022: alla 5
- Edasiõppijate protsent 2020.a oli 97,9%, seega vaid 2,1% ei jätkanud õpinguid.
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätku õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: 0
- Laste arv, kellele Rajaleidja keskus ei andnud soovitusi: 5
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv: 0
- Sagedaste põhjuseta puudujate arv: 7

Haridusasutustel uuriti kui palju lapsevanemate hulgas nii-öelda keerulisi vanemaid, kellega on raske ühisele seisukohale jõuda. Koolide hinnangul on selliseid peresid 16 ja lasteaedades 3-4. Põhjused on erinevad:

- vanemad ei tunnista, et nende lapsed on erivajadusega või ei ole nõus oma last võimetekohasesse kooli saatma,
- probleemid koolikohustuse täitmisel,
- vanemad teevad kodutööd laste eest ära või leiavad, et laps ei pea koduseid töid tegema,
- vanemad ise on erivajadusega,
- tõbised lapsed saadetakse kooli ning
- õpilase käitumisraskused.

6.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Rakvere vallas oli 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel 50, see on 5,7% valla 15-29aastastest noortest. KOV hinnangul oli tegelik NEET noorte arv väiksem, kuni 40.

Veel riskis sihtrühmi:

- Koduste eelkooliealiste 0-7a laste arv 2021. aastal (koos 0-1,5a vanuserühmaga): **126**
- Laste ja noorte arv, kelle kodune keel ei ole eesti keel 10.2022 seisuga: **30**
- Noorte arv (7-19a), kes ei osale huvihariduses ega noorsootöös: hinnanguliselt **355** (40%)
- Toimetulekutoetust saavate perede arv 2022. aastal: **20**
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 2021. aastal: **11**
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 1-10.2022: **16**
- Abivajavate laste arv (juhtumi-, mitte lihtmenetlused) 10.2022 sisuga: **57** last 36st perest
- Alaealiste õigusrikkujate arv 2021.aastal: **14**
- Alaealiste õigusrikkujate arv 2022.aasta oktoobriks: **24**

Näitajad, mis puudutavad 1-10 last või noort:

- Puudega laste tugiisikuga perede arv 10.2022 seisuga: 5
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv 10.2022 seisuga: 5
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele, lastega pered) 10-2022 seisuga: alla 5
- KOVis puuduvad turva- ja perekodud, lapsi teiste KOVide turvakodudes/perekodudes 2022. aastal: 5

6.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	väga hea	pigem hea	pigem halb	väga halb	Hinnangut ei antud
---------------------------	-----------------	------------------	-------------------	------------------	---------------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

6.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 22. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Era- lasteaed Tiki- Triki	Lasila Põhikool	Sõmeru Lasteaed Pääsu- silm	Veltsi Lasteaed- Algkool	Näpi Kool	Sõmeru Põhikool	Uhtna Põhikool
Sotsiaal- pedagoogide	arv	0	0	0	0	1	1	1
	koormus	0	0	0	0	1	1	1
Psühho- loogide	arv	0	0	0	0	1	0	0
	koormus	0	0	0	0	0.5	0	0
Eri- pedagoogide	arv	0	0	1	0	4	2	0
	koormus	0	0	1	0	0.75	1	0
Logopeedide	arv	0	0	1	0	1	0	0
	koormus	0	0	1	0	0.25	0	0

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on Näpi Koolis ja Sõmeru Põhikoolis, Uhtna Põhikoolis täidab sama inimene nii HEVKO kui sotsiaalpedagoogi rolli. Lasteaedades, Lasila Põhikoolis ja Veltsi Lasteaed-Algkoolis sotsiaalpedagoogi pole. Koolides oleks osalise koormusega sotsiaalpedagoog vajalik, lasteaedades vajadus ei nähtud.
- **Poole kohaga psühholoog** on Näpi Koolis ja tema koormust hinnati pigem heaks. Teistes haridusasutustes psühholooge pole, vaid kasutatakse valla psühholoogi abi. Lasila Põhikooli ja Veltsi Lasteaed-Algkooli oleks juurde vaja osalise koormusega psühholoogi.
- **Täiskoormusega eripedagoog** on Sõmeru Lasteaias Pääsusilm ja Sõmeru Põhikoolis ning kolmveerand koormusega Näpi Koolis. Kõik hindasid koormust pigem heaks. Teistes haridusasutustes eripedagooge pole, vaid käib valla eripedagoog üksikutel päevadel. Vajadus teenuseks on suurem kui valla eripedagoog suudab pakkuda.
- **Täiskoormusega logopeed** on lasteaias Pääsusilm ning veerand koormusega Näpi Koolis. Mõlemad hindasid koormust pigem heaks. Teistes haridusasutustes logopeede pole. Eralasteaed Tiki- Triki, Lasila Põhikool, Veltsi Lasteaed-Algkool ning Uhtna

Põhikool leidsid, et vajadus on olemas, aga Sõmeru Põhikoolis ei nähtud vajadust logopeedi järgi.

Vallas on vaja tugispetsialiste juurde tulenevalt HEV küsitluse kokkuvõttest ja haridusasutuste külastamisest 2022. aasta kevadel:

- valla logopeed - 1,0-1,25 ametikohta (2 inimest)
- valla eripedagoog - 1,25 ametikohta
- valla psühholoog – 0,5-0,65 ametikohta
- valla sotsiaalpedagoog – 0,4 ametikohta (osaliselt kattub psühholoogilise teenuse katmise vajadusega).

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 23. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Era-lasteaed Tiki-Triki	Lasila Põhikool	Sõmeru Lasteaed Pääsu-silm	Veltsi Lasteaed -Algkool	Näpi Kool	Sõmeru Põhikool	Uhtna Põhikool
Tugiisikute	arv	0	0	1	1	2	4	0
	koormus	0	0	1	1	2	2.9	0
Abiõpetajate	arv	0	0	0	0	2	0	0
	koormus	0	0	0	0	2	0	0
Õpetaja abi/assistentide	arv	2	1	9	2	2	0	1
	koormus	2	1	9	2	1	0	0.71
Õpiabitundide läbiviijate	arv	0	1	0	1	0	1	2
	koormus	0	0.5	0	0.3	0	0.3	0.7
Kooliõdede/tervishoiutöötajate	arv	0	1	0	1	1	1	1
	koormus	0		0		0.5		
HEV koordinaatorite	arv	0	1	1	1	1	1	1
	koormus						0.2	
Õpilasnõustajate	arv	0	0	0	0	0	0	0
	koormus							0
Pikapäeva-rühma juhendajate	arv	0	3	0	1	3	2	2
	koormus	0	0.3	0	0.3	0.5	0.7	0.48
Huvijuhtide	arv	0	0	0	0	1	1	1
	koormus	0	0	0	0	1	1	0.5

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisikuid** on 1 Sõmeru lasteaia, 2 Näpi Koolis ning 4 (2,9 koormusega) Sõmeru Põhikoolis. Tugiisikuid pole eralasteaed Tiki-Trikis, Lasila Põhikoolis, Veltsi Lasteaed-Algkoolis ja Uhtna Põhikoolis.
- **Abiõpetajad** on ainult Näpi Koolis, mujal pole.

- **Õpetaja abisid või assistente** pole Sõmeru Põhikoolis, mujal on.
- **Õpiabitundide läbiviijaid** pole lasteaedades ja Näpi Koolis, mujal on.
- **Õpilasnõustajaid** valla haridusametites pole.
- **Tervishoiutöötajaid** pole lasteaedades, kuid on kõigis koolides. Leping Sõmeru Tervisekeskusega on Uhtna PK-I ja Sõmeru PK-I. Leping Rakvere Haiglaga on Lasila PK-I ja Veltsi LAK-I. Leping K-Tervishoid OÜ-ga on Näpi Koolil.
- **HEV koordinaator** on olemas kõigis haridusametites peale Eralasteaia Tiki-Triki. HEV koordinaatori ülesandeid täidab oma tööaja sees sotsiaalpedagoog (Uhtna PK), õppealajuhataja (Lasila PK), eripedagoog (Sõmeru lasteaed, Näpi Kool), koolijuht (Veltsi LAK) või HEV klassi õpetaja (Sõmeru PK).
- **Pikapäevarühma juhendajad** on kõigis koolides osalise koormusega. Lasilas annavad pikapäevarühma tunde algklassiõpetajad oma tööaja sees.
- **Huvijuht** on olemas Näpi Koolis, Sõmeru Põhikoolis ja Uhtna Põhikoolis, mujal pole.

6.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusameti

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on **600**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem väiksem koormus ja üle kahe korra väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).¹⁸

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusameti.

Tabel 24. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusameti spetsialistide arv	Väljaspool haridusameti spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	3	0.65
Logopeed	1	0.2
Eripedagoog	1	0.5
Sotsiaalpedagoog	0	0
HEV koordinaator	0	0
Lastekaitse spetsialist	2	2
Sotsiaaltöötaja	2	2
Juhtumikorraldaja	1	0.5
Noorsootöötaja	8	7.65
Perede tugiisikud	1	1
Laste tugiisikud väljaspool haridusameti	0	0
Ennetustöö spetsialist	1	1

¹⁸ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17-aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- Valla tugispetsialiste, kes pakuksid koolidele teenust on juurde vaja. Täpsemad koormused on antud eespool koolide info juures.
- HEV koordinaatorit väljaspool haridusasutusi pole ja selleks vajadust ei nähta.
- Vallas on 2 täiskoormusega lastekaitsepspecialisti ja sotsiaaltöötajat ning nende koormuse piisavust hinnati pigem heaks. Lisaks on täiskoormusega ennetustööpspecialist, kelle koormuse piisavust hinnati väga heaks.
- NEET projekti raames on vallas poole koormusega juhtumikorraldaja, tema koormuse piisavust hinnati pigem heaks.
- Noorsootöötajaid on 8, kokku 7,65 koormusega ja see on piisav.
- Perede tugiisik on toeks kolmele perele ja see katab hetkel vajaduse. Tugiisikuid lastele väljaspool haridusasutusi hetkel ei vajata.

6.5 Teenused

6.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 25. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Vaimse tervise õde	Ei	ei pakuta
Ämmaemanda teenus	Ei	ei pakuta
Füsioterapeut	Jah	Tervisekassa

Omavalitsuse territooriumil pakutakse osaliselt KOV rahastusega perearsti ja pereõde teenust ning selle kättesaadavus on pigem hea. Rakvere linnas pakutakse vaimse tervise õe, ämmaemanda ja füsioterapeudi teenust. Lisaks käib füsioterapeut üks kord nädalas Sõmeru tervisekeskuses. Ämmaemanda ja füsioterapeudi kättesaadavus on seejuures pigem hea, kuid vaimse tervise õe teenus ei ole piisavalt kättesaadav.

6.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 26. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Raseduskriisi nõustamine	Ei	ei pakuta
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Ei	ei pakuta
Võlanõustamine	Ei	ei pakuta
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil sotsiaalpedagoogilist, eripedagoogilist, logopeedilist ning sotsiaalnõustamist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse psühholoogilist nõustamist. Puuduvad raseduskriisi, noorte tervisealane ja võlanõustamine.

Eripedagoogilist ja logopeedilist nõustamist oleks enam vaja, kuid sotsiaalpedagoogilise nõustamise vajadus on koolides kaetud. Psühholoogilise nõustamise kättesaadavus on pigem hea.

Piisavalt kättesaadav ei ole noorte tervisealane nõustamine, ülejäänud teenuste kättesaadavus on pigem hea. Raseduskriisi nõustamist pakutakse Rakvere linnas. Sotsiaalnõustamise vajaduse katavad valla spetsialistid. Võlanõustamise teenusele suunatakse vajadusepõhiselt.

6.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 27. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	Jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	Ei	osaliselt KOV rahastusega
Perelepitusteenus	Jah	KOV rahastuseta
Kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemine	Ei	täielikult KOV rahastusega
Lastele päevakeskuse teenus	Ei	ei pakuta
Toiduabi	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Turvakoduteenus	Ei	täielikult KOV rahastusega
Asendushooldusteenus	Ei	osaliselt KOV rahastusega
Järelhooldusteenus	Jah	osaliselt KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele/peredele ja kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse lapsehoiuteenust puudega lastele, toiduabi, asendus- ja järelhooldusteenust. Lisaks pakutakse KOV rahastuseta perelepitusteenust. Lastele päevakeskuse teenust kohapeal ei pakuta. Turvakoduteenust rahastab KOV, kuid teenus on olemas väljaspool maakonda. Vajaminevad teenused on tagatud. Kõigi teenuste kättesaadavus on pigem hea, perelepitusteenusel isegi väga hea. 01.09.2022 jõustus Riikliku perelepitusteenuse seadus

(RPLS), mille alusel on perelepitusteenus riiklik teenus (Sotsiaalkindlustusamet), teenus kergesti kättesaadav kõikjal Eestis ning lapsevanematele tasuta.

6.6 Haridusprogrammid

Haridusasutused töid välja, et nad osalevad 2022/2023 õppeaastal järgnevates haridusprogrammides:

- **Ettevõtliku kooli** programmi rakendavad süsteemselt Veltsi Lasteaed-Algkool, Sõmeru Põhikool ja Uhtna Põhikool. Näpi Kool liitus 2023.a alguses.
- **Tervist edendava lasteaia/kooli** programmi rakendavad süsteemselt Sõmeru Lasteaed Pääsusilm, Näpi Kool, Sõmeru Põhikool ja Uhtna Põhikool.
- **Liikuma Kutsuv Kooli** programmi rakendavad süsteemselt Lasila Põhikool, Veltsi Lasteaed-Algkool, Sõmeru Põhikool ja Uhtna Põhikool ning Näpi Kool alates märtsist 2023. Programm ei ole suunatud lasteaedadele.
- **Vaikuseminutite** harjutusi kasutavad üksikud õpetajad Uhtna Põhikoolist.
- **Hea kooli/lasteaia programmi** rakendab süsteemselt Sõmeru Põhikool, teised ei osale.
- **KiVa programmi** metoodikat kasutavad Näpi Kooli õpetajad.
- **Kiusamisest vabaks** programmi rakendab süsteemselt Sõmeru Lasteaed Pääsusilm, üksikud õpetajad osalevad ka Eralasteaed Tiki-Trikist.

Sõmeru lasteaed mainis lisaks veel osalemist Proge Tiigri programmis ja Erasmus+ projektides.

Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Osaliselt on juba kattuvusi, eriti põhikoolides. Suurema sünergia huvides oleks näiteks hea kui omavalitsuse haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud KOV rahastusega Lastevanemate kooli ja osaliselt KOV rahastusega vanemlusprogrammi „Imelised aastad“. Lisaks on KOV rahastuseta olnud kättesaadav beebikool. Valla neljas koolis toimub vaimse tervise ennetusprojekt. Selles keskendutakse sotsiaalsete oskuste ja emotsioonide ohjamise õppele. Osalevad Uhtna, Sõmeru ja Lasila Põhikool ning Veltsi Lasteaed-Algkool.

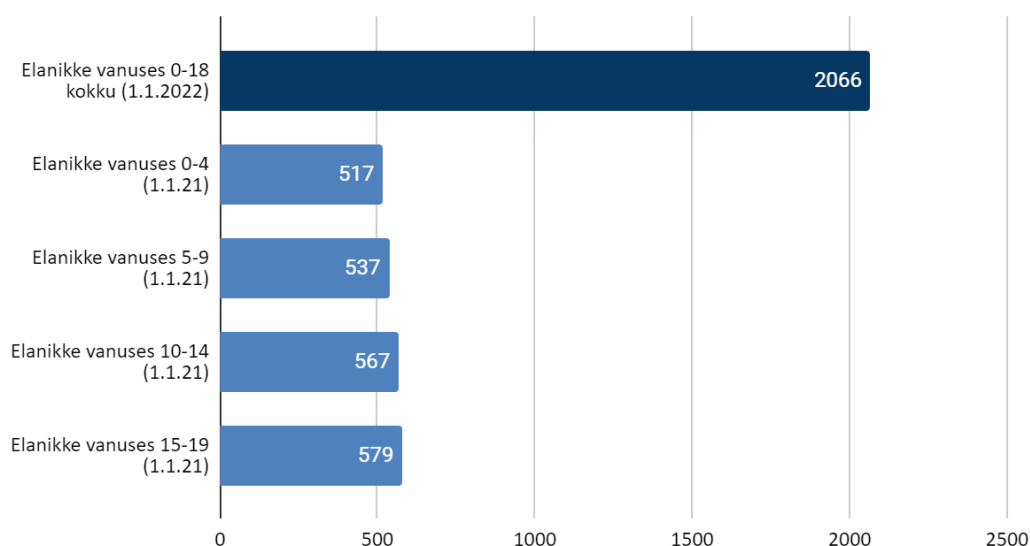
Tulevikus on oluline analüüsida, kuidas jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

7. Tapa vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

7.1 Universaalse ennetuse sihtrühm

- Tapa vallas elas 1.1.2022 seisuga 2066 last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal 1181 õpilast (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Tapa valla elanike arv

Joonis 23. Tapa valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

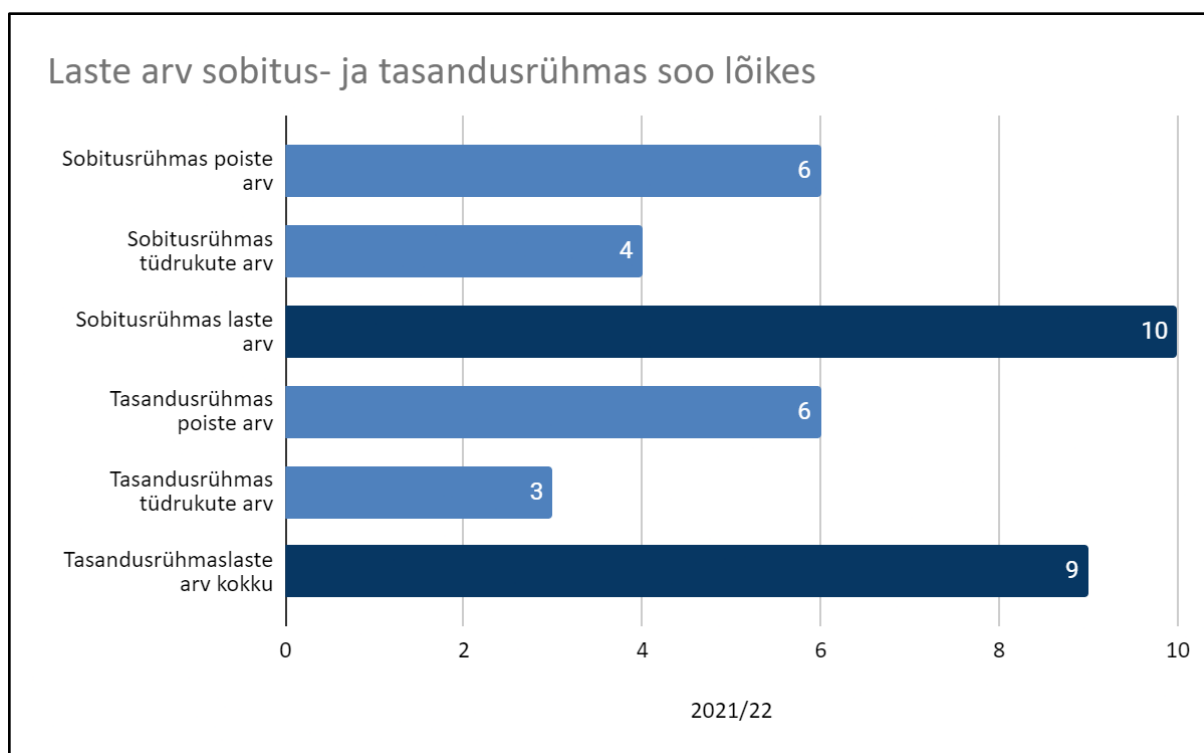
Aastaks 2040 prognoositakse lasteaia ja põhikooli õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Väljarände korral võib lasteaia laste arv väheneda 31%, põhikooli õpilaste arv 36% ja gümnaasistide arv väheneda 33%. Ka ilma rändeta stsenaariumis prognoositi "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüsis 2021" laste vähenemist 2040. aastaks 10% lasteaias, 20% põhikoolis ja 26% gümnaasiumis.

Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Tapavald	20/21	561	1 010	360						
Baas	2030 A	489	875	319	-71	-135	-41	-13%	-13%	-11%
	2040 A	502	811	285	-58	-199	-94	-10%	-20%	-26%
Rände	2030 B	412	858	319	-149	-152	-41	-27%	-15%	-11%
	2040 B	384	650	242	-176	-360	-117	-31%	-36%	-33%

Joonis 24. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

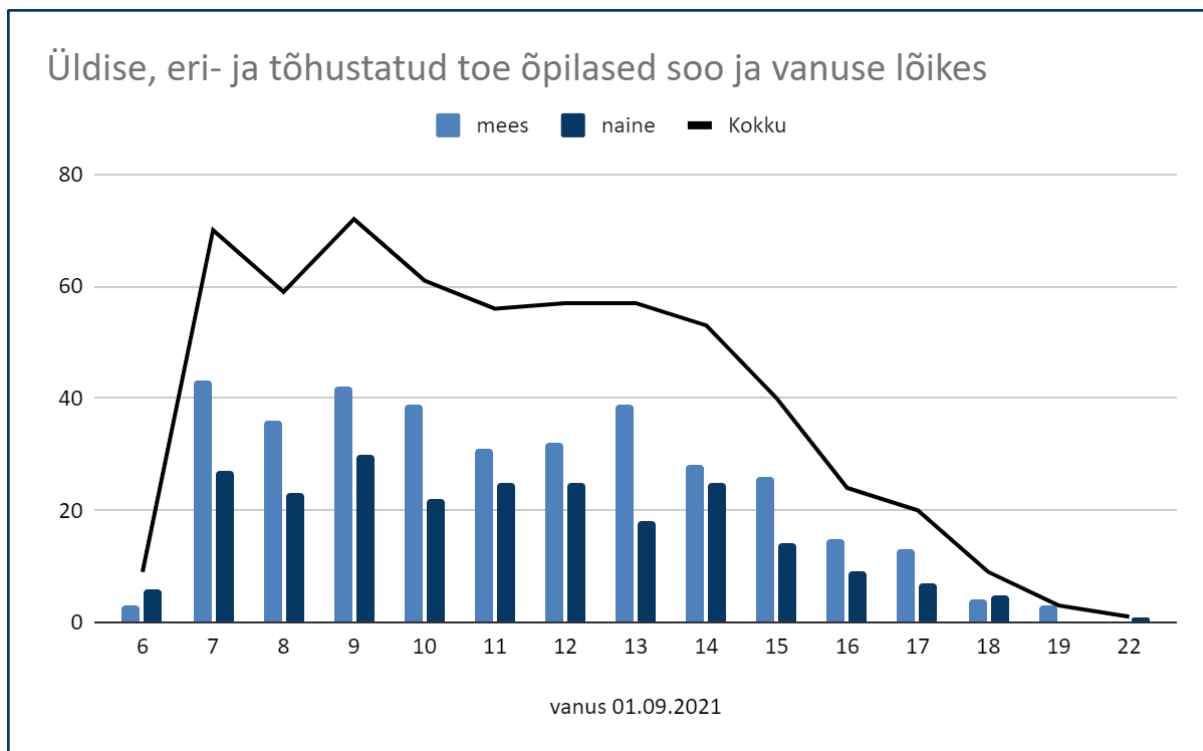
7.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

- Valla lasteaedades oli sobitusrühmades 2021/22 õppeaastal 10 last, neist 6 poissi ja 4 tüdrukut. Tasandusrühmades oli 9 last, neist 6 poissi ja 3 tüdrukut. Teiste KOVide sobitusrühmades oli 2021/2022 õppeaastal valla lastest alla 5.
- Koolipikendusega lapsi oli 5.

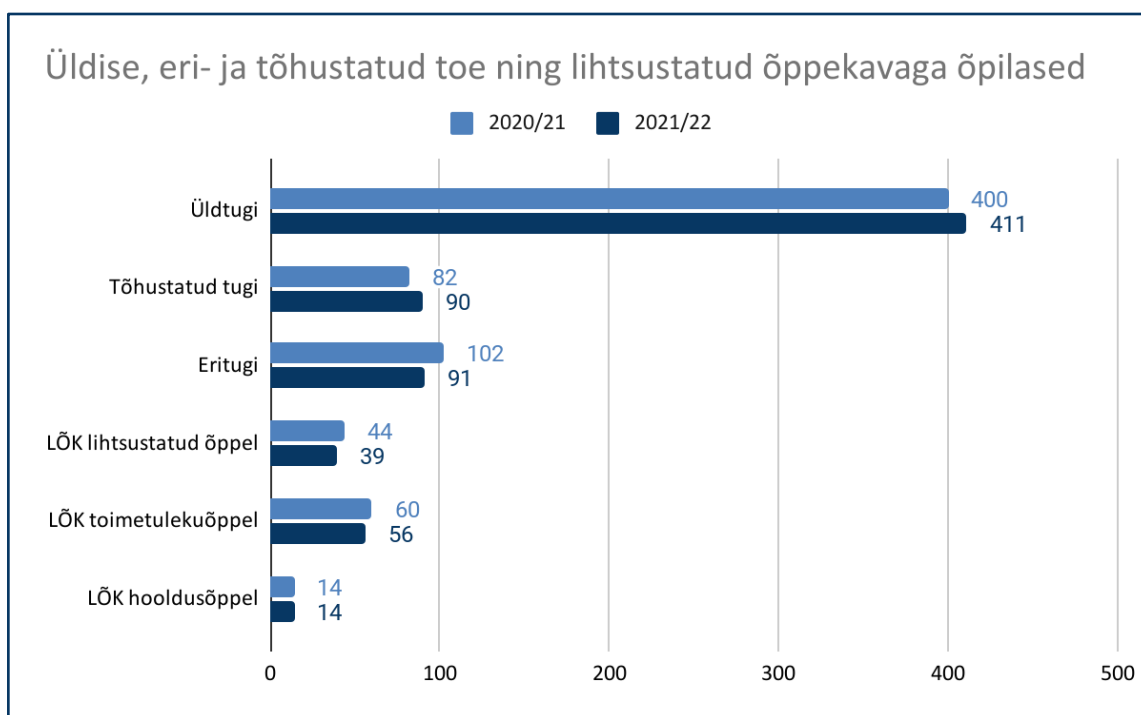
Joonis 25. Laste arv sobitus- ja tasandusrühmades soo lõikes 2021/22 õppeaastal EHISe andmetel.

- Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 591 (50% õpilastest)
 - Üldtugi 70%, tõhustatud tugi 15%, eritugi 15%
 - Poisse 60% toega õpilastest
 - Kõige enam vanuses 7-11a (54%) ja vanuses 12-16a (39%)

Joonis 26. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISE andmetel).

- Toega ja lihtsustatud õppega õpilaste arv kahel viimasel õppeaastal oluliselt muutunud ei ole. Lihtsustatud õppekavaga õppel oli 2021/2022 õppeaastal 39 õpilast, toimetulekuõppel 56 ja hooldusõppel 14 õpilast.

Joonis 27. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISE andmetel.

Muud näitajad:

- Uussisserändajatest õpilaste arv koolides 10.2022 seisuga: **54**
- Sagedaste (sh etteteatamata) puudumistega laste arv lasteaias: **65**
- KOVi õpilaste arv teiste KOVide õpilaskodudes 2021/2022. õppeaastal: **13**
- Individuaalsel õppekaval olevate õpilaste arv: **65**
- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent vanemad ei tee Rajaleidjaga koostööd: **27**
- Madala õppeedukusega laste arv: **61**
- Sagedaste põhjuseeta puudujate arv: **40**
- Sagedaste või pikemaajaliste põhjusega puudujate arv: **34**
- Vaimse tervise probleemide õpilaste arv (kooliõe, psühholoogi, logopeedi hinnang): **65**
- Käitumisprobleemidega õpilased: käitumishinne mitterahuldav/rahuldav: **59**
- Riskikäitumisega noorte arv (hinnang): **44**
- Klassikursuse kordajate arv 2021/2022. õppeaastal: **12**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Õpilaste arv KOVi õpilaskodudes 2021/2022: 0
- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent Rajaleidja haridussoovitust ei andnud: 6
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv: alla 5
- Õpilaste arv, kes on kooliõe vastuvõtul tihedalt: 8
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21. õppeaastal: 7
- Gümnaasiumi lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/2021. õppeaastal: 0
- Gümnaasiumiastme katkestajate arv (ei lõpeta nominaalaeg + 1 õa), 2019/2020. õppeaastal: alla 5

7.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Tapa vallas ajavahemikul 15.03.2022-30.09.2022 oli Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel 110. KKOVi hinnangul oli tegelik NEET noorte arv väiksem ja 10ga neist ollakse töötanud.

Veel riskis sihtrühmi:

- Uussisserändajatest laste/ noorte hinnanguline arv väljaspool haridusasutusi 8.2022 seisuga: **17**
- Toimetulekutoetust saavate perede arv 2022. aastal: **175**
- Puudega laste tugisikuga perede arv 10.2022 seisuga: **22**
- Meie KOVi lapsed teiste KOVide turvakodudes/perekodudes: **26**
- Usulisse kogukonda kuuluvate laste arv Tapa Keelekümbluskoosis: **20**

Näitajad, mis puudutavad 1-10 last või noort:

- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored 10.2022 seisuga, EHISe andmetel: alla 5
- Välismaalt naasnud Eesti kodanikest lapsed/ noored 10.2022 seisuga, EHISe andmetel: 0
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv 10.2022 seisuga: 9
- Tugisikuga perede arv (tugisik perele): 8
- Alaealiste lapsevanematega leibkondade arv: 5
- Asendushooldusteenusel olevate laste arv KOVis: alla 5

7.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	väga hea	pigem hea	pigem halb	väga halb	Hinnangut ei antud
---------------------------	-----------------	------------------	-------------------	------------------	---------------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

7.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 28. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Jäneda Kool	Lehtse Kool	Tamsalu LA Kröll	Tapa LA Pisipõnn	Tapa LA Vikerkaar	Tamsalu Gümnn.	Tapa Gümnn.	Tapa Keelekümblus kool
Sotsiaalpedagoogide	arv	0	1	0	0	0	1	1	1
	koormus	0	1	0	0	0	1	1	0.5
Psühholoogide	arv	1	1	0	0	0	1	1	1
	koormus	0.1	2x kuus	0	0	0	0.5	1	0.5
Eripedagoogide	arv	1	0	1	1	1	1	-	0
	koormus	0.5	0	1	1	0.5	1.5	-	0
Logopeedide	arv	1	1	1	1	1	0	1	1
	koormus	0.5	0.5	0.5	1	1	0	1	0.5

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on Lehtse Koolis, Tamsalu ja Tapa Gümnaasiumis ning poole kohaga Tapa Keelekümbluskoolis. Lasteaedades ja Jäneda Koolis sotsiaalpedagoogi pole.
- **Psühholoog** on kõigis koolides, kuid puudub lasteaedades. Psühholoog on väga väikse koormusega Jäneda (0,1 koormusega) ja Lehtse Koolis (2 korda kuus), poole kohaga Tamsalu Gümnaasiumis ja Tapa Keelekümbluskoolis ning täiskoormusega Tapa Gümnaasiumis.
- Tapa Keelekümbluskool hindas **sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi koormust** pigem heaks, kuid teised koolid pigem halvaks. Lasteaiad oma hinnangut ei andnud.
- **Eripedagoog** on kõigis lasteaedades, kuid mitte kõigis koolides. Eripedagoogi pole Lehtse Koolis ja Tapa Keelekümbluskoolis. Tapa Gümnaasiumis ei tööta eraldi eripedagoogi, kuid tõhustatud toega õpilaste õpetajad on eripedagoogi haridusega, samuti HEVKO ja õppejuht.
- **Eripedagoogi koormust** pidasid pigem heaks Tamsalu Lasteaed Kröll (täiskoormus), Tapa Lasteaed Pisipõnn (täiskoormus), Tapa Lasteaed Vikerkaar (0,5) ja Jäneda Kool

(0,5). Pigem halvaks pidasid koormust Tamsalu Gümnaasium (1,5) ja Tapa Gümnaasium (eraldi amet puudub). Lehtse Kool vajaks väga eripedagoogi, Tapa Keelekümbluskool ei andnud hinnangut.

- **Logopeed** on kõigis haridusasutustes peale Tamsalu Gümnaasiumi. Seal oleks väga vaja logopeedi. Täiskoormusega logopeed on Tapa lasteaedades ja gümnaasiumis, poole kohaga ülejäänud asutustes. Koormust hindasid pigem halvaks Lehtse Kool (0,5), Tapa Lasteaed Pisipõnn (täiskoormus) ja Tapa Gümnaasium (täiskoormus). Ülejäänute arvates on koormus pigem hea.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 29. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Jäneda Kool	Lehtse Kool	Tamsalu LA Kröll	Tapa LA Pisipõnn	Tapa LA Vikerkaar	Tamsalu Gümna.	Tapa Gümna.	Tapa Keelekümbluskool
Tugiisikute	arv	0	0	0	1	0	1	-	0
	koormus	0	0	0	1	0	1		0
Abiõpetajate	arv	0	1	0	0	0	1	1	3
	koormus	0	1	0	0	0	1	1	1.3
Õpetaja abi/assistentide	arv	2	0	1	0	1	0		0
	koormus	1+1	0	1	0	1	0		
Õpiabitudide läbiviijate	arv	0	0	0	0	0	13	15	0
	koormus	0	0	0	0	0	Vajaduspõhiselt	Vajaduspõhiselt	
Kooliõdede/tervishoiutöötajate	arv	0	0	0	1	1	1	1	1
	koormus	4x aastas	Tervisekontroll, vaktsiin	0	0.5	0.5	1	1	0.4
HEV koordinaatorite	arv	1	1	1	1	1	0	1	0
	koormus	0.2							
Õpilasnõustajate	arv	0	0	0	0	0	0		0
	koormus	0	0	0	0	0	0		0
Pikapäevarühma juhendajate	arv	2	3	0	0	0	2		7
	koormus	0.8	0.7	0	0	0	0.5		0.4
Huvijuhtide	arv	1	1	0	0	0	3	1	1
	koormus	0.5	0.25	0	0	0	1		1

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisik** on ainult Tapa Lasteaias Pisipõnn ja Tamsalu Gümnaasiumis.
- **Abiõpetajad** on Lehtse Koolis, Tamsalu Gümnaasiumis, Tapa Gümnaasiumis ja Tapa Keelekümbluskoolis, ei ole Jäneda Koolis ja lasteaedades.
- **Õpetaja abid või assistendid** on ainult Jäneda Koolis, Tamsalu Lasteaias Kröll ja Tapa Lasteaias Vikerkaar.

- **Õpiabitundide läbiviijaid** on ainult Tamsalu ja Tapa Gümnaasiumis ning nende koormus sõltub abivajadusest.
- **Õpilasnõustajaid** valla haridusasutustes pole.
- **Tervishoiutöötajaid** pole Tamsalu Lasteaias Kröll, Jäneda Koolis ja Lehtse Koolis. Viimases kahes käib tervishoiutöötaja ainult mõned korrad aastas tervisekontrolle ja vaktsineerimisi tegemas.
- **HEV koordinaatori** roll tundub vähemalt enamikes haridusasutustes olevat mõne spetsialisti lisaroll, peamiselt õppejuhi või sotsiaalpedagoogi. Tamsalu Gümnaasium ja Tapa Keelekümbluskool märkisid, et neil pole HEV koordinaatorit, kuid kommentaaridest tuleb välja, et sarnaselt teistele on tegemist õppejuhi lisaülesandega. Ainukesena märkis HEV koordinaatori koormuse Jäneda Kool, kuid see on üsna väike (0,2).
- **Pikapäevarühma juhendajaid** pole lasteaedades. Tapa Gümnaasium on jätnud juhendajate arvu märkimata, ülejäänud koolides on osalise koormuse juhendaja olemas.
- **Huvijuht** on olemas kõigis koolides. Lasteaedadel huvijuhte pole.

7.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on **653**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem väiksem koormus ja pea kaks korda väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).¹⁹

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

Tabel 30. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	4	
Logopeed	3	
Eripedagoog	5	
Sotsiaalpedagoog	0	
HEV koordinaator	0	
Lastekaitse spetsialist	3	3
Sotsiaaltöötaja	5	5
Juhtumikorraldaja	1	1
Noorsootöötaja	80	
Perede tugiisikud	7	
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	23	
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist	0	

¹⁹ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17-aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- MTÜ Virumaa Tugiteenuste kaudu pakutakse **psühholoogi, logopeedi ja eripedagoogi** teenust. Täpne ülevaade nende koormusest puudub, kuid teenusevajadus on suurem kui hetkel pakutakse.
- Lisaks nähti vajadust pakkuda MTÜ Virumaa Tugiteenuste kaudu **sotsiaalpedagoogi ja HEV koordinaatori** teenust.
- Vallas on tööl 3 täiskoormusega **lastekaitespetsialisti**, kuid vajadust nähti enamaks.
- Vallas on tööl 5 täiskoormusega **sotsiaaltöötajat** ja üks täiskoormusega **NEET noorte juhtumikorraldaja** ning nende töökoormuse piisavust hinnati pigem heaks.
- Noorsootöötajate hulka on suur (80), sest sealhulgas on ka ringijuhendajad. Noorsootöötajate koormuse piisavust hinnati pigem heaks.
- **Perede tugiisikuid** on 7 ja ühele perele on ette nähtud tuge 4 tundi nädalas. Juurde oleks vaja 1-2 tugiisikut.
- **Tugiisikuid lastele väljaspool haridusasutusi** on 23, osad neist tegelevad mitme lapsega. Tugiisik on lastel MTÜ Virumaa Tugiteenuste ESF projekti kaudu ning lisaks asendushooldusteenusel olevatel lastel.

7.5 Teenused

7.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 31. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	jah	osaliselt KOV rahastusega
Vaimse tervise õde	ei	ei pakuta
Ämmaemanda teenus	jah	KOV rahastuseta
Füsioterapeut	jah	KOV rahastuseta

Omavalitsuse territooriumil pakutakse osaliselt KOV rahastusega perearsti ja pereõde teenust ning selle kättesaadavus on pigem hea. KOV rahastuseta pakutakse veel ämmaemanda ja füsioterapeudi teenust, kuid need pole piisavalt kättesaadavad. Vaimse tervise õe teenus ei ole kohapeal kättesaadav, kuid seda oleks kindlasti vaja.

7.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 32. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	jah	Osaliselt KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	jah	Osaliselt KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	jah	Osaliselt KOV rahastusega

Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	Täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	Ei	ei pakuta
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Ei	ei pakuta
Võlanõustamine	Ei	ei pakuta
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil sotsiaal- ja sotsiaalpedagoogilist nõustamist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse psühholoogilist, eripedagoogilist ja logopeedilist nõustamist. Valla territooriumil puuduvad raseduskriisi, noorte tervisealane ja võlanõustamine.

Psühholoogilist, eripedagoogilist ja logopeedilist nõustamist oleks vaja senisest enam pakkuda. Sotsiaalnõustamise vajaduse katavad valla spetsialistid. Muude teenuste vajadust ei hinnatud.

7.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on ülevaade muudest lastele ja peredele pakutavatest sotsiaalteenustest..

Tabel 33. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	Jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	Jah	täielikult KOV rahastusega
Perelepitusteenus	Ei	ei pakuta
Kriisiabi. sh laste leinalaagris osalemine	Ei	ei pakuta
Lastele päevakeskuse teenus	Ei	ei pakuta
Toiduabi	Jah	KOV rahastuseta
Turvakoduteenus	Ei	ei pakuta
Asendushooldusteenus	Ei	ei pakuta
Järelhooldusteenus	Jah	osaliselt KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele/peredele ja lapsehoiuteenust puudega lastele. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse järelhooldusteenust. KOV rahastuseta on kättesaadav toiduabi. Kõigi nende teenuste kättesaadavus hinnati pigem heaks.

Valla territooriumil ei pakuta perelepitusteenust, kriisiabi ja laste leinalaagris osalemist, lastele päevakeskust, turvakoduteenust ega asendushooldusteenust. Nende teenuste vajadust ei hinnatud.

7.6 Haridusprogrammid

Haridusasutused töid välja, et nad osalevad 2022/2023 õppeaastal järgnevates haridusprogrammides:

- **Ettevõtliku kooli** programmi rakendatakse süsteemselt Tapa Lasteaias Pisipõnn ja Tamsalu Gümnaasiumis.
- **Tervist edendava lasteaia/kooli** programmi rakendavad süsteemselt Tamsalu Lasteaed Kröll, Tapa Lasteaed Pisipõnn ja Tamsalu Gümnaasium.
- **Liikuma Kutsuv Kooli** programmi rakendab süsteemselt Tamsalu Gümnaasium. Programm ei ole suunatud lasteaedadele.
- **Vaikuseminutite** harjutusi kasutavad üksikud õpetajad Tapa Lasteaiast Pisipõnn.
- **VEPA Käitumisoskuste Mängu** rakendab süsteemselt Tapa Keelekümbluskool, üksikud õpetajad osalevad ka Tamsalu Gümnaasiumist.
- **KiVa programmi** rakendab süsteemselt Jäneda Kool, üksikud õpetajad osalevad ka Tamsalu Gümnaasiumist.
- **Kiusamisest vabaks** ehk Sõber Karu programmi kasutavad üksikud õpetajad Tamsalu Lasteaiast Kröll, Tapa Lasteaiast Pisipõnn ja Tamsalu Gümnaasiumist.
- **Salliva Kooli** programmis osalevad üksikud õpetajad Tamsalu Gümnaasiumist.

Lisaks mainiti veel osalemist kahesuunalises keelekümbluses (Tapa Lasteaed Vikerkaar) ja "hea Algus" programmis (Tapa Lasteaed Pisipõnn).

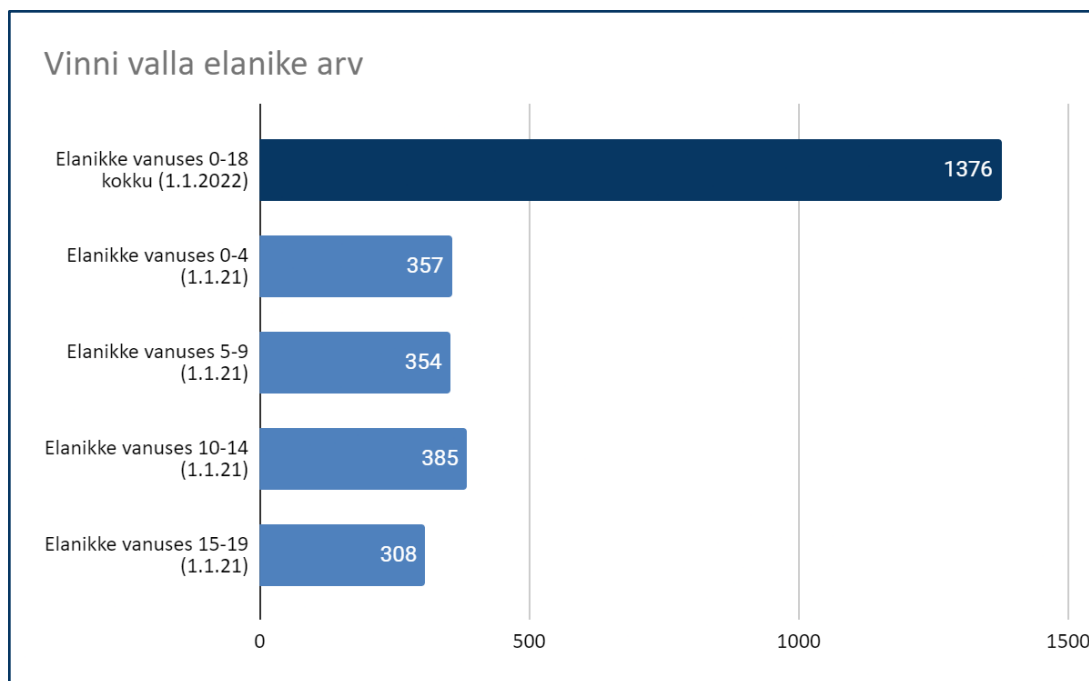
Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Suurema sünergia huvides oleks näiteks hea kui omavalitsuse haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada. Tamsalu Gümnaasium on seotud väga mitmete programmidega, ehk isegi liiga mitmetega? Samas teised koolid osalevad pigem vähestes programmides.

Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud osaliselt KOV rahastusega vanemlusprogrammi „Imelised aastad”. Lisaks on KOV rahastuseta olnud kättesaadav beebikool. Tulevikus on oluline analüüsida, kuivõrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

8. Vinni vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

8.1 Universaalse ennetuse sihtrühm

- Vinni vallas elas 1.1.2022 seisuga **1376** last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal **613 õpilast** (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Joonis 28. Vinni valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

Aastaks 2040 prognoositakse õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Väljarände korral võib lasteaialaste arv väheneda 31% ja põhikooli õpilaste arv väheneda 37%. Gümnaasiumiõpilaste arvu vähenemise prognoos on 6-12%.

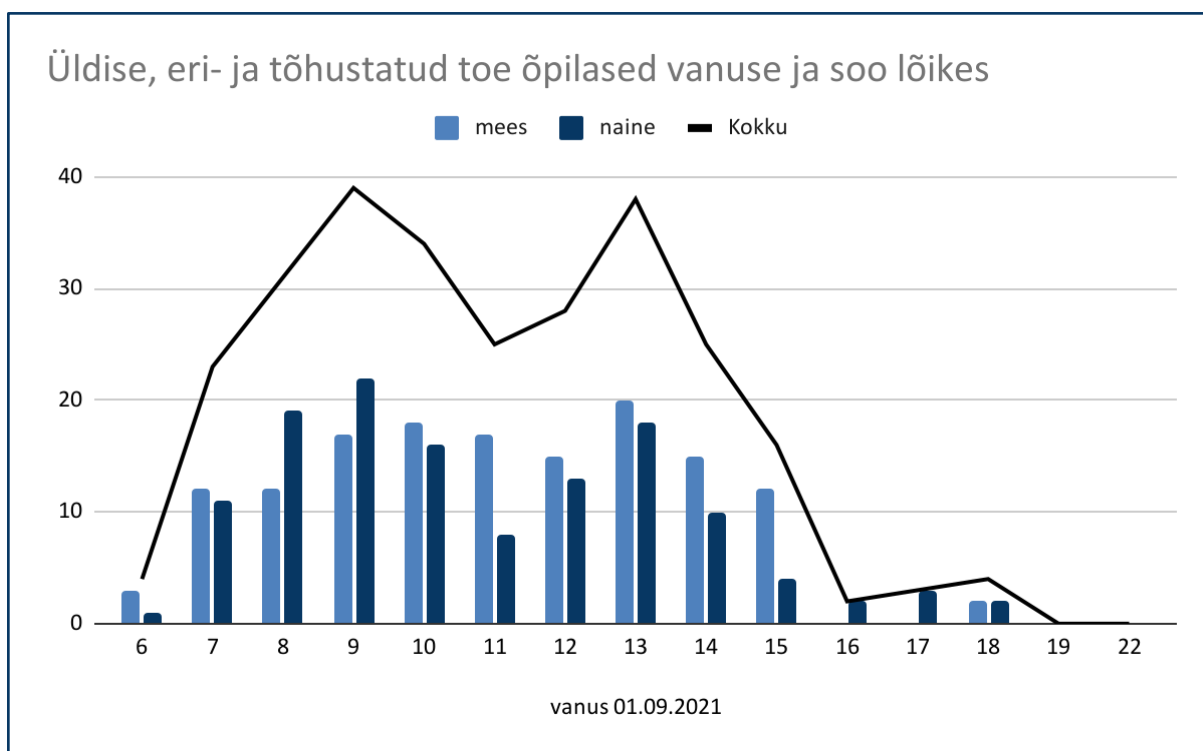
Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Vinnivald	20/21	376	654	187						
Baas	2030 A	304	600	199	-72	-54	13	-19%	-8%	7%
	2040 A	317	493	175	-58	-161	-12	-16%	-25%	-8%
Rände	2030 A	265	592	199	-110	-62	12	-29%	-10%	7%
	2040 B	259	414	164	-117	-240	-23	-31%	-37%	-12%

Joonis 29. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

8.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

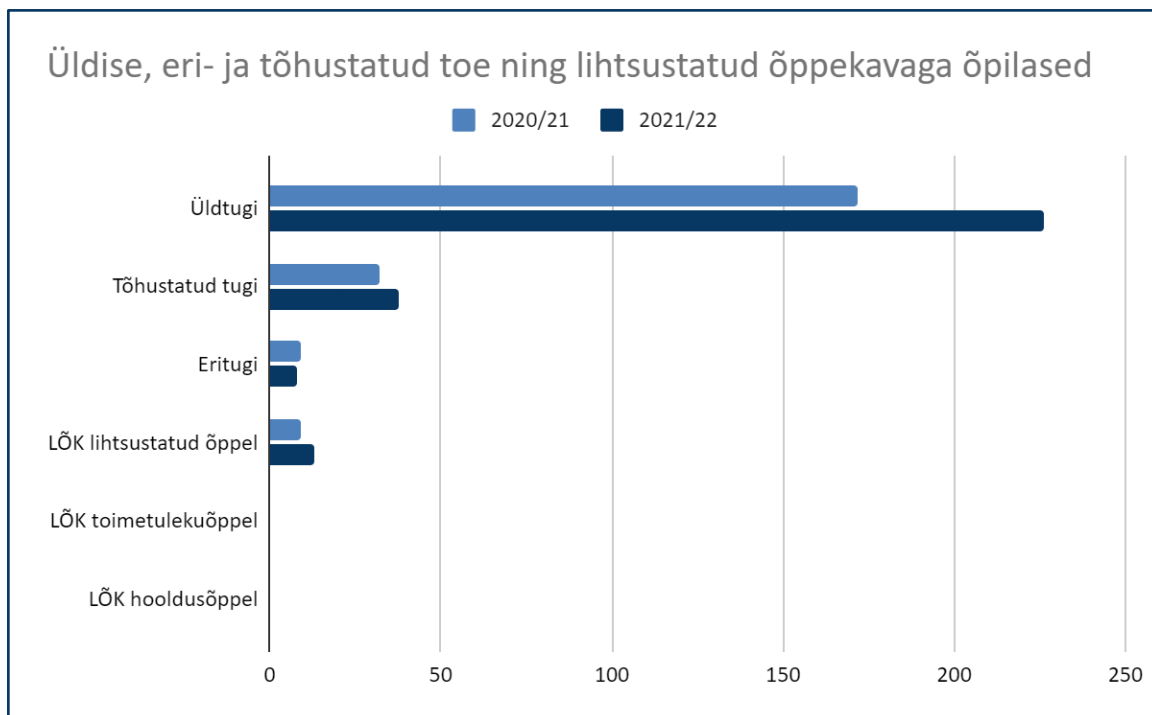
- Valla lasteaedades 2021/22 õppeaastal sobitus- ja tasandusrühmi ei olnud, alla 5 lapse käis teises vallas sobitusrühmas.
- Koolipikendusega lapsi oli alla 5
- Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 272 (44% õpilastest)

- Üldtugi 83%, tõhustatud tugi 14%, eritugi 3%
- Poisse 53% toega õpilastest
- Kõige enam vanuses 7-10a (47%) ja vanuses 11-14a (43%)
- Üldtoega õpilaste hulgas on ka andekad õpilased.

Joonis 30. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISe andmetel).

- Toega õpilaste ja lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv 2021/22 õppeaastal suurenes võrreldes varasema õppeaastaga (222lt 285le). Lihtsustatud õppekavaga õppel oli 2021/22 õppeaastal 13 õpilast, toimetulekuõppel ja hooldusõppel õpilasi ei olnud.

Joonis 31. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISE andmetel.

Muud näitajad:

- Uussisserändajatest õpilaste arv koolides 10.2022 seisuga: **21**
- Sagedaste (sh etteteatamata) puudumistega laste arv lasteaias 2021/2022: **61**
- Õpilaste arv KOVi õpilaskodudes 2021/2022: **14**
- KOVi õpilaste arv teiste KOVide õpilaskodudes 2021/2022: **8**
- Individuaalsel õppekaval olevate õpilaste arv: **136²⁰**
- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent vanemad ei tee Rajaleidjaga koostööd: **8**
- Madala õppeedukusega laste arv: **14**
- Sagedaste põhjuseta puudujate arv: **10**
- Sagedaste või pikemaajaliste põhjusega puudujate arv: **10**
- Vaimse tervise probleemide õpilaste arv (kooliõe, psühholoogi, logopeedi hinnang): **49**
- Riskikäitumisega noorte arv (hinnang): **27**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort

- Uussisserändajatest laste arv lasteaedades 10.2022 seisuga: 5
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv: alla 5
- Käitumisprobleemidega õpilased: käitumishinne mitterahuldav/rahuldav (või x märkust Stuudiumis/eKoolis): 10
- Klassikursuse kordajate arv 2021/2022: 6
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: alla 5
- Gümnaasiumi lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: 9
- Gümnaasiumiastme katkestajate arv (ei lõpeta nominaalage + 1 õppeaasta), 2019/2020: alla 5

²⁰ Sh andekate õpilaste individuaalsed õppekavad.

8.3. Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Vinni vallas oli 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel **42**, see on 4% valla 15-29aastastest noortest. KOV hinnangul vastab see tegelikule NEET noorte arvule.

Veel riskis sihtrühmi:

- Koduste eelkooliealiste laste arv 10.2022 seisuga: 133, s.h. 3-7 aastasi: **21**
- Laste ja noorte arv, kelle kodune keel ei ole eesti keel 10.2022 seisuga: **25**
- Noorte arv (7-19a), kes ei osale huvihariduses/noorsootöös 10.2022 seisuga: **242²¹**
- Toimetulekutoetust saavate perede arv 10.2022 seisuga: **45**
- Perede, sh lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 2021.aastal: **50**
- Abivajavate laste arv (juhtumi-, mitte lihtmenetlused) 10.2022 seisuga: **60**
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele) 10.2022 seisuga: **30**
- Alaealiste õigusrikkujate arv 2021. aastal: **47**

Näitajad, mis puudutavad 1-10 last või noort:

- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored 10.2022 seisuga: alla 5
- Välismaalt naasnud lapsed/ noored (Eesti kodanikud) 10.2022 seisuga: alla 5
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv 10.2022 seisuga: alla 5
- Puudega laste tugiisikuga perede arv 10.2022 seisuga: 10
- Meie KOVi turvakodudes/perekodudes elavad lapsed kokku 10.2022 seisuga: 5
- Meie KOVi lapsed oma KOVi turvakodudes/perekodudes 10.2022 seisuga: alla 5
- Meie KOVi lapsed teiste KOVide turvakodudes/perekodudes 10.2022 seisuga: alla 5.

8.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	<i>väga hea</i>	<i>pigem hea</i>	<i>pigem halb</i>	<i>väga halb</i>	<i>Hinnangut ei antud</i>
--------------------	-----------------	------------------	-------------------	------------------	---------------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

8.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

²¹ Valla hinnangul on mitteametajate arv ilmselt väiksem, sest puudub info teiste KOVide koolide huvitegevuses osalejate kohta.

Tabel 34. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Roela Kool	Kulina Lasteaed	Laekvere Kool	Lasteaed Tõrutõnn	Vinni Lasteaed Tõruke	Vinni-Pajusti Gümnaasium
Sotsiaalpedagoogide	arv	1	0	1	0	0	1
	koormus	1	0	0.75	0	0	1
Psühholoogide	arv	1	0	0	0	0	1
	koormus	0.45		0			1
Eripedagoogide	arv	1	1	1	1	1	0
	koormus	0.09		1			
Logopeedide	arv	2	1	1	1	1	1
	koormus	Koolis 0.23 Roela lasteaed 0.15 Tudu lasteaed 0.1	0.25	1	0.5	1	1

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on Roela Koolis ja Vinni-Pajusti Gümnaasiumis, kolmveerand koormusega Laekvere Koolis. Lasteaedades sotsiaalpedagooge pole. Koormust hinnati kolmes koolis pigem piisavaks, aga lasteaedades tuntakse sotsiaalpedagoogidest puudust.
- **Psühholoog** on Vinni-Pajusti gümnaasiumis täiskohaga, Roela koolis osaajalise koormusega. Teistele haridusasutustele pakub psühholoogilist nõustamist valla psühholoog. Roela ja Laekvere Kooli hinnangul ei ole psühholoogi koormus piisav, Vinni-Pajusti Gümnaasiumi arvates on pigem piisav ning teiste haridusasutuste hinnang puudub.
- **Eripedagoog** on kõigis õppeasutustes peale Vinni-Pajusti Gümnaasiumi. Sama eripedagoogi koormus on jagatud kõigi lasteaedade peale. Koormust pidasid ebapiisavaks kõik haridusasutused.
- **Logopeed** on kõigis haridusasutustes: täiskoormusega Laekvere Koolis, Vinni Lasteaias Tõruke ja Vinni-Pajusti Gümnaasiumis, poole koormusega Lasteaias Tõrutõnn ja Roela Koolis ning veerand kohaga Kulina Lasteaias. Roela Kooli logopeedi pool koormust jaguneb omakorda kooli ja 2 lasteaia vahel ning seda on liiga vähe. Teised haridusasutused hindasid koormust pigem heaks.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 35. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Roela Kool	Kulina Lasteaed	Laekvere Kool	Lasteaed Tõrutõnn	Vinni Lasteaed Tõruke	Vinni-Pajusti Gümnn.
Tugiisikute	arv	3, neist 2 koolis, 1 lasteaia	0	1	1	2	0
	koormus						0
Abiõpetajate	arv	0	0	0	0	0	1
	koormus	0	0	0	0	0	1
Õpetaja abi/assistendid	arv	3	2	3	5	6	0
	koormus	1	1	1	1	1	0
Õpiabitundide läbiviijate	arv	1	0	7	0	0	10
	koormus	0.32	0	0.06x7	0	0	0.04x7
Kooliõdede/tervishoiutöötajate	arv	0	0	0	0	0	1
	koormus	0	0	0	0	0	
HEV koordinaatorite	arv	0	0	0	0	0	1
	koormus	0	0	0	0	0	1
Õpilasnõustajate	arv	0	0	0	0	0	0
	koormus	0	0	0	0	0	0
Pikapäevarühma juhendajate	arv	1	0	1	0	0	11
	koormus	0.48	0	0.7	0	0	1.41
Huvijuhtide	arv	0	0	0	0	0	1
	koormus	0	0	0	0	0	1

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisikud** olid esimesel poolaastal Roela Koolis, Laekvere Koolis, Lasteaia Tõrutõnn ja Vinni Lasteaia Tõruke. Alates 01.01.2023 töötavad tugiisikute asemel kõikides koolides abiõpetajad ja lasteaedades tugitöötajad, kelle tegevust suunab asutuse juht. Tugitöötaja ei ole konkreetse lapse tugiisik, vaid teda rakendatakse vajaduspõhiselt.
- **Abiõpetaja, tervishoiutöötaja ja huvijuht** on ainult Vinni-Pajusti Gümnaasiumis, mujal pole.
- Täiskoormusega **HEV koordinaator** on Vinni-Pajusti Gümnaasiumis, teistes haridusasutustes on HEV laste koordineerimine mõne töötaja lisaülesanne.
- **Õpetaja abid või assistendid** pole Vinni-Pajusti Gümnaasiumis, mujal on.
- **Õpiabitundide läbiviijaid** pole lasteaedades, mujal on väikse koormusega.
- **Õpilasnõustajaid** valla haridusasutustes pole.

- **Pikapäevarühma juhendajad** on kõikides koolides osalise koormusega. Lasteaegades pikapäevarühmi pole.

8.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on **1331**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes kõige suurem koormus ja kõrgem ka "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttasemest (1274). Valla esindajate andmetel vähendavad sotsiaaltöötajad mõnevõrra lastekaitse spetsialisti töökoormust.²²

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

Tabel 36. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	1	1
Logopeed		
Eripedagoog	1	1
Sotsiaalpedagoog		
HEV koordinaator		
Lastekaitse spetsialist	1	1
Sotsiaaltöötaja	4	4
Juhtumikorraldaja	1	0.5
Noorsootöötaja	4	4
Perede tugiisikud	1	1
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	1	
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist		

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Psühholoogide** koormust väljaspool haridusasutusi hinnati pigem piisavaks. Siiski vajaksid lasteaiad enam psühholoogi ja eripedagoogi teenust.
- **Lastekaitse spetsialisti** töökoormus on väga suur. Talle on abiks sotsiaalteenistuse spetsialistid.
- Vallas on 4 täiskoormusega **sotsiaaltöötajat**, poole kohaga **NEET noorte juhtumikorraldaja**, 4 **noorsootöötajat** noortekeskustes ja 1 **perede tugiisik**. Nende koormust hinnati pigem heaks.
- Lisaks on 1 **laste tugiisik väljaspool haridusasutusi**, kelle koormuse piisavusele hinnangut ei antud.

²² Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17-aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

8.5 Teenused

8.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 37. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	jah	osaliselt KOV rahastusega
Vaimse tervise õde	jah	KOV rahastuseta
Ämmaemanda teenus	ei	
Füsioterapeut	jah	KOV rahastuseta

Omavalitsuse territooriumil pakutakse osaliselt KOV rahastusega perearsti ja pereõde teenust. KOV rahastuseta pakutakse vaimse tervise õe ja füsioterapeudi teenust. Nende teenuste kättesaadavust hinnati pigem heaks. Ämmaemanda teenust KOVi territooriumil ei pakuta ning selle kättesaadavust ei hinnatud.

8.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 38. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	Ei	ei pakuta
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Ei	ei pakuta
Võlanõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil võla- ja sotsiaalnõustamist ning koolides psühholoogilist, logopeedilist ning eripedagoogilist nõustamist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse psühholoogilist nõustamist. Psühholoogilise ja võlanõustamise kättesaadavust hinnati pigem heaks. Sotsiaalnõustamise vajaduse katavad valla spetsialistid.

Eripedagoogiline, logopeediline, sotsiaalpedagoogiline, raseduskriisi ja noorte tervisealane nõustamine ei ole valla elanikele piisavalt kättesaadavad.

8.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 39. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	ei	ei pakuta
Perelepitusteenus	ei	ei pakuta
Kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemine	ei	osaliselt KOV rahastusega
Lastele päevakeskuse teenus	ei	ei pakuta
Toiduabi	jah	osaliselt KOV rahastusega
Turvakoduteenus	ei	täielikult KOV rahastusega
Asendushooldusteenus	jah	osaliselt KOV rahastusega
Järelhooldusteenus	jah	osaliselt KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele/peredele. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemist, toiduabi, asendus- ja järelhooldusteenust. Lapsehoiuteenust puudega lastele tavaliselt ei pakuta, kuid erakorralisel vajadusel ostetakse teenust Porkuni Koolist. Perelepitusteenus ja turvakoduteenus on vajadusel muus omavalitsuses kättesaadavad. Lastele päevakeskuse teenust ei pakuta.

Pigem heaks hinnati järgnevate teenuste kättesaadavust: tugiisikuteenus lastele/peredele väljaspool haridusasutusi, perelepitusteenus, kriisiabi, toiduabi, asendus- ja järelhooldusteenus. Lapsehoiuteenus puudega lastele ja turvakoduteenus on pigem halvasti kättesaadavad. Lastele päevakeskuse teenuse kättesaadavust ei hinnatud.

8.6 Haridusprogrammid

Haridusasutused töid välja, et nad osalevad 2022/2023 õppeaastal järgnevates haridusprogrammides:

- **Rohelise kooli** programmi rakendab süsteemselt Laekvere Kool.
- **Ettevõtliku kooli** programmi rakendab süsteemselt Vinni Lasteaed Tõruke.
- **Tervist edendava lasteaia/kooli** programmi rakendavad süsteemselt Roela Kool ja Vinni Lasteaed Tõruke. Üksikud õpetajad osalevad ka Vinni-Pajusti Gümnaasiumist.
- **Vaikuseminutite** programmi rakendab süsteemselt Vinni-Pajusti Gümnaasium.
- **Hea kooli/lasteaia programmi** rakendab süsteemselt Lasteaed Tõrutõnn, teised ei osale.
- **Kiusamisest vabaks ehk Sõber Karu** programmi rakendab süsteemselt Roela Kool. Üksikud õpetajad osalevad ka Vinni Lasteaiast Tõruke.
- **MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis ehk TORE** programmis osaleb Vinni-Pajusti Gümnaasium.

Laekvere Kool tõi veel esile Koolirahu programmis osalemist ning Vinni-Pajusti Gümnaasium on loonud oma programmi "KÄPA" ehk käitumise parandaja. Kulina 2-rühmaline lasteaed ei olnud liitunud ühegi eelpool nimetatud programmiga, kuid on liitunud mahetoidu programmiga ning pakub lastele häid õues tegutsemise tingimusi.

Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Suurema sünergia huvides oleks näiteks hea kui omavalitsuse haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

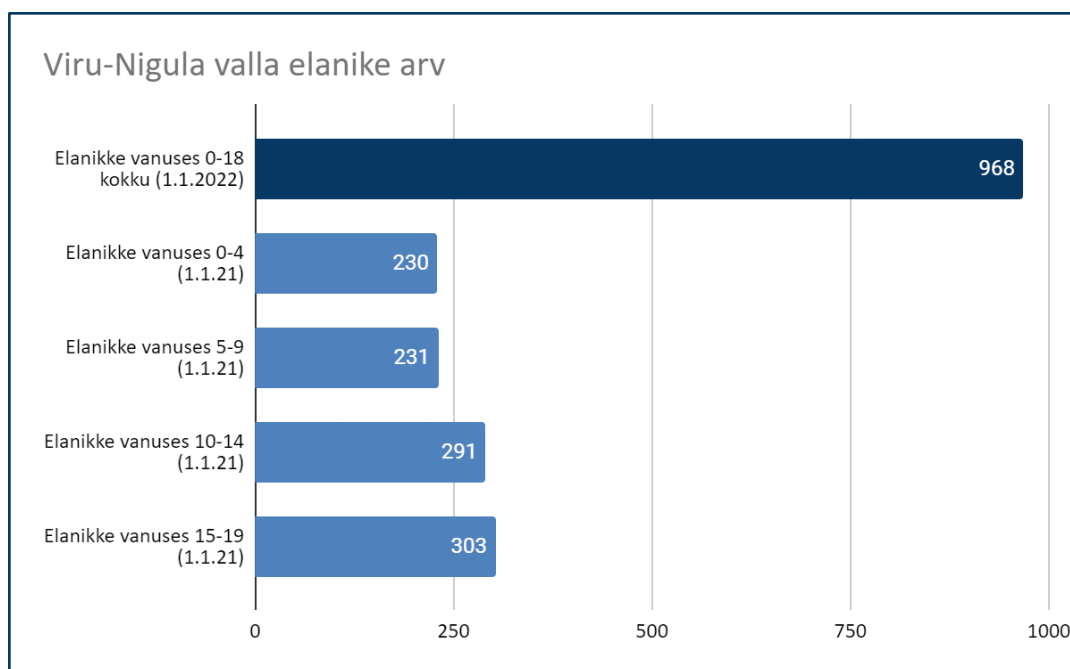
Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud osaliselt KOV rahastusega vanemlusprogrammi „Imelised aastad“. Vallas austati ka lapsevanemate süsteemse koolitusega sagedusega üks kord kuus. Koolitus on lapsevanematele tasuta, kulud kaetakse KOV eelarvest. Lisaks on KOV rahastusega olnud kättesaadav mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programm.

Tulevikus on oluline analüüsida, kuid võrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

9. Viru-Nigula vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressursidest

9.1 Universaalse ennetuse sihtrühm

- Viru-Nigula vallas elas 1.1.2022 seisuga 968 last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal 512 õpilast (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Joonis 32. Viru-Nigula valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

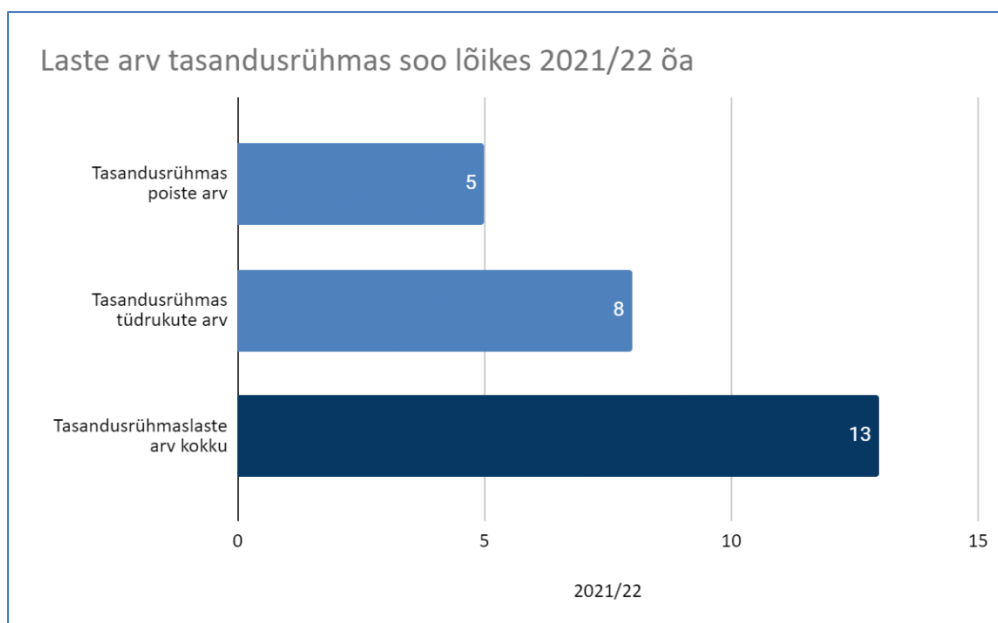
Aastaks 2040 prognoositakse õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Väljarände korral võib lasteaia õpilaste arv väheneda 32%, põhikooli õpilaste arv 43% ja gümnaasiumiõpilaste arv isegi 47%. Isegi kui väljarännet ei toimu, väheneb õpilaste arv oluliselt (vastavalt 10%, 27% ja 41%).

Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Viru-Nigula vald	20/21	259	494	191						
Baas	2030 A	210	382	145	-50	-112	-46	-19%	-23%	-24%
	2040 A	235	360	112	-25	-134	-78	-10%	-27%	-41%
Rände	2030 B	171	374	144	-89	-120	-46	-34%	-24%	-24%
	2040 B	176	281	101	-84	-213	-89	-32%	-43%	-47%

Joonis 33. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusvõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

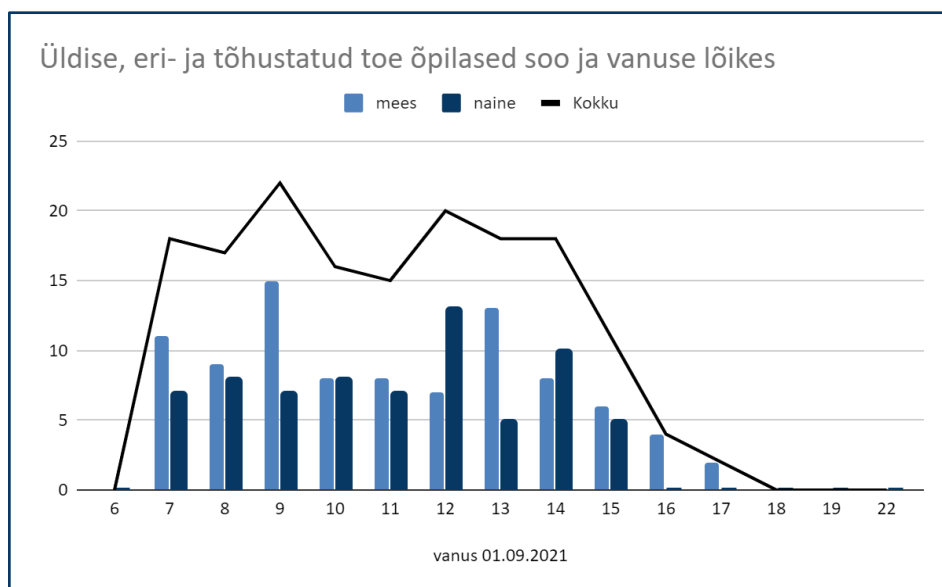
9.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

- Valla lasteaedades oli tasandusrühmades 2021/22 õppeaastal 13 last, neist 5 poissi ja 8 tüdrukut. Sobitusrühmi polnud.

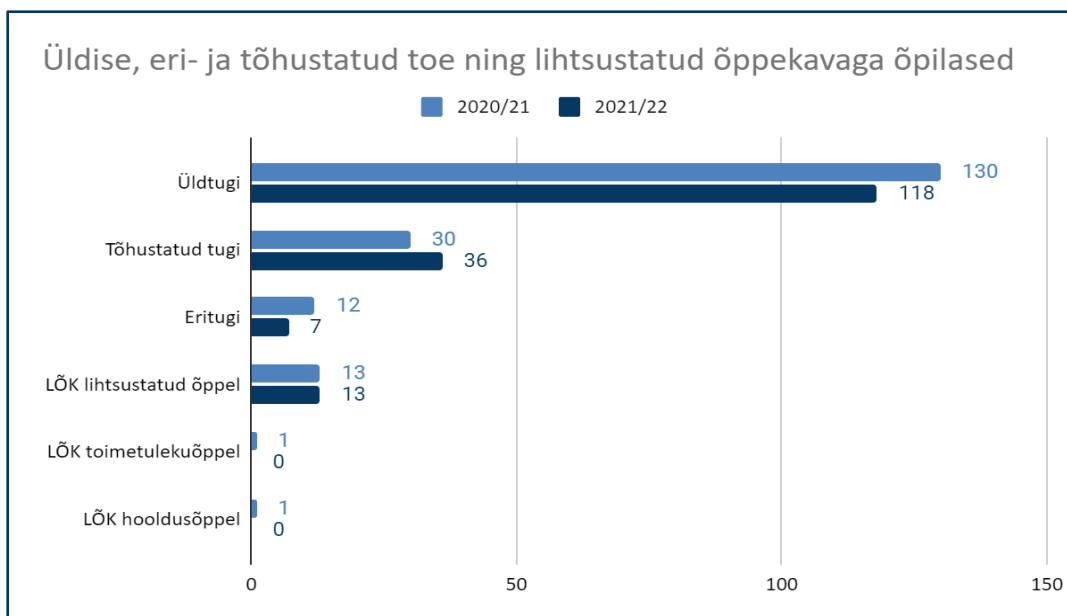
Joonis 33. Laste arv tasandusrühmades soo lõikes 2021/22 õppeaastal EHISe andmetel.

- Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 161 (31% õpilastest)
 - Üldtugi 73%, tõhustatud tugi 22%, eritugi 4%
 - Poisse 56% toega õpilastest
 - Kõige enam vanuses 7-10a (45%) ja 11-14a (44%)

Joonis 34. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISe andmetel).

- Toega ja lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv kahel viimasel õppeaastal on veidi vähenenud. Lihtsustatud õppekavaga õppel oli 2021/22 õppeaastal 13 õpilast, toimetulekuõppel ja hooldusõppel õpilasi ei olnud.

Joonis 35. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISE andmetel.

Muud näitajad:

- Uussisserändajatest laste arv lasteaedades 2022.aastal: **11**
- Uussisserändajatest õpilaste arv koolides 2022.aastal: **33**
- Laste arv, kelle puhul haridusasutus näeb vajadusi, ent vanemad ei tee (Rajaleidjaga) koostööd: **11**
- Vaimse tervise probleemide õpilaste arv (kooliõe, psühholoogi, logopeedi, sotsiaalpedagoogi hinnang): **40**
- Riskikäitumisega noorte arv (hinnang): **39**
- Käitumisprobleemidega õpilased: **21**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Madala õppeedukusega laste arv: alla 5
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv: alla 5
- Sagedaste põhjusega puudujate arv: 10
- Sagedaste või pikemaajaliste põhjusega puudujate arv: 9
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: alla 5
- Gümnaasiumi lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: 6

9.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv vanuses 16-26a oli Viru-Nigula vallas 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel **52**, KOV hinnangul oli tegelik NEET noorte arv vaid **5**.

Veel riskis sihtrühmi:

- Koduste eelkooliealiste laste arv: **62**
- Toimetulekutoetust saavate perede arv: **20**
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum: **12**
- Abivajavate laste arv (juhtumi-, mitte lihtmenetlused): **31**

- Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusel olevate laste arv: vallale teadaolevalt **17**, tegelikkuses rohkem
- Alaealiste õigusrikkujate arv 2021. aastal: **47**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Uussisserändajatest laste/ noorte hinnanguline arv väljaspool haridusasutusi: 5
- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored: alla 5
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv: alla 5
- Puudega laste tugiisikuga perede arv: 5
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele): alla 5
- Alaealiste lapsevanematega leibkondade arv: 0
- Meie KOVi turvakodudes/perekodudes elavad lapsed kokku: 8
- Meie KOVi lapsed oma KOVi turvakodudes/perekodudes: 0
- Meie KOVi lapsed teiste KOVide turvakodudes/perekodudes: 8.

9.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	väga hea	pigem hea	pigem halb	väga halb	Hinnangut ei antud
--------------------	----------	-----------	------------	-----------	--------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvadena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

9.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 40. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke	Aseri Kool	Kunda Ühisgümnaasium	Vasta Kool
Sotsiaalpedagoogide	arv	0	1	1	1
	koormus	0	0.7	1	1
Psühholoogide	arv	0	0	1	1
	koormus	0	0	0.3	0.3
Eripedagoogide	arv	1	1	0	0
	koormus	1	0.2	0	0
Logopeedide	arv	0	1	0	0
	koormus	1	0.5	0	0

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on Kunda Ühisgümnaasiumis ja Vasta Koolis, 0,7 koormusega Aseri Koolis ning pole Viru-Nigula valla lasteaias Kelluke. Koolid

hindasid koormust pigem heaks, Vasta Kool isegi väga heaks. Lasteaias oleks vaja sotsiaalpedagoogi.

- **Psühholoog** on 0,3 koormusega Kunda Ühisgümnaasiumis ja Vasta Koolis, kuid pole lasteaias ega Aseri Koolis. Psühholoogilist nõustamist vajaksid kõik haridusasutused suuremas mahus.
- **Täiskoormusega eripedagoog** on Viru-Nigula lasteaias ning 0,2 koormusega Aseri Koolis. Eripedagoog puudub Kunda Ühisgümnaasiumis ja Vasta Koolis. Lasteaias hinnati koormust pigem heaks, kuid koolides oleks vaja rohkem eripedagoogi teenust.
- **Täiskoormusega logopeedi koht** Viru-Nigula lasteaias on täitmata, logopeed puudub ka Kunda Ühisgümnaasiumis ja Vasta Koolis. Aseri Koolis on poole kohaga logopeed vene ja ukraina keele suunaga. Logopeedilise nõustamise teenust vajaksid kõik haridusasutused suuremas mahus.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 41. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide arv ja koormus		Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke	Aseri Kool	Kunda Ühisgümnaasium	Vasta Kool
Tugiisikute	arv	1	2	1	1
	koormus	1	0.5		0.25
Abiõpetajate	arv	2	4	3	4
	koormus	1.75	0.8	2	0.5
Õpetaja abi/assistentide	arv	18	0	0	0
	koormus	18	0	0	0
Õpiabitundide läbiviijate	arv	0	4	12	7
	koormus	0	0.8	0.52	0.66
Kooliõdede/tervishoiutöötajate	arv	1	0	1	0
	koormus	0.5	0	0.6	0
HEV koordinaatorite	arv	0	1	1	1
	koormus	0	0.2	0	0.3
Õpilasnõustajate	arv	0	0	0	0
	koormus	0	0	0	0
Pikapäevarühma juhendajate	arv	0	2	6	2
	koormus	0	1	0.78	0.5
Huvijuhtide	arv	0	1	1	1
	koormus	0	1	1	0.5

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisikuid** on kõigis haridusasutustes: 1 lasteaias, 2 Aseri Koolis, 1 Kunda Ühisgümnaasiumis ja 1 Vasta Koolis.
- **Abiõpetajad** on kõigis haridusasutustes, aga **õpetaja abid-assistendid** on ainult lasteaias.
- **Õpiabitundide läbiviijad, pikapäevarühma juhendajad ja huvijuhid** on kõikides koolides, kuid puuduvad lasteaias.

- **Õpilasnõustajaid** valla haridusasutustes pole.
- **Tervishoiutöötajad** on lasteaias ja Kunda Ühiskümnaasiumis, kuid puuduvad Aseri ja Vasta Koolis.
- **HEV koordinaator** on olemas kõigis koolides, kuid puudub lasteaias. Kunda Ühiskümnaasiumis täidavad HEVKO tööülesandeid tugispetsialistid, Vasta Koolis on märgitud HEVKO koormuseks 0,3 ja Aseri Koolis 0,2.

9.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitsepspetsialisti kohta on **627**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem väiksem koormus ja üle kahe korra väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).²³

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

Tabel 42. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	0	0
Logopeed	0	0
Eripedagoog	0	0
Sotsiaalpedagoog	0	0
HEV koordinaator	0	0
Lastekaitsepspetsialist	2	1.5
Sotsiaaltöötaja	3	3
Juhtumikorraldaja	1	0.5
Noorsootöötaja	3	3
Perede tugiisikud	0	0
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	1	0.25
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist	0	0

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- Väljaspool haridusasutusi puuduvad psühholoog, logopeed, eripedagoog, sotsiaalpedagoog ja HEV koordinaator. Samuti pole perede tugiisikuid ega sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialisti. Nende spetsialistide vajadust ei kommenteeritud.
- Vallas on 2 (1,5 koormusega) lastekaitsepspetsialisti ja 3 täiskoormusega sotsiaaltöötajat ning nende koormuse piisavust hinnati pigem heaks.
- NEET projekti raames on vallas poole koormusega juhtumikorraldaja, tema koormuse piisavust hinnati väga heaks.

²³ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17aastaste laste arv ühe lastekaitsepspetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

- Noorsootöötajaid on 3 ja nende koormuse piisavust hinnati pigem heaks, kuid tuntakse puudust mobiilsest noorsootööst.
- Väljaspool haridusasutusi on üks veerandkohaga tugiisik. Tugiisikute koormuse piisavust hinnati pigem heaks.

9.5 Teenused

9.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 43. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	jah	KOV rahastuseta
Vaimse tervise õde	ei	
Ämmaemanda teenus	ei	
Füsioterapeut	ei	

Omavalitsuse territooriumil pakutakse KOV rahastuseta perearsti ja pereõde teenust ning selle kättesaadavus on pigem hea. KOV territooriumil ei pakuta vaimse tervise õe, ämmaemanda ega füsioterapeudi teenust ning nende kättesaadavust ei kommenteeritud.

9.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 44. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	Ei	
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Ei	
Võlanõustamine	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil sotsiaalnõustamist, koolides eripedagoogilist, psühholoogilist ning sotsiaalpedagoogilist nõustamist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse võlanõustamist ja psühholoogilist nõustamist.

Psühholoogilisele ja võlanõustamise teenusele suunatakse NEET noored ning neile on teenused hästi kättesaadavad. Sotsiaalnõustamise vajaduse katavad valla spetsialistid. Võlanõustamist aga oleks vaja rohkematele.

Valla territooriumil ei pakuta raseduskriisi ega noorte tervisealane nõustamine. Nende kättesaadavust mujal KOVides ei kommenteeritud.

9.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 45. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	jah	täielikult KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	ei	
Perelepitusteenus	jah	KOV rahastuseta
Kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemine	jah	osaliselt KOV rahastusega
Lastele päevakeskuse teenus	jah	täielikult KOV rahastusega
Toiduabi	jah	osaliselt KOV rahastusega
Turvakoduteenus	ei	
Asendushooldusteenus	ei	
Järelhooldusteenus	ei	

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele/peredele ja lastele päevakeskuse teenust. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemist ja toiduabi. KOV rahastuseta on kohapeal võimalik saada perelepitusteenust. Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi), perelepitusteenus ja kriisiabi on pigem halvasti kättesaadavad. Laste päevakeskuse teenus ja toiduabi on hästi kättesaadavad. Teisi teenuseid kohapeal ei pakuta ning nende kättesaadavust mujal ei kommenteeritud.

9.6 Haridusprogrammid

Haridusasutused töid välja, et nad osalevad 2022/2023 õppeaastal järgnevates haridusprogrammides:

- **Rohelise kooli** programmis osalevad üksikud õpetajad Aseri Koolist.
- **Ettevõtliku kooli** programmi rakendavad süsteemselt kõik valla haridusasutused.
- **Tervist edendava lasteaia/kooli** programmi rakendab süsteemselt Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke, teised ei osale.
- **Liikuma Kutsuv Kooli** programmis osalevad üksikud õpetajad Kunda Ühisgümnaasiumist.
- **Vaikuseminutite** harjutusi kasutavad üksikud õpetajad Aseri ja Vasta koolidest.
- **Hea kooli/lasteaia programmi** rakendavad süsteemselt Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke ja Kunda Ühisgümnaasium.

- **KiVa programmi** rakendab süsteemselt Vasta Kool.
- **Kiusamisest vabaks** programmi rakendab süsteemselt Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke, lisaks osalevad üksikud õpetajad Kunda Ühisgümnaasiumist.
- **MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis ehk TORE** programmi kasutavad üksikud õpetajad Vasta Koolist.

Lisaks osaleb lasteaed HTM pilootprojektis "Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas". Lasteaias on Aseri majas eesti keele tugiõpetaja kahes rühmas (kokku 1,75 koormusega).

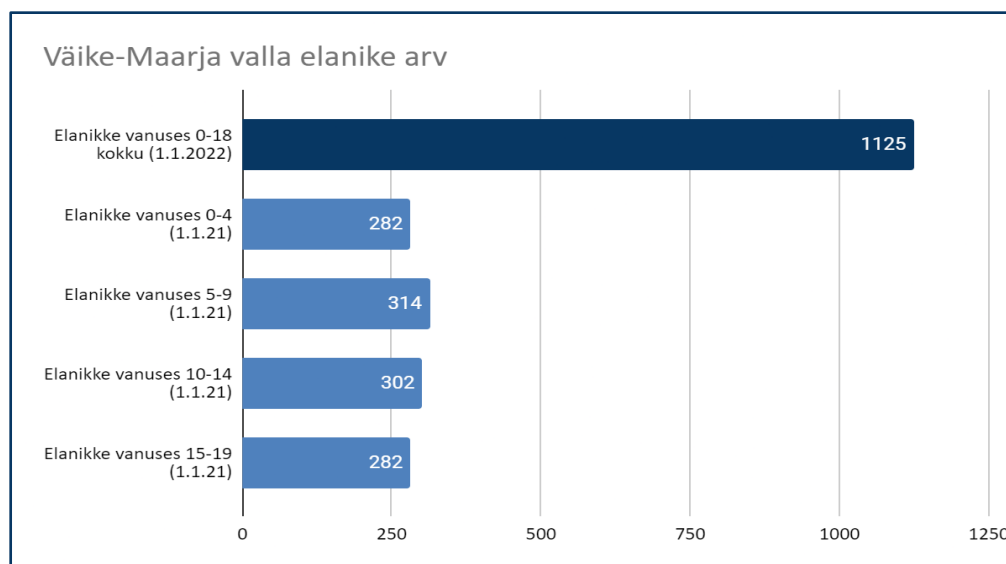
Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Osaliselt on juba kattuvusi, näiteks osalevad kõik haridusasutused Ettevõtliku Kooli programmis. Samas kiusuennetuse programmid on erinevad. Suurema sünergia huvides oleks hea kui haridusasutused on valinud sama programmi ja saavad kogemusi vahetada.

Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud osaliselt KOV rahastusega vanemlusprogrammi „Imelised aastad”. Lisaks on KOV rahastuseta olnud kättesaadav mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programm. Tulevikus on oluline analüüsida, kui võrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

10. Väike-Maarja vald: detailsem ülevaade sihtgruppidest ja ressurssidest

10.1 Universaalse ennetuse sihtrühm

- Väike-Maarja vallas elas 1.1.2022 seisuga **1125** last ja noort vanuses 0-18 aastat.
- Valla üldhariduskoolides õppis 2021/22 õppeaastal **602 õpilast** (sh teistes KOVides elavad õpilased).

Joonis 36. Väike-Maarja vald valla elanike arv Statistikaameti andmetel.

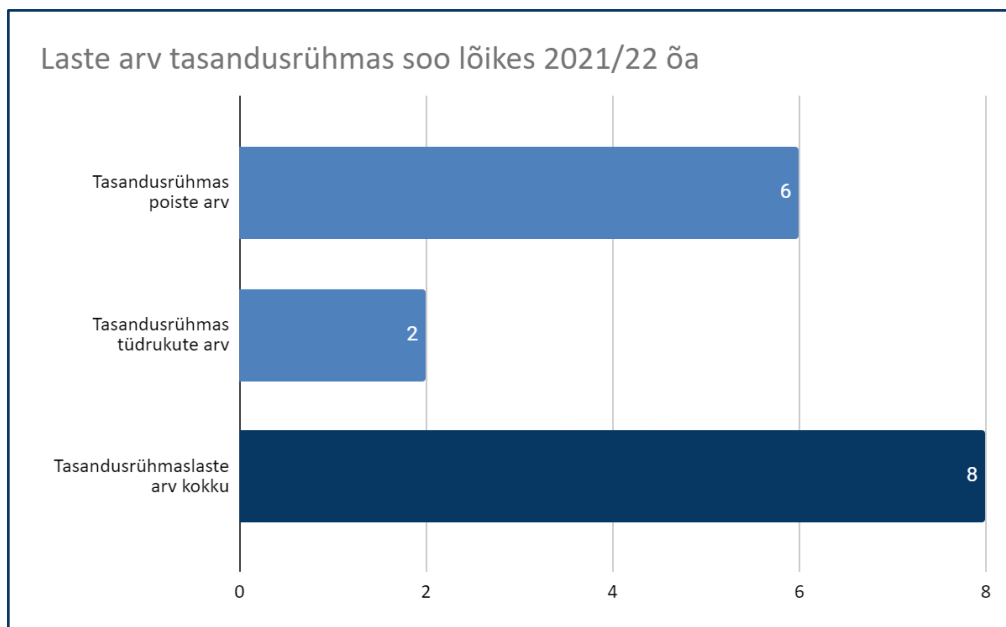
Aastaks 2040 prognoositakse lasteaia ja põhikooli õpilaste arvu olulist vähenemist vallas. Väljarände korral võib lasteaiaõpilaste arv väheneda 24% ja põhikooli õpilaste arv 27%. Gümnaasiumiõpilaste arvu vähenemise prognoos on 13-17%.

Piirkond	Aasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Väike-Maarja vald	20/21	319	539	168						
Baas	2030 A	263	485	189	-56	-54	20	-17%	-10%	12%
	2040 A	274	434	146	-45	-105	-22	-14%	-19%	-13%
Rände	2030 A	244	481	189	-75	-58	20	-24%	-11%	12%
	2040 B	243	392	139	-76	-147	-29	-24%	-27%	-17%

Joonis 37. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos omavalitsustes 2040. Allikas: "Lääne-Viru maakonna haridusõrgu analüüs 2021" (lk 20). Baas stsenaarium- väljarände puudumisel, rände stsenaarium- väljarände korral.

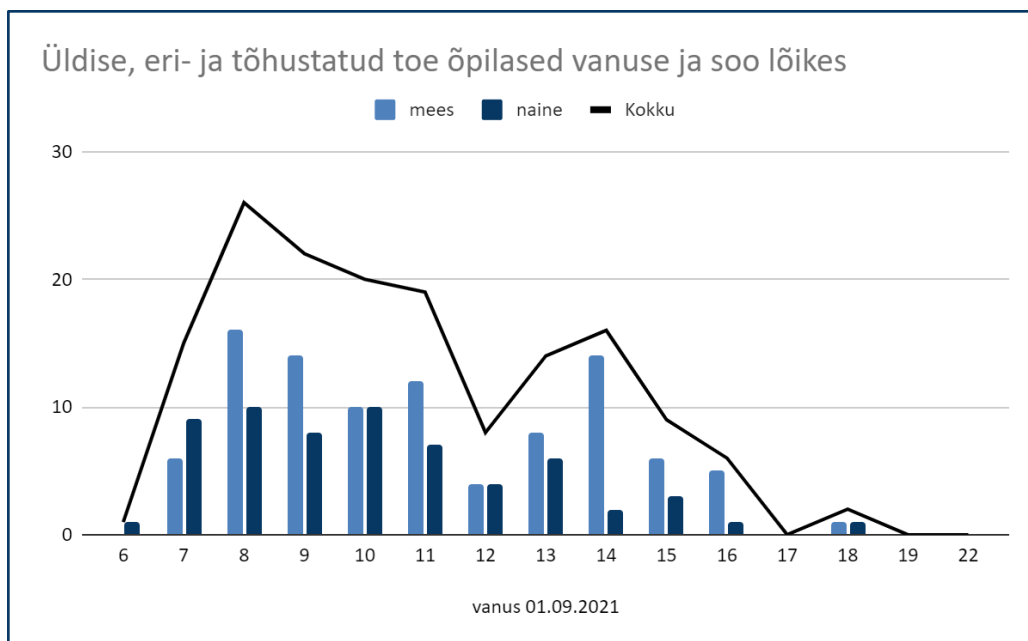
10.2 Riskis sihtrühmad haridusasutustes

- Valla lasteaedades oli tasandusrühmades 2021/22 õppeaastal 8 last, neist 6 poissi ja 2 tüdrukut. Sobitusrühmi polnud.
- Koolipikendusega lapsi oli alla 5.

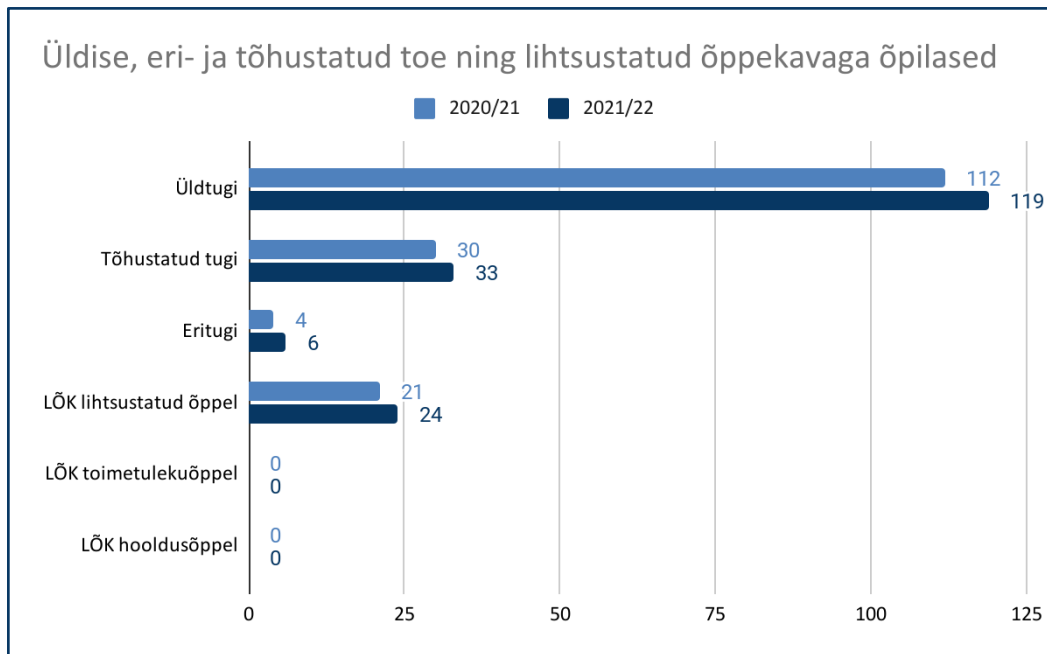
Joonis 38. Laste arv tasandusrühmades soo lõikes 2021/22 õppeaastal EHISE andmetel.

- Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilasi vallas oli 2021/22 õppeaastal 158 (26% õpilastest)
 - Üldtugi 75%, tõhustatud tugi 21%, eritugi 4%
 - Poisse 61% toega õpilastest
 - Kõige enam vanuses 8-11a (55%)

Joonis 39. Üldise, eri- ja tõhustatud toe õpilased valla üldhariduskoolides soo ja vanuse lõikes 2021/2022 õa (EHISE andmetel).

- Toega ja lihtsustatud õppega õpilaste arv kahel viimasel õppeaastal oluliselt muutunud ei ole. Lihtsustatud õppekavaga õppel oli 2021/22 õppeaastal 24 õpilast, toimetulekuõppel ja hooldusõppel õpilasi ei olnud.

Joonis 40. Üldise, eri- ja tõhustatud toe ning lihtsustatud õppekavaga õpilaste arv valla üldhariduskoolides EHISe andmetel.

Muud näitajad:

- Madala õppeedukusega laste arv: keskmine hinne madalam kui 3 või rohkem kui 4 mitterahuldavat hinnet tunnistusel: **14**
- Sagedaste põhjuseta puudujate arv: **27**
- Sagedaste või pikemaajaliste põhjusega puudujate arv: **12**
- Õpilaste arv, kes on kooliõe vastuvõtul tihedalt: **11**
- Vaimse tervise probleemide õpilaste arv (kooliõe, psühholoogi, logopeedi hinnang): **56**
- Riskikäitumisega noorte arv (haridusasutuste hinnang): **28**
- Käitumisprobleemidega õpilased: käitumishinne mitterahuldav/rahuldav: **17**
- Ussisserändajatest õpilaste arv koolides 10.2022 seisuga: **16**

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Ussisserändajatest laste arv lasteaedades 10.2022 seisuga: **5**
- Ajutiselt õppetööst kõrvaldatud õpilaste arv: **2**
- Klassikursuse kordajate arv 2021/2022: alla **5**
- Põhikooli lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: alla **5**
- Gümnaasiumi lõpetajate arv, kes ei jätka õppimist järgmisel õppeaastal, 2020/21: **10**
- Gümnaasiumiastme katkestajate arv (ei lõpeta nominaalaeg + 1 õppeaasta), 2019/2020: alla **5**

10.3 Riskis sihtrühmad väljaspool haridusasutusi

NEET noorte arv Väike-Maarja vald vallas oli 2021. aastal Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) andmetel **48**, see on 5,4% valla 15-29aastastest noortest. KOV hinnangul oli tegelik NEET noorte arv väiksem, **hinnanguliselt 20**.

Veel riskis sihtrühmi:

- Koduste eelkooliealiste laste arv 2021. aasta seisuga: **146**
- Laste ja noorte arv, kelle kodune keel ei ole eesti keel: hinnanguliselt: **25**
- Noorte arv (7-19a), kes ei osale huvihariduses/noorsootöös 2021.a seisuga: **670**
- Toimetulekutoetust saavate perede arv 9.2022 seisuga: **52**
- Lastega perede arv, kus on registreeritud lähisuhtevägivalla juhtum 2022.aastal: **16**
- Abivajavate laste arv (juhtumi-, mitte lihtmenetlused) 10.2022 seisuga: **66**
- Alaealiste õigusrikkujate arv 2021.a: **12**.

Näitajad, mis puudutavad väga väikest arvu ehk kuni kümnet last või noort:

- Uussisserändajatest laste/ noorte hinnanguline arv väljaspool haridusasutusi 10.2022 seisuga: alla 5
- Ajutiselt välismaal elavad lapsed/ noored 10.2022 seisuga: alla 5
- Puudega lapse lapsehoiu teenuse saajate arv 2021.aastal: alla 5
- Puudega laste tugiisikuga perede arv 10.2022 seisuga: 6
- Tugiisikuga perede arv (tugiisik perele) 10.2022 seisuga: 5
- Alaealiste lapsevanematega leibkondade arv 10.2022 seisuga: alla 5
- 17a või vanem, aga ei ole lõpetanud 9. klassi 10.2022 seisuga: alla 5
- KOVis puuduvad turva -ja perekodud, 5 last elab teiste KOVide turva/perekodudes.

10.4 Laste ja noortega tegelevad spetsialistid

Tabelite värvikood	väga hea	pigem hea	pigem halb	väga halb	Hinnangut ei antud
--------------------	----------	-----------	------------	-----------	--------------------

Allpool olevates tabelites on välja toodud laste ja perede toetamisega seotud spetsialistide arv ja töökoormus. Koormused paluti lisada täistööaja ekvivalendina. Hinnangud koormuse piisavusele ja teenuste kättesaadavusele on märgitud värvidena. Valgeks jäänud lahtritesse polnud hinnanguid märgitud.

10.4.1 Spetsialistid haridusasutustes

Allolevas tabelis on esitatud sotsiaalpedagoogide, psühholoogide, eripedagoogide ja logopeedide arv, koormus ning hinnang koormuse piisavusele haridusasutuste kaupa.

Tabel 46. Tugispetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Tugispetsialistide arv ja koormus		Rakke Lasteaed Leevike	Simuna Kool	Kiltsi Põhikool	Rakke Kool	Väike-Maarja Lasteaed	Väike-Maarja Gümnn.
Sotsiaalpedagoogide	arv	0	0	1	1	0	1
	koormus	-	-	1	1	-	1
Psühholoogide	arv	0	0	0	0	0	0
	koormus			0	0	0	0
Eripedagoogide	arv	1	1	1	1	1	1
	koormus	0,3	0,25	1	1	1	1
Logopeedide	arv	1	1	0	1	1	1
	koormus	0,2	0,5	0	0,2	0,75	0,4

Erisused tugispetsialistide koormuses:

- **Täiskoormusega sotsiaalpedagoog** on Kiltsi Põhikoolis, Rakke Koolis ja Väike-Maarja Gümnaasiumis, kuid puudub lasteaedades ja Simuna Koolis. Täiskoormust hinnati kolmes koolis pigem piisavaks, teiste hinnangud puuduvad.
- **Psühholoogid** haridusasutustes puuduvad. Kõik valla koolid ja lasteaiad kasutavad vajadusel valla psühholoogi teenust.
- **Eripedagoog** on Rakke Lasteaias Leevike 0,3 koormusega ja Simuna Koolis 0,25 koormusega, mujal täiskoormusega. Väike-Maarja lasteaias ja koolis eripedagoogide koormuse piisavusele hinnangut ei antud. Rakke ja Kiltsi kooli hinnangul on koormus pigem piisav, Simuna Kooli ja Rakke lasteaias hinnangul ebapiisav.
- **Logopeed** on kõigis haridusasutustes, välja arvatud Kiltsi Põhikoolis. Logopeedi koormust peeti pigem piisavaks Väike-Maarja Gümnaasiumis, teistes haridusasutustes leiti, et logopeedi abi oleks enam vaja.

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus haridusasutustes.

Tabel 47. Spetsialistid haridusasutustes 2022/2023 õppeaastal

Spetsialistide koormus	arv ja koormus	Rakke Lasteaed Leevike	Simuna Kool	Kiltsi Põhikool	Rakke Kool	Väike-Maarja Lasteaed	Väike-Maarja Gümna.
Tugiisikute	arv	0	0	0	0	1	2
	koormus			0	0	0,3	0,8
Abiõpetajate	arv	0	0	1	0	0	0
	koormus			1,0	0	0	
Õpetaja abi/assistentide	arv	1	2	0	3		0
	koormus	1,0		0	1,0		
Õpiabitundide läbiviijate	arv	0	2	1	1		4
	koormus	0	0,5	0,17	0,5		
Kooliõdede/tervishoiutöötajate	arv	0	1	1	1	0	1
	koormus	0	0,25	0,25	0,25		0,5
HEV koordinaatorite	arv	0	1	1	1		1
	koormus	0	0,25		0,5		1
Õpilasnõustajate	arv	-	0	0	1	-	0
	koormus		0	0	0,4		
Pikapäevarühma juhendajate	arv	-	5	0	3	-	3
	koormus		erinev	0			0,7
Huvijuhtide	arv	-	2	8	1	-	1
	koormus		0,25	0,79	0,5		1,0

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- **Tugiisikud** on vaid Väike-Maarja lasteaias ja koolis, mujal mitte.
- **Abiõpetaja** on ainult Kiltsi Põhikoolis.
- **Õpetaja abisid või assistente** pole Kiltsi Põhikoolis ja Väike-Maarja Gümnaasiumis ning andmed puuduvad Väike-Maarja Lasteaia kohta. Ülejäänud haridusasutustes on nad olemas.

- **Õpiabitundide läbiviijaid ja tervishoiutöötajad** on kõigis haridusasutustes peale Väike-Maarja Lasteaia.
- **Õpilasnõustaja** on ainult Rakke Koolis.
- **HEV koordinaator** on olemas kõigis koolides, kuid puudub lasteaedades. Enamikes koolides on HEVKO ülesanded osa tugispetsialisti tööülesannetest, mistõttu on koormust raske hinnata.
- **Pikapäevarühma juhendajad** on Simuna Koolis, Rakke Koolis ja Väike-Maarja Gümnaasiumis, kuid pole Kiltsi Koolis. Lasteaedades pole pikapäevarühmi.
- **Huvijuht** on olemas kõikides koolides, ametikohta pole lasteaedades.

10.4.2 Spetsialistid väljaspool haridusasutusi

- Kuni 17-aastaste elanike arv lastekaitse spetsialisti kohta on **1061**.
- See on teiste Lääne-Viru omavalitsustega võrreldes pigem suurem koormus, kuid siiski väiksem kui "Laste ja perede arengukavas 2012–2020" välja toodud sihttase (1274).²⁴

Allolevas tabelis on esitatud laste toetamisega seotud spetsialistide arv ja koormus väljaspool haridusasutusi.

Tabel 48. Muud (tugi)spetsialistid KOVis

Näitajad (seisuga 31.10.2022)	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide arv	Väljaspool haridusasutusi spetsialistide koormus kokku
Psühholoog	1	0,5
Logopeed	0	0
Eripedagoog	0	0
Sotsiaalpedagoog	0	0
HEV koordinaator	0	0
Lastekaitse spetsialist	1	1
Sotsiaaltöötaja	2	2
Juhtumikorraldaja	1	1
Noorsootöötaja	4	4
Perede tugiisikud	3	1,5
Laste tugiisikud väljaspool haridusasutusi	1	1
Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist	0	0

Tähelepanekud spetsialistide osas:

- Psühholoogi koormust hinnati pigem heaks. Teenust osutab psühholoog 2 päeva nädalas.
- Logopeedi, eripedagoogi ja sotsiaalpedagoogi väljapool haridusasutusi pole, kuid selleks on vajadus olemas.

²⁴ Sotsiaalministeerium, "Targad vanemad, toredad lapsed, tugev ühiskond. Laste ja perede arengukava 2012–2020", 2011. Näitaja "0–17-aastaste laste arv ühe lastekaitse spetsialisti kohta", sihttase 2020. https://lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/03/Laste_ja_perede_arengukava_2012-2020.pdf (viimati külastatud 25.1.23)

- Lastekaitse spetsialisti, sotsiaaltöötajate, juhtumikorraldaja, noorsootöötajate, pere ja laste tugiisikute koormust hinnati pigem heaks.
- Sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialisti vallas pole, kuid võiks olla.

10.5 Teenused

10.5.1 Esmatasandi tervishoiuteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed esmatasandi tervishoiuteenuste kohta.

Tabel 49. Esmatasandi tervishoiuteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Perearst ja pereõde	Jah	KOV rahastuseta
Vaimse tervise õde	Ei	ei pakuta
Ämmaemanda teenus	Jah	KOV rahastuseta
Füsioterapeut	Jah	KOV rahastuseta

Omavalitsuse territooriumil pakutakse KOV rahastuseta perearsti ja pereõde, ämmaemanda ja füsioterapeudi teenust. Nende teenuste kättesaadavust hinnati väga heaks. Vaimse tervise õde teenust kohapeal ei pakuta ja ka mujal omavalitsustes ei ole see kohalikele piisavalt kättesaadav.

10.5.2 Nõustamisteenused

Allolevas tabelis on esitatud andmed nõustamisteenuste kohta.

Tabel 50. Nõustamisteenused

Teenused	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Psühholoogiline nõustamine	Jah	osaliselt KOV rahastusega
Logopeediline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Eripedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Sotsiaalpedagoogiline nõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega
Raseduskriisi nõustamine	Jah	KOV rahastuseta
Noorte tervise alane nõustamine (toitumine, liikumine, suitsetamisest loobumine)	Jah	KOV rahastuseta
Võlanõustamine	Jah	KOV rahastusega
Sotsiaalnõustamine	Jah	täielikult KOV rahastusega

Täielikult KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil logopeedilist, eripedagoogilist, sotsiaalpedagoogilist ja sotsiaalnõustamist. Osaliselt KOV rahastusega pakutakse psühholoogilist nõustamist. KOV rahastuseta pakutakse raseduskriisi ja noorte tervisealast nõustamist. Kohapeal pakutavate teenuste kättesaadavust hinnati pigem heaks. Võlanõustamine võiks olla paremini kättesaadav.

10.5.3 Muud sotsiaalteenused lastele ja peredele

Allolevas tabelis on esitatud andmed muude lastele ja peredele pakutavate sotsiaalteenuste kohta.

Tabel 51. Muud sotsiaalteenused lastele-peredele

Teenus	Kas teenust pakutakse KOVi territooriumil?	Rahastusallikas
Tugiisikuteenus lastele/peredele (väljaspool haridusasutusi)	Jah	KOV rahastusega
Lapsehoiuteenus puudega lastele	Ei	ei pakuta
Perelepitusteenus	Ei	ei pakuta
Kriisiabi. sh laste leinalaagris osalemine	Jah	KOV rahastusega
Lastele päevakeskuse teenus	Ei	ei pakuta
Toiduabi	Jah	KOV rahastusega
Turvakoduteenus	Ei	ei pakuta
Asendushooldusteenus	Ei	osaliselt KOV rahastusega
Järelhooldusteenus	Ei	osaliselt KOV rahastusega

KOV rahastusega pakutakse omavalitsuse territooriumil tugiisikuteenust lastele/peredele, kriisiabi, sh laste leinalaagris osalemist ja toiduabi. Väljaspool KOVi pakutakse osaliselt KOV rahastusega asendus- ja järelhooldusteenust. Turvakodu- ja perelepitusteenusele on võimalik inimesi vajadusel suunata.

Lastele päevakeskuse teenust, lapsehoiuteenust puudega lastele, perelepitus- ja turvakoduteenust kohapeal ei pakuta. Nende teenuste kättesaadavust hinnati pigem halvaks.

10.6 Haridusprogrammid

Haridusasutused töid välja, et nad osalevad 2022/2023 õppeaastal järgnevates haridusprogrammides:

- **Rohelise kooli** programmi rakendab süsteemselt Rakke Kool, üksikud õpetajad osalevad ka Väike-Maarja Lasteaiast.
- **Ettevõtliku kooli** programmi rakendavad süsteemselt Rakke Kool ja Väike-Maarja Gümnaasium, üksikud õpetajad osalevad ka Simuna Koolist.
- **Tervist edendava lasteaia/kooli** programmi rakendab süsteemselt Väike-Maarja Gümnaasium, ülejäänud haridusasutustest osalevad osad õpetajad.
- **Liikuma Kutsuv Kooli** programmis osalevad üksikud õpetajad Simuna ja Rakke koolidest.
- **Vaikuseminutite** programmi rakendab süsteemselt Rakke Kool, lisaks osalevad üksikud õpetajad Rakke lasteaia ja Väike-Maarja lasteaia ja koolist.
- **VEPA Käitumisoskuste Mängu** programmi rakendab süsteemselt Rakke Kool, üksikud õpetajad osalevad ka Väike-Maarja Gümnaasiumist.
- **Hea kooli/lasteaia programmi** rakendavad süsteemselt Rakke Lasteaed Leevike, Simuna Kool ja Rakke Kool, üksikud õpetajad osalevad ka Väike-Maarja Lasteaiast.
- **Kiusamisest vabaks** programmi rakendab süsteemselt Väike-Maarja Gümnaasium, üksikud õpetajad osalevad ka Simuna Koolist ja Väike-Maarja Lasteaiast.

- **MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis ehk TORE ning Hooliva Klassi** programmides osalevad üksikud õpetajad Väike-Maarja Gümnaasiumist.

Tulevikus tasuks süsteemsemalt üle vaadata programmides osalemine haridusasutustes. Osaliselt on juba kattuvusi, aga paljudel juhtudel osalevad vaid üksikud õpetajad. Suurema sünergia huvides oleks näiteks hea kui omavalitsuse haridusasutused on valinud sama kiusuennetuse programmi ja saavad kogemusi vahetada.

Vanemahariduse valdkonnas on omavalitsuse elanikele pakutud osaliselt KOV rahastusega vanemlusprogrammi „Imelised aastad“. Lisaks on KOV rahastuseta olnud kättesaadav mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT) programm. Tulevikus on oluline analüüsida, kui võrd jõuavad vanemlusprogrammidesse need vanemad, kes neid enim vajavad ning mil määral praegused programmid nende vajadustele vastavad.

Kasutatud allikad

Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse. Juhend. Lasteombudsman, Andmekaitse Inspeksioon, 2021.

CEDEFOP (2016), Leaving Education Early: Putting Vocational Education and Training

Centre Stage, Volume I: Investigating Causes and Extent, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Christenson, S. L., Reschly, A. L., & Wylie, C. (2012). Handbook of Research on Student Engagement. New York: Springer.

De Witte, K., Cabus, S., Thyssen, G., Groot, W., & van den Brink, H. M. (2013). A critical review of the literature on school dropout. Educational Research Review, 10, 13-28.

Dockery, D. J. (2012). School Dropout Indicators, Trends, and Interventions for School Counselors. Journal of School Counseling, 33.

Ecker-Lyster, M., & Niileksela, C. (2016). Keeping Students on Track to Graduate: A Synthesis of School Dropout Trends, Prevention, and Intervention Initiatives. 19(2), 8.

Ester, J., Raihhelgauz, M., Vainre, M ja Öeren, M. 2022. Häirekell: Eesti gümnaasiumiõpilaste väljalangevuse vähendamine. Randomiseeritud kontrollgrupiga toimivusuuringu aruanne. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2017. Varajane koolist väljalangevus ning puuetega ja/või hariduslike erivajadustega õppurid: lõplik kokkuvõttev aruanne. (G. Squires, toim.). Odense, Taani.

European Commission. Education & Training 2020. Schools policy. A whole school approach to tackling early school leaving. 2015.

European Commission. Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Group on Early School Leaving, November 2013.

Kallip, K., & Heidmets, M. (2017). Varakult haridussüsteemist lahkumine: trendid, mõjurid ja meetmed Eestis. Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education, 5(2), 155-182.

Karelson, K., Siidoja, E., Kliiman, E. L. Integreeritud tugiteenused erivajadustega lastele. Pilooprojekti lõppraport. Sotsiaalkindlustusamet, 2021.

Nevala, A-M., Hawley, J., Stokes, D., Slater, K., Souto-Otero, M., Santos, R., Duchemin, C., & Manoudi, A. (2011). Reducing early school leaving in the EU. European Parliament.

Reschly, A., Wylie, C. (eds) Handbook of Research on Student Engagement. Springer, Boston, MA.

Rumberger, R. W., & Lim, S. A. (2008). Why students drop out of school: A review of 25 years of research. California Dropout Research Project Report No. 15. California: University of California.

Serbak, K. (2018). Mis mõjutab keskkooli jätmist Eestis? Analüüs EHISe andmetel. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Tuul, M., Lilleoja, L., Õun, T., Peterson, T., Meesak, A.-M., Veski, L. (2020). OECD rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuringu IELS 2018 tulemused Eestis. Haridus- ja

Teadusministeerium koostöös Haridus- ja Noorteameti ja Tallinna Ülikooliga.

UNICEF. Early warning systems for students at risk of dropping out. Policy and practice pointers for enrolling all children and adolescents in school and preventing dropout. UNICEF Series on Education Participation and Dropout Prevention - Volume 2. 2017.

UNICEF and UIS. Monitoring Education Participation: Framework for Monitoring Children and Adolescents who are Out of School or at Risk of Dropping Out. UNICEF Series on Education Participation and Dropout Prevention, Vol I. Geneva: UNICEF Regional Office for Central and Eastern Europe and the Commonwealth of Independent States, 2016.

Valk, A. (2016). Madala haridustasemega noored. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.